

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____
Chișinău

**privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea
unor acte normative**

HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative.

Prim-ministru

Natalia GAVRILIȚA

Contrasemnează:

Viceprim-ministru, ministrul

infrastructurii și dezvoltării regionale

Andrei SPÎNU

LEGE

cu privire la modificarea unor acte normative

nr. _____ din _____ 2021

Parlamentul adoptă legea organică.

Articol I. Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 193-203, art. 415) cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. În tot textul Legii textul ”furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare”, în toate formele gramaticale, se înlocuiește cu textul ”vânzarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare”.

În tot textul Legii textul ”rețelele de gazoducte în amonte”, în toate formele gramaticale, se substituie cu textul ”rețelele de gaze naturale în amonte”.

În tot textul Legii textul ”*situație excepțională pe piața gazelor naturale*”, ”*Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale*”, ”*Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale*”, în toate formele gramaticale, se înlocuiește cu textul ”*Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale*”, ”*Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale*” și ”*situație excepțională în sectorul gazelor naturale*”.

2. La articolul 1,

la alineatul (1) textul ”*inclusiv a interconexiunilor*” se substituie cu textul ”*inclusiv a capacității de interconexiune*”, iar textul ”*îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor de serviciu public*” se substituie cu textul ”*stabilirea și asigurarea îndeplinirii corespunzătoare a obligațiilor de serviciu public*”;

la alineatul (2),

- după lit. d) se completează cu lit. d¹) cu următorul conținut:

” d¹) activitatea de trading;”

- lit. i) se modifică și va avea următorul cuprins:

”i) *organizarea, funcționarea și monitorizarea pieței gazelor naturale și a accesului la piața gazelor naturale, precum și asigurarea integrității și transparenței pieței gazelor naturale*”;

- la lit. k) cuvântul ”*fiabilitatea*” se înlocuiește cu cuvântul ”*siguranța*”.

3. La articolul 2,

- în definiția noțiunii de ”capacitate” textul ”contractului pentru prestarea serviciului de transport sau ale contractului pentru prestarea serviciului de stocare” se substituie cu textul ”contractelor încheiate în conformitate cu regulamentele aprobate de Agenție în temeiul art. 7, alin. (1), lit. i)”;

- în definiția noțiunii de *"capacitate contractată"* textul *"contractului pentru prestarea serviciului de transport sau ale contractului pentru prestarea serviciului de stocare"* se substituie cu textul *"contractelor încheiate în conformitate cu regulamentele aprobate de Agenție în temeiul art. 7, alin. (1), lit. i)"*;

- după definiția noțiunii de *"capacitate contractată"* se completează cu o definiția unei noțiuni noi, noțiunea de *"capacitate de consum"*, cu următorul cuprins:

"capacitate de consum – consum de gaze naturale al unui consumator final atunci când instalația/instalațiile de utilizare a/ale acestuia funcționează la capacitate maximă. Aceasta include toată cantitatea de gaze naturale consumate de către consumatorul final respectiv ca entitate economică unică, în măsura în care consumul respectiv are loc pe piețe cu prețuri angro intercorelate. La aplicarea prezentei noțiuni, nu se ia în considerație consumul de gaze naturale la locurile individuale de consum care aparțin aceluiași consumator final și care dispun de o capacitate de consum mai mică de 600 GWh/an, în măsura în care locurile de consum respective nu exercită o influență comună asupra prețurilor de pe piețele angro de gaze naturale, datorită amplasării acestora, din punct de vedere geografic, pe piețe relevante diferite;"

- în definiția noțiunii de *"capacitate întreruptibilă"* textul *"contractului pentru prestarea serviciului de transport sau ale contractului pentru prestarea serviciului de stocare"* se substituie cu textul *"contractelor încheiate în conformitate cu regulamentele aprobate de Agenție în temeiul art. 7, alin. (1), lit. i)"*;

- în definiția noțiunii de *"capacitate neutilizată"* textul *"contractului pentru prestarea serviciului de transport sau ale contractului pentru prestarea serviciului de stocare"* se substituie cu textul *"contractelor încheiate în conformitate cu regulamentele aprobate de Agenție în temeiul art. 7, alin. (1), lit. i)"*;

- în definiția noțiunii de *"consumator industrial"* textul *"consumator noncasnic care utilizează"* se substituie cu textul *"consumator noncasnic care procură și utilizează"*;

- după definiția noțiunii de *"consumatori protejați"* se completează cu o definiția unei noțiuni noi, noțiunea de *"cont de echilibrare operațional"*, în următoarea redacție:

"cont de echilibrare operațional – un cont între operatorii sistemelor de transport adiacenți, care se utilizează la gestionarea diferențelor de direcționare la un punct de interconectare în vederea simplificării contabilizării gazelor naturale pentru utilizatorii rețelei vizați de punctul de interconectare";

- în definiția noțiunii de *"echipament de măsurare"* cuvântul *"aparate"* se înlocuiește cu cuvântul *"echipament"*, iar textul *"destinat măsurării volumului de gaze naturale livrate"* se înlocuiește cu textul *"destinat măsurării volumului sau cantității de gaze naturale livrate"*;

- în definiția noțiunii de *"externalizare a unui serviciu sau a unei lucrări"* textul *"transmitere de către titularul de licență în favoarea unei părți terțe a unui serviciu sau a unei lucrări pe care trebuie să le îndeplinească"* se înlocuiește cu textul *"contractarea unei terțe părți de către titularul de licență pentru prestarea unui serviciu sau executarea unei lucrări pe care titularul de licență trebuie să le îndeplinească"*;

- după definiția noțiunii de *"gestionarea congestiei"* se completează cu definițiile a trei noțiuni noi, noțiunea de *"informații cu caracter exact"*, noțiunea de *"informații privilegiate"* și noțiunea de *"informații sensibile privind protecția infrastructurii critice"*, cu următorul cuprins:

”informații cu caracter exact - informații care indică un ansamblu de circumstanțe existente sau despre care există motive justificate de a crede că vor exista, un eveniment care a avut loc sau despre care există motive justificate de a crede că va avea loc, și dacă acestea sunt suficient de precise pentru a duce la o concluzie în legătură cu efectul posibil al tuturor circumstanțelor sau al evenimentului asupra prețurilor la produsele energetice angro;

informații privilegiate - informații cu caracter exact care nu au fost făcute publice și care se referă în mod direct sau indirect la unul sau mai multe produse energetice angro și care, în cazul în care ar fi făcute publice, ar putea influența în mod semnificativ prețul produselor energetice angro. În sensul prezentei noțiuni, „informații” înseamnă:

a) informațiile care trebuie făcute publice în conformitate cu prezenta Lege, Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor, Codul rețelor de gaze naturale, precum și în conformitate cu Regulile pieței gazelor naturale;

b) informațiile cu privire la capacitatea și utilizarea instalațiilor de utilizare, a instalațiilor de producere, a depozitelor de stocare sau a rețelor de transport al gazelor naturale, inclusiv informațiile cu privire la indisponibilitatea planificată sau neplanificată a acestora;

c) informațiile care trebuie divulgate în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare sau ale contractelor de pe piața angro a gazelor naturale, în măsura în care aceste informații ar putea avea un efect semnificativ asupra prețului produselor energetice angro;

d) alte informații legate de piața gazelor naturale pe care un participant la piață ar putea să le folosească pentru a lua decizia de a efectua tranzacții legate de un produs energetic angro sau de a emite un ordin de tranzacționare cu un astfel de produs.

informații sensibile privind protecția infrastructurii critice – informații cu privire la infrastructura critică în sensul definit în Legea nr. 120/2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, care, în cazul divulgării, ar putea fi utilizate în scopul planificării și al realizării unor acțiuni, care să determine perturbarea sau distrugerea acesteia”;

- în definiția noțiunii de ”instalație de racordare” textul ”sau instalația de utilizare” se înlocuiește cu textul ”sau instalația de utilizare, inclusiv instalația GNCV”;

- în definiția noțiunii de ”instalație de utilizare” textul ”sau instalația de utilizare” se înlocuiește cu textul ”sau instalația de utilizare, inclusiv instalația GNCV”;

- în definiția noțiunii de ”întreprindere de gaze naturale” după textul ”activitățile de producere,” se completează cu textul ”de trading”

- în definiția noțiunii de ”întreprindere de gaze naturale integrată pe orizontală” după textul ”activitățile de producere,” se completează cu textul ”de trading”

- definiția noțiunii de ”întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală” se modifică și se expune în următoarea redacție ”întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală – întreprindere de gaze naturale sau grup de întreprinderi în cadrul căreia sau în cadrul cărora aceeași persoană sau aceleași persoane este (sînt) îndreptățită (îndreptățite), direct sau indirect, să exercite controlul astfel cum este definit în prezenta lege, care desfășoară cel puțin una dintre activitățile de transport, de distribuție sau de stocare a gazelor naturale și cel puțin una dintre activitățile de producere, de trading sau de furnizare a gazelor naturale”;

- în definiția noțiunii de *"întreprindere înrudită"* textul "acționar", "acționari" se înlocuiește cu textul "asociat", "asociați";
- în definiția noțiunii de *"obligație de serviciu public"* după textul "în interesul economic general" se completează cu textul "pentru o perioadă limitată de timp,";
- în definiția noțiunii de *"operator al instalației GNCV"* cuvântul "comercializare" se înlocuiește cu cuvântul "vânzare";
- după definiția noțiunii de *"parte a Comunității Energetice"* se completează definiția unei noțiuni noi, noțiunea de *"participant la piața gazelor naturale"*, în următoarea redacție:
"participant la piața gazelor naturale - persoană fizică sau juridică, inclusiv operatorii de sistem, care se angajează în tranzacții cu gaze naturale, inclusiv prin plasarea de ordine de tranzacționare pe piața angro a gazelor naturale";
- după definiția noțiunii de *"producător"* se completează cu definiția unei noțiuni noi, noțiunea de *"produse energetice angro"*, în următoarea redacție:
"produse energetice angro – următoarele tipuri de contracte și instrumente derivate, indiferent de locul sau modul lor de tranzacționare:
 - 1) *contractele de furnizare a gazelor naturale, în cazul în care livrarea se efectuează în Republica Moldova sau în țările care sunt parte a Comunității Energetice;*
 - 2) *contractele pentru prestarea serviciilor de transport al gazelor naturale în Republica Moldova sau în țările care sunt parte a Comunității Energetice;*
 - 3) *contractele de furnizare și de prestare a serviciului de distribuție a gazelor naturale consumatorilor finali care dispun de o capacitate de consum mai mare de 600 GWh/an;"*;
- în definiția noțiunii de *"punct de racordare"* textul "sau instalația de utilizare" se înlocuiește cu textul "sau instalația de utilizare, inclusiv instalația GNCV";
- definiția noțiunii de *"racordare"* se modifică și va avea următorul conținut:
"racordare – conectarea de către operatorul de sistem a instalației de racordare la rețeaua de gaze naturale, sau realizarea de către operatorul de sistem a instalației de racordare, conectarea acesteia la rețeaua de gaze naturale și demararea livrării gazelor naturale consumatorului final, inclusiv către instalația GNCV, din instalația de producere sau către depozitul de stocare;";
- în definiția noțiunii de *"rețea de gaze naturale în amonte"* textul "orice gazoduct sau rețea de gazoducte" se înlocuiește cu textul "orice rețea de gaze naturale";
- în definiția noțiunii de *"rețea de transport al gazelor naturale"* textul "cu stații de comprimare, de predare și de măsurare" se înlocuiește cu textul "cu stații de comprimare, stații de predare și stații de măsurare";
- în definiția noțiunii de *"servicii auxiliare"* după textul "și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale" se completează cu textul "și Codul rețelelor de gaze naturale";
- în definiția noțiunii de *"stație de predare"* textul "operatorilor sistemelor de distribuție" se înlocuiește cu textul "operatorilor de sistem adiacenți";
- în definiția noțiunii de *"subvenții încrucișate"* cuvântul "profit" se substituie cu cuvântul "venit";
- definiția noțiunii de *"tarif de racordare"* se modifică și se expune în următoarea redacție:

”tarif de racordare – tarif reglementat, achitat de către solicitant, potențial consumator final, operatorului de sistem pentru acoperirea costurilor de racordare aferente realizării instalației de racordare și/sau pentru conectarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale, stabilit conform metodologiei aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică”;

- după definiția noțiunii de ”tarif de racordare” se completează definițiile a trei noțiuni noi, noțiunea de ”tarif reglementat pentru serviciul de transport al gazelor naturale”, noțiunea de ”tentativă de manipulare a pieței” și noțiunea de ”trader de gaze naturale”, în următoarea redacție:

”tarif reglementat pentru serviciul de transport al gazelor naturale - tarif aprobat de Agenție, pe care trebuie să le plătească utilizatorii de sistem pentru serviciile de transport care li se prestează;

tentativă de manipulare a pieței – una din următoarele acțiuni:

1) efectuarea oricărei tranzacții sau emiterea oricărui ordin de tranzacționare cu produse energetice angro cu intenția:

a) de a oferi indicații false sau de a da semnale înșelătoare în ceea ce privește cererea, oferta, sau prețul produselor energetice angro;

b) de a stabili, în mod artificial, a prețului unuia sau mai multor produse energetice angro, cu excepția cazului în care persoana care a efectuat tranzacția sau care a emis ordinul consideră că motivele care au determinat-o să procedeze astfel sunt legitime și că respectiva tranzacție sau respectivul ordin de tranzacționare este conform cu practicile de piață admise pe respectiva piață de energie electrică;

c) de a utiliza un instrument fictiv sau oricare altă formă de înșelăciune sau abuz de încredere, care transmite sau este de natură să transmită informații care nu corespund realității sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

2) difuzarea de informații, prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, inclusiv a internetului, sau prin orice alte mijloace, cu intenția de a oferi mesaje care nu corespund realității sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

trader de gaze naturale - întreprindere de gaze naturale, titular de licență pentru desfășurarea activității de trading, care cumpără și vinde gaze naturale exclusiv pe piața angro de gaze naturale sau la import/export.”.

- după definiția noțiunii de ”planificare pe termen lung” se completează cu definiția unei noțiuni noi, noțiunea de ”preț de referință”, în următoarea redacție:

„preț de referință - preț pentru un produs de capacitate fermă cu o durată de un an, care se aplică la punctele de intrare și ieșire și care se utilizează pentru a stabili tarifele reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, bazate pe capacitate;”

- după definiția noțiunii de ”managementul eficienței energetice și/sau al cererii” se completează definițiile a două noțiuni noi, noțiunea ”metodă de stabilire a prețului de referință” și noțiunea ”metodă de stabilire a prețului de referință în funcție de distanța medie ponderată bazată pe capacitate”, în următoarea redacție:

”metodă de stabilire a prețului de referință – metodă de calcul aplicată acelei părți a venitului aferent serviciului de transport care trebuie recuperată din tarifele reglementate pentru serviciul de transport, bazate pe capacitate, în scopul determinării prețurilor de referință;

metodă de stabilire a prețului de referință în funcție de distanța medie ponderată bazată pe capacitate – metodă de calcul stabilită în calitate de metodă de referință în conformitate cu Codul rețelelor de gaze naturale, aprobat de Agenție;”.

4. La articolul 3,

la alineatul (2), lit. d) se modifică și se expune în următoarea redacție:

”d) asigurarea accesului reglementat și nediscriminatoriu pentru toate persoanele fizice și juridice la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, la depozitele de stocare, precum și a accesului liber și nediscriminatoriu la piața gazelor naturale”;

după lit. d) se completează cu o nouă literă, litera d¹) în următoarea redacție:

”d¹) asigurarea integrității și a transparenței pieței angro a gazelor naturale, inclusiv prin stabilirea obligațiilor participanților la piață privind înregistrarea și privind publicarea informațiilor privilegiate în condițiile stabilite în prezenta Lege, prin stabilirea interdicțiilor referitor la manipularea pieței și referitor la tranzacțiile bazate pe informații privilegiate, precum și prin stabilirea atribuțiilor specifice ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în legătură cu investigarea potențialelor abuzuri pe piață și a eventualelor tranzacții bazate pe informații privilegiate”;

la lit. j) cuvântul ”finali” se exclude;

după lit. l) se completează cu o literă nouă, lit. i) cu următorul conținut:

”i) asigurarea, la investigarea potențialelor abuzuri pe piața angro a gazelor naturale a Republicii Moldova și a eventualelor tranzacții bazate pe informații privilegiate, cu potențial efect transfrontalier, a cooperării Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică cu alte autorități de reglementare și în coordonare cu Consiliul de reglementare al Comunității Energetice”.

5. Articolul 4 se modifică și va avea următorul conținut:

”Articolul 4. Competența Guvernului

(1) Pentru asigurarea funcționării și dezvoltării durabile a sectorului de gaze naturale, Guvernul:

a) stabilește direcțiile prioritare și politicile de stat în sectorul gazelor naturale, inclusiv ținând cont de necesitatea reducerii impactului sectorului de gaze naturale asupra mediului;

b) asigură crearea premiselor necesare pentru dezvoltarea și funcționarea durabilă a sectorului de gaze naturale, ținându-se cont de necesitatea planificării pe termen lung;

c) elaborează strategia energetică și o prezintă Parlamentului spre adoptare;

d) aprobă Regulamentul privind zonele de protecție a rețelilor de gaze naturale, elaborat de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul securității industriale, , actele normative elaborate de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, precum și alte documente de politici;

e) aprobă Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale, Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale, componența și atribuțiile Comisiei pentru situații excepționale, de asemenea monitorizează, prin intermediul organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, respectarea prevederilor prezentei legi privind securitatea aprovizionării cu gaze naturale;

f) la sesizarea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu art. 15 alin. (8), creează întreprinderi care să desfășoare activitatea de transport, de stocare, de distribuție sau de furnizare a gazelor naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art. 89 și 90;

g) impune întreprinderilor de gaze naturale obligații de serviciu public în conformitate cu prezenta lege, inclusiv obligații de serviciu public stabilite la articolul 108²;

h) realizează politica de explorare și de utilizare a zăcămintelor de gaze naturale ale Republicii Moldova și atribuie, conform actelor normative în domeniu, dreptul de folosință a sectoarelor de subsoluri pentru extragerea gazelor naturale;

i) decide cu privire la finanțarea din mijloacele bugetului de stat a construcției rețelei de transport a gazelor naturale, a interconexiunilor;

j) adoptă hotărâri cu privire la construcția depozitelor artificiale de stocare a gazelor naturale cu capacitatea de peste 0,1 milioane metri cubi, precum și cu privire la adaptarea în aceste scopuri a rezervoarelor naturale;

k) asigură protecția consumatorilor vulnerabili, prin intermediul politicii sociale, inclusiv prin acordarea de compensații, în limita mijloacelor financiare disponibile, sau prin alte mijloace decât intervențiile publice în stabilirea prețurilor de furnizare a gazelor naturale;

l) în limita mijloacelor disponibile, întreprinde măsuri de compensare temporară a creșterilor de prețuri consumatorilor casnici în conformitate cu articolul 84¹;

m) promovează interesele sectorului de gaze naturale pe plan internațional și încheie tratate internaționale, inclusiv în vederea sporirii securității energetice a statului și a asigurării aprovizionării cu gaze naturale.

(1) Guvernul asigură securitatea energetică a statului, securitatea aprovizionării cu gaze naturale, prin aprobarea de documente de politici, a Regulamentului privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale, a Planului de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale stabilite la alin. (1), lit. e).

(2) Guvernul asigură cooperarea la diferite niveluri în scopul armonizării practicilor administrative în sectorul gazelor naturale și al promovării cooperării regionale și internaționale cu privire la sectorul gazelor naturale.

(3) Guvernul exercită și alte funcții stabilite în prezenta lege și în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică”.

6. *Articolul 5, se completează la început cu o frază nouă, în următoarea redacție: ”Autoritățile administrației publice locale nu vor elibera certificate de urbanism și autorizații de construire a caselor de locuit, clădirilor și construcțiilor planificate a fi amplasate în zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale fără acordul prealabil, în scris al operatorului de sistem care exploatează rețelele de gaze naturale în zona în care se planifică a fi construite obiectele respective.”;*

după alineatul (2) se completează cu 2 alineate noi, cu următorul conținut:

”(2¹) Solicitantul autorizației de construire este obligat să anexeze la cerere, suplimentar la documentele menționate la art. 12 din Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, acordul scris al operatorului de sistem care exploatează rețelele de gaze naturale în a căror zonă de protecție se preconizează executarea lucrărilor de construcții. La prezentarea acordului, operatorul de sistem stabilește condițiile care trebuie respectate de beneficiar la planificarea și executarea lucrărilor de construcție.

(2²) În cazul în care autoritatea administrației publice locale a eliberat autorizația de construire în lipsa acordului operatorului de sistem emis în conformitate alin. (2¹) din prezentul articol, cheltuielile aferente strămutării rețelei de gaze naturale în a cărei zonă a fost executată construcția sau demolarea construcției ilegale se suportă de autoritatea administrației publice locale.”

7. La articolul 7,

alineatul 1,

lit. i) se modifică și va avea următorul conținut:

”aprobă Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor și monitorizează respectarea acestuia de către operatorii sistemelor de transport;”;

lit. j) se modifică și va avea următorul conținut:

”j) aprobă regulamentele privind depozitele de stocare, monitorizează respectarea de către operatorii depozitelor de stocare a regulamentelor respective;”;

lit. k) se modifică și va avea următorul conținut:

”k) elaborează și aprobă Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale (în continuare – Regulamentul privind racordarea) și monitorizează respectarea acestuia de către operatorii de sistem;”;

la lit. l), după cuvântul *”respectarea”* se completează cu cuvântul *”acestuia”*, iar după textul *”operatorii de sistem”* se adaugă cuvântul *”inclusiv”*;

la lit. m) cuvântul *”în regulamentul”* se înlocuiește cu textul *”într-un regulament elaborat și”*;

la lit. n) cuvântul *”în regulamentul”* se înlocuiește cu textul *”într-un regulament elaborat și”*;

la lit. o) după textul *”elaborează și aprobă”* se completează cu textul *”Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale, care reglementează inclusiv”*, cuvintele *”stabilește”*, *”inclusiv”* se exclud, iar cuvântul *”acestora”* se înlocuiește cu cuvântul *”acestuia”*;

lit. q) se completează la sfârșit cu următorul text: *”și Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor de gaze naturale, precum și monitorizează respectarea acestora”*;

după lit. q) se completează cu trei litere noi, literele q^1), q^2), q^3) cu următorul conținut:

” q^1) aprobă Codul rețelelor de gaze naturale și actele normative de implementare a acestuia, elaborate de operatorul sistemului de transport desemnat de Agenție și monitorizează respectarea acestora;

” q^2) aprobă Metodologia de calculare a plății pentru dezechilibru zilnic elaborată de operatorul sistemului de transport desemnat de Agenție și monitorizează respectarea acesteia;

” q^3) aprobă Metodologia pentru calcularea plăților pentru neutralitate elaborată de operatorul sistemului de transport desemnat de Agenție și monitorizează respectarea acesteia;”

lit. s) se completează la sfârșit cu următoarele cuvinte *”și monitorizează respectarea acestuia”*;

la lit. t) textul *”ținând cont de necesitatea nedivulgării informațiilor”* se înlocuiește cu textul *”ținând cont de necesitatea asigurării transparenței maxime a activităților licențiate desfășurate în sectorul de gaze naturale în condițiile nedivulgării informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată”*;

după lit. u) se completează cu litera u^1), cu următorul conținut:

” u^1) elaborează și aprobă regulamente, ghiduri, monitorizează respectarea acestora, adoptă hotărâri și emite decizii menite să asigure buna desfășurare a activităților din sectorul gazelor naturale supuse reglementării”;

la alineatul (2),

lit. h) se exclude;

lit. j) se exclude;

la alin. (3),

lit. a) se modifică și se expune după cum urmează:

”a) elaborează și aprobă Regulile pieței gazelor naturale și monitorizează respectarea acestora”;

după lit. a) se completează cu două litere noi, litera a¹) și a²), cu următorul conținut:

”a¹) înregistrează participanții la piața angro a gazelor naturale, în conformitate cu prezenta lege, prin aplicarea unei abordări comune, definite și coordonate de Consiliul de reglementare al Comunității energetice;

a²) elaborează și aprobă regulamente, metodologii, ghiduri și alte acte de reglementare, monitorizează respectarea acestora, adoptă hotărâri și emite decizii menite să asigure buna funcționare a pieței gazelor naturale, inclusiv a pieței angro cu toate componentele sale și a pieței cu amănuntul”;

la lit. b) după textul ”stabilite în prezenta lege” se completează cu textul ”, inclusiv obligațiile stabilite la art. 94¹ și art. 97¹- 97⁴ din prezenta lege, precum”;

lit. f) se modifică și se expune în următoarea redacție:

”f) efectuează investigații pe piața gazelor naturale, inclusiv sub aspectul respectării cerințelor ce țin de integritatea și transparența pieței, în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege și Legea nr. 174/20017 cu privire la energetică și întreprinde măsurile necesare în limitele competențelor sale stabilite prin lege”;

după lit. f) se completează cu o literă nouă, lit. f¹) cu următorul conținut:

”f¹) efectuează controale, inclusiv sub aspectul respectării cerințelor ce țin de integritatea și transparența pieței, în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege, Legea nr.174/2017 cu privire la energetică și Legea nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, în măsura în care nu contravine primelor două acte normative și întreprinde măsurile necesare în limitele competențelor sale stabilite prin lege”;

lit. g) se completează la sfârșit cu textul ”precum și modul în care participanții la piața gazelor naturale respectă obligația privind publicarea informațiilor privilegiate, stabilită la art. 97² din prezenta lege”;

lit. h) se completează la sfârșit cu textul ”inclusiv în legătură cu monitorizarea pieței gazelor naturale”;

La alineatul (4) după textul ”consumatorilor finali” se completează textul ”a utilizatorilor de sistem ”la lit. c) după textul ”elaborează și aprobă” se completează cu textul ”Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului, care reglementează”;

la lit. e) textul ”cu privire la petiționare” se înlocuiește cu textul ”Codului administrativ”;

la lit. h) după textul ” între consumatorii finali” se completează cu textul ” , utilizatorii de sistem”;

lit. i) se completează la sfârșit cu textul ”ale utilizatorilor de sistem”;

după lit. i) se completează cu litera j), cu următorul conținut:

”j) stabilește în Regulamentul cu privire la măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale, parametrii minimi de calitate ai gazelor naturale furnizate consumatorilor. ”După alin. (4) se completează cu un alineat nou cu următorul conținut:

”(4¹) Agenția contribuie la securitatea aprovizionării cu gaze naturale în limitele competenței stabilite prin prezenta lege și Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică este obligată să colaboreze cu Guvernul, cu organul central de specialitate al autorității publice în domeniul energiei, cu Comisia pentru situații excepționale, să prezinte informațiile solicitate de acestea, precum și să întreprindă acțiunile stabilite la capitolul XV din prezenta Lege”.

8. La articolul 8,

la alin. (1),

la lit. g) textul *”în conformitate cu legea”* se exclude, iar la sfârșit se completează cu textul *”precum și relațiile funcționale și comerciale dintre aceștia și monitorizează respectarea actelor aprobate”;*

după lit. g) se completează o literă nouă, cu următorul conținut:

” g¹) elaborează și aprobă ghiduri, aprobă hotărâri menite să asigure buna desfășurare a activităților din sectorul gazelor naturale, buna funcționare a pieței gazelor naturale, precum și protecția drepturilor și a intereselor legitime ale consumatorilor finali”;

lit. j) se modifică și va avea următorul conținut:

”j) efectuează controale în conformitate cu prezenta lege, Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică și Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, în măsura în care aceasta din urmă nu contravine primelor două acte normative, și întreprinde măsurile necesare în limitele competențelor sale stabilite prin lege”;

Lit. k) se modifică și se expune în următoarea redacție:

” k) inițiază investigații în contextul sesizărilor parvenite, în conformitate cu prezenta lege și Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică și întreprinde măsurile necesare în limitele competențelor sale stabilite prin lege”;

Lit. n) se completează la sfârșit cu textul *”, în modul și cazurile stabilite în prezenta lege și în Codul contravențional”;*

Lit. o) se modifică și va avea următorul conținut:

” o) aplică sancțiuni pentru nerespectarea sau încălcarea legislației în domeniul gazelor naturale în modul și cazurile stabilite în prezenta Lege”;

Lit. q) se completează la sfârșit cu textul *”, cu autoritățile de reglementare din străinătate”;*

După lit. q) se completează cu un alineat nou, cu următorul conținut:

” (1¹) În contextul îndeplinirii obligațiilor Republicii Moldova în calitate de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice, Agenția elaborează și aprobă acte normative de reglementare în domeniul gazelor naturale, care sunt obligatorii pentru transpunere și implementare la nivelul Comunității Energetice”.

La alin. (2) textul ”la necesitate” se exclude.

9. La articolul 9,

La alin. (4) textul *”Consiliul de administrație al Agenției este obligat să examineze cererile privind costurile de bază, prețurile și tarifele reglementate – în termen de cel mult 180 de zile calendaristice”* se substituie cu textul *”Consiliul de administrație al Agenției este obligat să examineze cererile privind costurile de bază în termen de cel mult 180 de zile calendaristice, iar cererile privind prețurile și tarifele reglementate – în termen de cel mult 90 de zile calendaristice”*;

După alin. (6) se completează două alineate noi, cu următorul conținut:

”(6¹) În cazul situațiilor excepționale constatate în modul stabilit prin lege, proiectele de decizii, hotărârile urgente pot fi supuse elaborării și adoptării fără respectarea principiilor stabilite în prezentul articol. Argumentarea necesității de a adopta decizia în regim de urgență fără respectarea procedurii de consultare se aduce la cunoștința publicului în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la adoptare, prin plasare pe pagina web a autorității publice, prin afișare la sediul acesteia într-un spațiu accesibil publicului și/sau prin difuzare în mass-media centrală sau locală, după caz

(7) Deciziile și hotărârile Agenției care vizează sectorul gazelor naturale, inclusiv hotărârile adoptate în conformitate cu art. 97, art. 113 și art. 113¹ din prezenta Lege, se supun controlului judiciar în modul stabilit de Codul administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018.”

10. La articolul 10,

La alin. (1) după lit. e) se completează cu o literă nouă lit. e¹) în următoarea redacție:

”e¹) activitatea de trading”;

Alin. (4) se exclude.

11. La articolul 11,

La alin. (1) textul ”pot fi revizuite” se substituie cu textul ”se revizuiesc”;

Alin. (2),

se completează la sfârșit cu o nouă literă, lit. e) în următoarea redacție:

”e) activitatea de trading”;

Alin. (5) se modifică și va avea următorul conținut:

”(5) O dată la doi ani, Agenția este obligată să elaboreze și să publice pe pagina sa web oficială un raport cu privire la îndeplinirea de către întreprinderile de gaze naturale a obligațiilor de serviciu public impuse în conformitate cu prezenta lege și Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. Raportul menționat se prezintă Guvernului și Secretariatului Comunității Energetice și trebuie să conțină, inclusiv, informații cu privire la măsurile adoptate în temeiul prezentei legi referitoare la condițiile de asigurare a furnizării de ultimă opțiune, a altor obligații de serviciu public, referitoare la protecția consumatorilor, precum și informații cu privire la impactul posibil al acestor măsuri asupra concurenței pe piața gazelor naturale, pe plan național sau regional”.

12. La articolul 12,

Alin. (2) se completează la sfârșit cu o literă nouă, lit. g) în următoarea redacție:

” g) licență pentru desfășurarea activității de trading;”;

După alin. (6) se completează cu un alineat nou, cu următorul conținut:

”(6¹) Activitatea de trading se desfășoară pe piața angro a gazelor naturale de către traderul licențiat în baza licenței pentru tradingul de gaze naturale”.

Alin. (7) se completează la sfârșit cu o propoziție nouă care se expune în următoarea redacție *”Furnizorii își pot desfășura activitatea atât pe piața angro, precum și pe piața cu amănuntul a gazelor naturale”;*

Alin. (9) primele două propoziții se modifică și va avea următorul conținut: *”Licențele enumerate la alin. (2) lit. a) – e) se eliberează pe un termen de 25 de ani. Licența pentru vânzarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare și licența pentru activitatea de trading se eliberează pe un termen de 10 ani”.*

13. La articolul 13,

La alin. (2) textul *”este valabilă”* se înlocuiește cu textul *” și pentru activitatea de trading sunt valabile”,* după textul *”a noilor producători”* se completează cu textul *”a noilor traderi”;*

La alin. (10) ultima frază se modifică și va avea următorul conținut:

” În cazul în care titularul de licență refuză prezentarea informației sau a documentelor aferente serviciului sau lucrării externalizate ori prezintă cu întârziere informația sau documentele solicitate, ori în cazul prezentării incomplete de către titularul de licență a informației solicitate, Agenția inițiază procesul contravențional pentru sancționarea acestuia conform Codului contravențional, iar în cazul refuzului repetat de a prezenta informațiile sau documentele solicitate, aplică sancțiunea financiară stabilită la art. 113 alin. (1) , lit. a) din prezenta Lege”.

14. La articolul 14,

La alin. (1) textul *” la art.12 alin.(2) lit.a)–d)”* se substituie cu textul *” la art.12 alin.(2) lit. a) – d) și g)”;*

La alin. (3) lit. c) se modifică și se expune în următoarea redacție:

”c) să dispună de personal calificat, necesar activității pentru care solicită licență, centru/centre de deservire a consumatorilor finali și să prezinte documente confirmative în acest sens.”.

15. La articolul 15,

Alin. (1),

La lit c) textul *” stipulate în contracte și în prezenta lege”* se înlocuiește cu textul *” precum și în alte cazuri stabilite în prezenta lege și în Regulamentul privind racordarea”*

La lit. e) după textul *”să publice”* se completează cu textul *”informații conform cerințelor stabilite de Agenție, inclusiv”;*

Alin. (6) se completează la sfârșit cu textul *” și Regulamentul privind racordarea”;*

La alin. (7) după textul *„la cheltuieli minime,,* se completează cu textul *”în condițiile asigurării siguranței în aprovizionarea cu gaze naturale”;*

Alineatul (8) se modifică și se expune în următoarea redacție:

”(8) Operatorii de sistem, operatorii depozitelor de stocare sau furnizorii care îndeplinesc obligațiile de serviciu public stabilite la art. 90 sînt obligați să anunțe Agenția cu cel puțin 3 luni înainte despre

intenția lor de a solicita suspendarea ori retragerea licenței sau cu cel puțin 3 luni înainte de expirarea valabilității licenței în cazul în care nu intenționează să o prelungească. Traderii de gaze naturale și furnizorii, cu excepția furnizorilor care îndeplinesc obligațiile de serviciu public stabilite la art. 90, sînt obligați să anunțe Agenția cu cel puțin 1 lună înainte despre intenția lor de a solicita suspendarea ori retragerea licenței sau cu cel puțin 1 lună înainte de expirarea valabilității licenței în cazul în care nu intenționează să o prelungească.. Dacă titularii de licență menționați anunță despre intenția de a solicita suspendarea sau retragerea licenței într-un termen mai mic decât cel stabilit în prezentul alineat, Agenția va da curs cererii lor la expirarea termenului de 3 luni de la înregistrarea unei astfel de cereri în cazul operatorilor de sistem, operatorilor depozitelor de stocare, și a furnizorilor care îndeplinesc obligațiile de serviciu public stabilite la art. 90 și, în termen de 1 lună de la înregistrarea unei astfel de cereri în cazul traderilor și furnizorilor, cu excepția celor care îndeplinesc obligațiile de serviciu public stabilite la art. 90.. Întreprinderea a cărei licență a expirat și care nu a respectat prevederile privind anunțarea Agenției este obligată să presteze activitatea pentru care i s-a acordat licență pe perioada de timp stabilită prin hotărîrea Agenției, dar care nu poate depăși 3 luni în cazul operatorilor de sistem, a operatorilor depozitelor de stocare, 1 lună în cazul furnizorilor. În cazul în care, din motivul inexistenței unui alt titular de licență pentru transportul, distribuția sau stocarea gazelor naturale ori pentru furnizarea gazelor naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art.89 și 90, Agenția constată prin intermediul unei hotărâri că nu poate desemna alt titular de licență care să desfășoare activitatea licențiată în locul titularului a cărui licență a fost suspendată, căruia i s-a retras licența sau a cărui licență a expirat, aceasta sesizează Guvernul, pentru a întreprinde măsurile necesare în vederea creării unei întreprinderi noi, și ia măsuri de asigurare a continuității prestării serviciului respectiv”;

La alin. (9) textul ” care nu sînt specificați la alin.(8)” și textul ”și Agenția” se exclud;

”Alin. (10) se modifică și va avea următorul conținut:

(10) Gazele naturale comprimate pentru vehicule se comercializează exclusiv la stațiile de alimentare”.

16. La articolul 16,

Alineatul (2) se modifică și se expune în altă redacție:

” (2) Licența poate fi suspendată prin hotărâre judecătorească, emisă în conformitate cu legea, la cererea Agenției, cu excepția suspendării licenței conform temeiurilor stabilite la alin. (4), lit. a) și lit. e¹) din prezentul articol, care se efectuează direct de către Agenție”.

La alineatul (3) după textul ”a consecințelor survenite” se completează cu textul ”, inclusiv în cazul încălcării de către titularul de licență a prevederilor stabilite la art. 94¹ și art. 97¹- 97⁴, sau în cazul în care, pe perioada situației de urgență, titularul de licență nu se conformează deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, deciziilor Agenției,” iar textul ”stabilită la art.113 alin.(1) lit. c)” se înlocuiește cu textul ”stabilită la art.113 alin. (2) lit. a)”;

Alineatul (4) se completează după lit. e) cu o nouă literă, litera e¹) în următoarea redacție:

”e¹) situația prevăzută la alin. (3) din prezentul articol”.

După alin. (4) se completează cu un alineat nou, alin. (4¹) cu următorul conținut:

”(4¹) Agenția adoptă hotărîrea privind suspendarea licenței la cererea titularului de licență, în termen de 5 zile lucrătoare de la înregistrarea acesteia, cu indicarea termenului de suspendare indicat în cerere, dar care nu poate depăși 3 luni.În cazul în care Agenția dispune prin hotărîre suspendarea

licenței pe motivul stabilit la alin. (4), lit. e¹), Agenția este obligată să se adreseze în instanța de judecată în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la adoptarea hotărârii de suspendare respective”;

La alin. (5) textul ”menționate la alin. (4) lit. b) – f)” se înlocuiește cu textul ” menționate la alin. (4) lit. b)–e), f),”;

La alin. (6) textul ”oferindu-i toate informațiile” se substituie cu textul ” oferindu-i necondiționat accesul la rețele de gaze naturale și la toate informațiile”;

17. La articolul 17,

Alin. (2) se completează cu o nouă literă în următoarea redacție:

”i) încălcarea prevederilor stabilite la art. 94¹ și art. 97¹ - 97⁴.”;

După alin. (2) se completează cu alin. (2¹) în următoarea redacție:

”(2¹) Agenția adoptă hotărârea privind retragerea licenței la cererea titularului de licență, în termen de 5 zile lucrătoare de la înregistrarea acesteia. În cazul în care Agenția dispune prin hotărâre retragerea licenței pe motivul stabilit la alin. (2), lit. i), Agenția este obligată să se adreseze în instanța de judecată în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la adoptarea hotărârii de retragere respective”;

La alin. (3) textul ”Agenția adoptă hotărârea privind retragerea licenței în termen de 5 zile lucrătoare de la înregistrarea cererii titularului de licență,” se înlocuiește cu textul ”În situațiile menționate la alin. (2) lit. b) – h), hotărârea privind retragerea licenței se adoptă de Agenție în termen de 5 zile lucrătoare”;

La alin. (5) textul ”oferindu-i toate informațiile” se substituie cu textul ” oferindu-i necondiționat accesul la rețelele de gaze naturale și la toate informațiile”.

18. Articolul 18 se modifică și va avea următorul conținut:

” **Articolul 18. Reorganizarea întreprinderilor de gaze naturale**

(1) Operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție, operatorul depozitului de stocare este obligat să notifice în prealabil Agenția cu privire la inițierea reorganizării acestuia, ori în cazul modificării drepturilor de control în cadrul societății comerciale și să prezinte informațiile relevante solicitate de Agenție în acest sens. Efectele reorganizării care duc la majorarea nejustificată a tarifelor sau prețurilor reglementate nu vor fi luate în considerație la aprobarea acestora de către Agenție.

(2) În cazul în care urmare a examinării informațiilor prezentate, Agenția constată că sunt încălcate cerințele privind separarea și independența operatorului de sistem, a operatorului depozitului de stocare, întreprinderea respectivă de gaze naturale este obligată să înlăture încălcările respective în termenele stabilite în hotărârea Agenției. Operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție, operatorul depozitului de stocare prezintă Agenției toate documentele, datele și informațiile care atestă soluționarea încălcărilor constatate de Agenție.

(3) În cazul în care operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție, operatorul depozitului de stocare nu înlătură încălcările respective în termenele stabilite de Agenție, autoritatea de reglementare este în drept să inițieze procedura de suspendare a licenței pentru activitatea

respectivă în conformitate cu prezenta Lege și să aplice sancțiunea financiară stabilită la art. 113 din prezenta Lege, cu respectarea procedurii prevăzute în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică.”.

19. La articolul 19,

Alin. (4) se modifică și va avea următorul conținut:

”(4) Producătorul participă la piața gazelor naturale în condițiile stabilite în Regulile pieței gazelor naturale și este obligat să se conformeze prevederilor stabilite în Regulamentul privind racordarea , în Codul rețelilor de gaze naturale, în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție, inclusiv să respecte cerințele tehnice de racordare la rețelele de gaze naturale și parametrii de calitate ai gazelor naturale livrate în rețea”;

La alin. (5) prima frază se exclude.

20. La articolul 20,

La alin. (1),

la lit. a) textul ”Regulamentului privind rețelele de gaze naturale” se înlocuiește cu textul ” Codului rețelilor de gaze naturale”;

la lit. f) textul ”în documentele normativ tehnice” se înlocuiește cu textul ” în documentele normative”, iar textul ”în conformitate cu art. 4, alin. (1), lit. m)” se înlocuiește cu textul ” în conformitate cu art. 4, alin. (1), lit. d)”;

21. La articolul 22 alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

” (3) La executarea funcțiilor și a obligațiilor sale, operatorul sistemului de transport este independent de orice întreprindere care desfășoară activitatea de producere, activitatea de trading, activitatea de distribuție, activitatea de stocare sau activitatea de furnizare a gazelor naturale și nu poate deține licența pentru producerea gazelor naturale, licență pentru desfășurarea activității de trading, licență pentru distribuția gazelor naturale, stocarea gazelor naturale sau licență pentru furnizarea gazelor naturale, cu excepția situației prevăzute la art. 50”.

22. La articolul 24, alin. (1), lit. a) textul ”de îndeplinirea cotidiană a activităților de producere, de distribuție și/sau de furnizare a gazelor naturale” se înlocuiește cu textul ” de îndeplinirea cotidiană a activității de producere, a activității de trading, a activității de distribuție și/sau a activității de furnizare a gazelor naturale”;

23. La articolul 25,

La alin. (2), literele a) - d) textul ”activitățile de producere sau de furnizare” se substituie cu textul ”activitățile de producere, de trading sau de furnizare”;

La alin. (5) textul ”activitățile de producere sau de furnizare” se substituie cu textul ”activitățile de producere, de trading sau de furnizare”;

La alin. (6) textul ”activitățile de producere sau de furnizare” se substituie cu textul ”activitățile de producere, de trading sau de furnizare”;

24. La articolul 28, alin. (2), lit. a) textul ” îndeplinirea zilnică a activităților de producere sau de furnizare a gazelor naturale” se înlocuiește cu textul ” îndeplinirea zilnică a activității de producere, a activității de trading sau a activității de furnizare a gazelor naturale”.

25. La articolul 31,

La alin. (3), în ambele cazuri, textul ” *desfășoară activități de producere a gazelor naturale sau de furnizare a gazelor naturale*” se substituie cu textul ” *desfășoară activitatea de producere a gazelor naturale, activitatea de trading sau activitatea de furnizare a gazelor naturale*”;

La alin. (5) textul ” *la nivelul activităților de producere a gazelor naturale sau de furnizare a gazelor naturale*” se înlocuiește cu textul ” *la nivelul activității de producere a gazelor naturale, a activității de trading sau a activității de furnizare a gazelor naturale*”.

26. La articolul 32,

la alineatele (5) – (7) și (9) cuvântul ”*acționarii*” se substituie cu cuvântul ”*asociații*”;

după alineatul (12) se completează un alineat nou, alineatul (13) cu următorul conținut:

”*(13) În caz de conflict între prezenta lege și legea care reglementează modul de constituire, funcționare, reorganizare și lichidare a societății comerciale, indiferent de forma de constituire a acesteia, prezenta Lege va prevala.*”.

27. La articolul 33,

La alineatele (1) și (3) textul ”*acționarii*”, în toate formele gramaticale, se substituie cu cuvântul ”*asociații*”;

După alineatul (5) se completează cu un alineat nou, alineatul (6) în următoarea redacție:

”*(6) În caz de conflict între prezenta lege și legea care reglementează modul de constituire, funcționare, reorganizare și lichidare a societății comerciale, indiferent de forma de constituire a acesteia, prezenta Lege va prevala.*”.

28. La articolul 34,

La alin. (4),

lit. a) se modifică și se expune în următoarea redacție:

”*a) agentul de conformitate nu poate deține nici o altă funcție, responsabilitate profesională, interes sau nu poate fi în relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia, cu asociații care dețin pachetul de control sau cu fondatorii acesteia*”;

La literele b), lit. c) și lit. d) cuvântul ”*acționarii*” se substituie cu cuvântul ”*asociații*”;

La alineatele (7) cuvântul ”*acționarii*” se substituie cu cuvântul ”*asociații*”.

29. La articolul 36,

La alin. (6) după textul ”*a condițiilor privind certificarea*” se completează cu textul ”*sau de la expirarea termenului stabilit la alin. (5) privind emiterea avizului de către Secretariatul Comunității Energetice*”, după textul ”*luând în considerare*” se completează cu textul ”*în cea mai mare măsură*”;

La alin. (8) după textul ”*producătorilor*” se completează cu cuvântul ”*traderilor*”.

30. La articolul 37,

La lin. (8) textul ”în conformitate cu prezenta lege” se înlocuiește cu textul ” în conformitate cu art. 16, alin. (4), lit. f) din prezenta lege”.

31. La articolul 39,

La alin. (1),

- lit. e) se exclude;

- după lit. h) se completează o literă nouă, litera h¹), cu următorul conținut:

” h¹) să încheie acorduri de operare cu operatorii de sistem, cu utilizatorii de sistem, inclusiv cu consumatorii finali, instalațiile de utilizare ale cărora sunt racordate direct la rețeaua sa de transport al gazelor naturale”;

- la lit. j) textul *”Regulamentul privind rețelele de gaze naturale”* se substituie cu textul *”Codul rețelilor de gaze naturale”*, iar la sfârșit se completează cu textul *”precum și în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție”;*

- lit. l) după textul *”urmează să fie publicate”* se completează cu textul *” se stabilește de operatorul sistemului de transport și”;*

- la lit. m) textul *”ale Regulamentului privind rețelele de gaze naturale”* se substituie cu textul *”ale Codului rețelilor de gaze naturale”;*

La alin. (4), textul *”ale Regulamentului privind rețelele de gaze naturale”* se substituie cu textul *”ale Codului rețelilor de gaze naturale”;*

Alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

”(5) La desfășurarea activității licențiate, operatorul sistemului de transport încheie și execută contractele stabilite în prezenta lege, în Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor, în Regulamentul privind racordarea și în Codul rețelilor de gaze naturale”;

La alin. (6) textul *” Regulamentul privind rețelele de gaze naturale”* se substituie cu textul *”Codul rețelilor de gaze naturale”;*

După alin. (6) se completează un alineat nou, alineatul (6¹), în următoarea redacție:

” (6¹) Operatorul sistemului de transport colaborează cu operatorii sistemelor de transport din țările vecine, inclusiv prin schimburi tehnologice de gaze naturale necesare echilibrării presiunilor înregistrate în contul de echilibrare operațional. Volumele transfrontaliere de gaze naturale ce se încadrează în categoria schimburilor tehnologice, nu fac obiectul taxelor vamale.”.

32. La articolul 40, la alin. (9) textul *”cu privire la asigurarea balanței între cerere și ofertă”* se substituie cu textul *”cu privire la asigurarea echilibrului între cerere și ofertă”*, iar textul *” a Regulamentului privind rețelele de gaze naturale și”* se exclude.

33. La articolul 41,

La alin. (1), lit. d) textul *”precum și abaterilor”* se substituie cu textul *” precum și estimarea efectelor abaterilor”;*

La alin. (3) textul *”stabilite în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale”* se înlocuiește cu textul *” stabilite în Codul rețelilor de gaze naturale”.*

34. La articolul 42,

La alineatul (1) prima frază se modifică și se expune după cum urmează:

”Dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale în legătură cu creșterea cererii de gaze naturale se efectuează de operatorul sistemului de transport, astfel încât să fie asigurate fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale, cu respectarea prevederilor prezentei legi și ale Regulamentului privind dezvoltarea rețelelor de gaze naturale”;

La alineatul (2),

- textul ”toate” din ultima frază se exclude;

La alineatul (3), în prima frază textul ”a producerii, a furnizării și a consumului de gaze naturale” se înlocuiește cu textul ”a producerii, a consumului de gaze naturale”, iar în a 2-a propoziție după textul ”cu operatorii sistemelor de distribuție” se completează textul ”cu furnizorii”.

Alineatul (5) se completează la sfârșit cu textul *”printr-o hotărâre adoptată în acest sens și publicată pe pagina web oficială a Agenției.”*

La alineatul (6) prima frază se modifică și se expune în următoarea redacție ” Planul de dezvoltare aprobat se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de transport”;

Alineatul (11) se modifică și va avea următorul cuprins:

” (11) Operatorul sistemului de transport este obligat să elaboreze și să prezinte Agenției spre aprobare, anual, în termen de până la 30 septembrie, planul de investiții pentru anul următor. Planul anual de investiții se elaborează de operatorul sistemului de transport în conformitate cu cerințele stabilite în Regulamentul privind investițiile, luînd în considerare planul de dezvoltare aprobat și ținînd cont de cererile parvenite din partea utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali, precum și de informația actualizată privind starea și gradul de uzură al rețelelor de transport al gazelor naturale”;

După alin. (13) se completează un alineat nou, alineatul (13¹) cu următorul cuprins:

”(13¹) Cu titlu de excepție, în cazuri de urgență, cu respectarea cerințelor stabilite în Regulamentul privind investițiile, operatorul sistemului de transport efectuează investiții în rețelele de gaze naturale care nu sunt prevăzute în planul anual de investiții aprobat de Agenție.”;

Alineatul (14) se modifică și va avea următorul conținut:

”(14) Anual, pînă la 30 aprilie, operatorul sistemului de transport prezintă Agenției un raport privind realizarea planului de dezvoltare și a planului de investiții pentru anul precedent. Raportul respectiv trebuie să reflecte inter alia investițiile efectuate de operatorul sistemului de transport în conformitate cu alin. (13¹) din prezentul articol. Agenția examinează raportul prezentat și aprobă în scopul recuperării prin tarif valoarea investițiilor realizate, cu respectarea cerințelor stabilite în Regulamentul privind investițiile. Agenția aprobă, în scopul recuperării prin tarif, investițiile efectuate de operatorul sistemului de transport care corespund planurilor anuale de investiții aprobate de Agenție, precum și cheltuielile necesare și justificate suportate în legătură cu intervențiile efectuate în conformitate cu alin. (13¹) din prezentul articol”.

După alin. (14) se completează un alineat nou, alineatul (15) cu următorul cuprins:

”(15) Proiectarea, construcția și recepția rețelelor de transport a gazelor naturale și a instalațiilor aferente se realizează în conformitate cu cerințele stabilite în documentele normativ-tehnice, care se

identifică prin sigla „NRS” (Norme și Reguli de Securitate), „NCM” (Normativ în Construcții Moldovenesc), „CP” (Cod Practic), „PG” (Procedură Generală) și cu cerințele minime de securitate aprobate de Guvern. Proiectarea și executarea rețelelor de transport al gazelor naturale se efectuează de personalul instruit și atestat în conformitate cu Legea nr. 116/2012 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase, care se află în statele de personal ale operatorului sistemului de transport respectiv sau în statele de personal ale unei companii terțe, contractată în acest sens”.

35. La articolul 43, alineatul (3) se modifică și se expune în următoarea redacție:

”(3) La îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor sale, operatorul sistemului de distribuție este independent de orice întreprindere care desfășoară activitatea de producere, activitatea de trading, activitatea de transport, activitatea de stocare sau activitatea de furnizare a gazelor naturale și nu poate deține licență pentru producerea, licență pentru desfășurarea activității de trading, licență pentru transportul gazelor naturale, licență pentru stocarea gazelor naturale sau licență pentru furnizarea gazelor naturale, cu excepția situației stabilite la art. 50”.

36. La articolul 44,

La alin. (3), lit. a) se modifică și va avea următorul conținut:

”a) persoanele cu funcții de conducere ale operatorului sistemului de distribuție să nu facă parte din structurile întreprinderii de gaze naturale integrate care este responsabilă, direct sau indirect, de îndeplinirea zilnică a activității de producere a gazelor naturale, a activității de transport al gazelor naturale, a activității de trading sau a activității de furnizare a gazelor naturale”;

La alineate (4) și (5) textul ”întreprinderea dominantă”, ”întreprinderii dominante” se înlocuiește cu textul ”întreprinderea înrudită”, ”întreprinderii înrudite”;

La alineatul (6) după textul ”cu privire la identitatea separată a furnizorului” se completează textul ” , a trader-ului”.

37. La articolul 45,

la alineatul (3),

- lit. a) se modifică și se expune în următoarea redacție:

”a) agentul de conformitate nu poate deține nici o altă funcție, responsabilitate profesională, interes sau nu poate fi în relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia, cu asociații majoritari sau cu fondatorii acesteia, cu excepția operatorului sistemului de distribuție”;

- la literele b), c) și d) cuvântul ”acționarii” se substituie cu cuvântul ”asociații”;

la alineatul (6) cuvântul ”acționarii” se substituie cu cuvântul ”asociații”.

38. La articolul 46,

La alin. (1),

- Lit. d) se exclude;

- după lit. f) se completează o literă nouă, lit. f^l), în următoarea redacție:

”f) să încheie acorduri de operare cu operatorii de sistem, cu utilizatorii de sistem, în condițiile stabilite în actele normative de reglementare aprobate de Agenție;”;

- lit. h) se modifică și va avea următorul conținut:

”h) să răspundă la orice solicitare de serviciu în termenele și condițiile stabilite în prezenta lege, în Codul rețelelor de gaze naturale, în Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor de gaze naturale, în Regulamentul privind racordarea, în Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale, în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, precum și în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție”;

- la lit. j) textul ”ale Regulamentului privind rețelele de gaze naturale” se înlocuiește cu textul ” ale Codului rețelelor de gaze naturale”

După alineatul (2) se completează cu un alineat nou, alineatul (2¹) în următoarea redacție:

”(2¹) La desfășurarea activității licențiate, operatorul sistemului de distribuție încheie și execută contractele stabilite în prezenta lege, în Codul rețelelor de gaze naturale, în Regulamentul privind racordarea și în alte acte normative aprobate de Agenție.”;

- la alin. (3) textul ”Regulamentul privind rețelele de gaze naturale” se înlocuiește cu textul ”Codul rețelelor de gaze naturale”

39. La articolul 49,

La alineatul (1),

- prima frază se modifică și se expune după cum urmează:

”(1) Dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale în legătură cu creșterea cererii de gaze naturale se efectuează de operatorul sistemului de distribuție astfel încât să fie asigurate fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale, cu respectarea prevederilor prezentei legi și ale Regulamentului privind dezvoltarea rețelelor de gaze naturale”.

- ultima frază se completează la sfârșit cu textul ”aprobat de Agenție”;

Alineatul (6) se completează la sfârșit cu textul ”, printr-o hotărâre adoptată în acest sens și publicată pe pagina web oficială a Agenției”;

La alineatul (7) prima frază se modifică și se expune în următoarea redacție *”Planul de dezvoltare aprobat se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de distribuție”;*

Alineatul (8) se modifică și va avea următorul cuprins:

”(8) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să elaboreze și să prezinte Agenției spre aprobare, anual, în termen de până la 30 septembrie, planul de investiții pentru anul următor. Planul anual de investiții se elaborează de operatorul sistemului de distribuție în conformitate cu cerințele stabilite în Regulamentul privind investițiile, luând în considerare planul de dezvoltare aprobat și ținând cont de cererile parvenite din partea utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali, precum și de informația actualizată privind starea și gradul de uzură al rețelelor de distribuție a gazelor naturale”;

La alin. (10) textul ”operatorul sistemului de distribuție prezintă planul de dezvoltare și planul de investiții” se substituie cu textul ”operatorul sistemului de distribuție prezintă informații detaliate privind planul de dezvoltare și planul anual de investiții”;

După alin. (10) se completează un alineat nou, alineatul (10¹) , cu următorul cuprins:

”(10¹) Cu titlu de excepție, în cazuri de urgență, cu respectarea cerințelor stabilite în Regulamentul privind investițiile, operatorul sistemului de distribuție efectuează investiții în rețelele de gaze naturale care nu sunt prevăzute în planul anual de investiții aprobat de Agenție”;

Alineatul (11) se modifică și va avea următorul conținut:

”(11) Anual, până la 30 aprilie, operatorul sistemului de distribuție prezintă Agenției un raport privind realizarea planului de dezvoltare și a planului de investiții pentru anul precedent. Raportul respectiv trebuie să reflecte inter alia investițiile efectuate de operatorul sistemului de distribuție în conformitate cu alin. (10¹) din prezentul articol. Agenția examinează raportul prezentat și aprobă în scopul recuperării prin tarif valoarea investițiilor realizate, cu respectarea cerințelor stabilite în Regulamentul privind investițiile. Agenția aprobă, în scopul recuperării prin tarif, investițiile efectuate de operatorul sistemului de distribuție care corespund planurilor anuale de investiții aprobate de Agenție, precum și cheltuielile necesare și justificate suportate în legătură cu intervențiile efectuate în cazurile de urgență, stabilite la alin. (10¹) din prezentul articol”.

După alin. (11) se completează cu un alineat nou, alineatul (12) cu următorul cuprins:

”(12) Proiectarea, construcția și recepția rețelelor de distribuție a gazelor naturale și a instalațiilor aferente se realizează în conformitate cu cerințele stabilite în documentele normativ-tehnice, care se identifică prin sigla „NRS” (Norme și Reguli de Securitate), „NCM” (Normativ în Construcții Moldovenești), „CP” (Cod Practic), „PG” (Procedură Generală) și cu cerințele minime de securitate aprobate de Guvern. Proiectarea și executarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale se efectuează de personalul instruit și atestat în conformitate cu Legea nr. 116/2012 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase, care se află în starea de personal ale operatorului sistemului de distribuție respectiv sau în starea de personal ale unei companii terțe, contractată în acest sens”.

40. La articolul 52,

la alineatul (2) litera a), textul „activităților de producere a gazelor naturale sau de furnizare” se substituie cu textul „activității de producere a gazelor naturale, a activității de trading sau a activității de furnizare”;

la alineatul (3), textul „întreprinderii dominante” se substituie cu textul „întreprinderii înrudite”.

41. La articolul 55, alineat (5), textul „persoanei cu care este încheiat contractul pentru prestarea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale,” se substituie cu textul „consumatorului final”;

42. La articolul 57, în tot textul articolului, cuvântul „gazoducte” se substituie cu textul „gaze naturale”.

43. La articolul 58, în tot textul articolului, cuvântul „gazoducte” se substituie cu textul „gaze naturale”.

44. La articolul 61, la alineatul (3), în prima frază, după textul „cele mai avantajoase soluții de racordare” se completează cu textul „inclusiv în executarea instalației de gaze naturale până la locul de consum”.

45. La articolul 62,

La denumirea articolului 62, după textul „instalațiilor de racordare” se completează cu textul „și a instalațiilor de utilizare până la locul de consum”.

Alineatul (1) se modifică și se expune în următoarea redacție:

„(1) Proiectarea și executarea instalației de racordare, precum și conectarea instalației de racordare și punerea sub presiune a instalației de utilizare care aparține unui solicitant, potențial consumator final se efectuează de operatorul de sistem. În acest scop, solicitantul și operatorul de sistem încheie un contract de racordare, iar solicitantul este obligat să achite costul de proiectare și executare instalațiilor de racordare și a instalațiilor de utilizare până la locul de consum, precum și tariful de racordare aprobate de Agenție în conformitate cu metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare, prestate de către operatorul de sistem”

După alineatul (1) se completează cu două alineate noi – alineatele (1¹) și (1²), cu următorul conținut:

„(1¹) Urmare a cererii solicitantului, depuse în conformitate cu alin. (1), operatorul de sistem este obligat să execute și să conecteze instalația de racordare la rețelele de gaze naturale și instalația de utilizare până la locul de consum în termenele stabilite în Regulamentul privind racordarea și conform prețurilor stabilite în conformitate cu metodologia menționată la alin.(1). Lucrările de execuție se efectuează integral de operatorul de sistem, fără alte obligații din partea beneficiarului. În cazul refuzului operatorului de sistem, solicitantul este în drept să se adreseze la Agenție pentru emiterea unei decizii în conformitate cu art. 109”.

(1²) Solicitantul, potențialul consumator final este în drept să angajeze altă persoană autorizată pentru proiectarea și executarea instalației de racordare. Aceste prevederi se indică în mod obligatoriu în avizul de racordare eliberat solicitantului de operatorul de sistem.”

La alineatul (3), textul „care au în proprietate instalații” se substituie cu textul „inclusiv autoritățile administrației publice centrale sau locale, care au în proprietate rețele, instalații”;

Alineatul (4) se modifică și se expune în următoarea redacție:

„(4) Procedura și condițiile de racordare la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale a instalațiilor de utilizare, a instalațiilor de producere, a depozitelor de stocare se stabilesc în Regulamentul privind racordarea, elaborat și aprobat de Agenție. Regulamentul privind racordarea reglementează și raporturile juridice dintre operatorii de sistem în legătură cu interconectarea, cu respectarea cerințelor stabilite în Codul rețelelor de gaze naturale”.

După alineatul (4) se completează cu două alineate noi – alineatele (5) și (6), cu următorul conținut:

„(5) Operatorii de sistem sunt obligați să publice pe pagina lor electronică informațiile necesare pentru racordarea la rețelele de gaze naturale și dezvoltarea rețelelor de distribuție. Agenția elaborează un ghid care să descrie procesul de racordare și de dezvoltare a rețelelor de distribuție intrarurale, legislația relevantă, documentele necesare a fi prezentate, etapele procesului de racordare, și termenele corespunzătoare, precum și tarifele de racordare și alte servicii auxiliare aprobate de Agenție. Informațiile privind procesul de racordare, tarifele de racordare și alte servicii

auxiliare aprobate de Agenție se afișează și pe panourile informative din oficiile operatorilor de sistem.

(6) Operatorii de sistem sunt obligați să reflecte în raportul anual întocmit în conformitate cu art. 32, alin. (7) și art. 43, alin. (3) informațiile cu privire organizarea procesului de racordare în anul precedent, cu indicarea măsurilor întreprinse pentru asigurarea unui acces eficient la rețelele electrice, în condiții de transparență și obiectivitate”.

46. La articolul 63,

La alineatul (3), cuvântul „Construcția” se substituie cu textul „Proiectarea și construcția”;

La alineatul (5), textul „regulamentul aprobat” se substituie cu textul „un regulament elaborat și aprobat”.

47. La articolul 64,

La alineatul (4), textul „schema de amplasare a instalațiilor” se substituie cu textul „documente care să confirme dispunerea de rețele și instalații de gaze naturale și de personal calificat pentru exploatarea acestora, schema de amplasare a rețelelor și instalațiilor”;

La alineatul (10), cuvântul „regulamentul” se substituie cu textul „un regulament elaborat și”.

48. La articolul 65, ultimele două fraze se modifică și se expun în următoarea redacție:

„În cazul în care Agenția constată că tariful respectiv include mai multe costuri decât cele stabilite în metodologie, aceasta revizuieste tariful care trebuie să fie aplicat de operatorul sistemului de distribuție închis în raport cu utilizatorii sistemului său și emite o hotărâre în sensul obligării operatorului sistemului de distribuție închis să aplice tariful revizuit. Dacă operatorul sistemului de distribuție închis nu se conformează hotărârii de revizuire a tarifului, Agenția aplică sancțiunea stabilită la art. 113, alin. (2), lit. d) din prezenta Lege”.

49. Articolul 66 se exclude.

50. Articolul 67 se modifică și se expune în următoarea redacție:

„Articolul 67. Codul rețelelor de gaze naturale

(1) Pentru a asigura accesul eficient și transparent la rețelele de gaze naturale, precum și pentru a asigura dezvoltarea unei piețe angro de gaze naturale funcționale și transparente, cu un nivel ridicat al siguranței alimentării cu gaze naturale, exploatarea rețelelor de gaze naturale, inclusiv în legătură cu fluxurile transfrontaliere, accesul la capacitățile de transport și gestionarea operațională a sistemului de gaze naturale, inclusiv echilibrarea sistemului de gaze naturale, se efectuează în conformitate cu Codul rețelelor de gaze naturale.

(3) În contextul obligațiilor asumate de Republica Moldova în cadrul Tratatului Comunității Energetice, operatorul de sistem relevant, desemnat de Agenție, elaborează proiectul Codului rețelelor de gaze naturale respectiv. Ceilalți operatori de sistem și utilizatorii de sistem sînt obligați să colaboreze cu operatorul de sistemul desemnat în legătură cu elaborarea Codului rețelelor de gaze naturale.

(4) Agenția publică pe pagina sa web oficială proiectul Codului rețelelor de gaze naturale, prezentat de operatorul sistemului de transport desemnat, și consultă participanții la piața gazelor naturale, inclusiv utilizatorii de sistem, și autoritățile competente în conformitate cu actele normative în

domeniu. Propunerile parvenite, precum și decizia privind acceptarea sau respingerea acestora se reflectă în sinteza recomandărilor, care se publică pe pagina web oficială a Agenției.

(5) În cazurile expres prevăzute în Codul rețelilor de gaze naturale, operatorul sistemului de transport elaborează și propune spre aprobare Agenției proiectele actelor normative necesare pentru asigurarea implementării Codului rețelilor de gaze naturale.

”

51. La articolul 69,

La alineatul (3) textul „în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și plasat” se exclude.

Alineatul (4) se completează la sfârșit cu o nouă frază în următoarea redacție:

„Periodicitatea verificării metrologice a echipamentelor de măsurare se stabilește conform prevederilor Listei oficiale a mijloacelor de măsurare și a măsurilor supuse controlului metrologic legal, aprobate de Guvern”.

La alineatul (8), în prima frază, după textul „asupra echipamentelor de măsurare” se completează cu textul „și a dispozitivelor de transmitere a datelor la distanță”;

La alineatul (9), după textul „echipamente de măsurare inteligente” se completează cu textul „sau dispozitive de transmitere a datelor la distanță”.

52. La articolul 70,

Alineatul (4) se modifică și se expune în următoarea redacție:

„(4) Operatorul de sistem este obligat să repare prejudiciile cauzate prin limitarea, întreruperea sau sistarea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale, inclusiv în legătură cu preluarea în rețea a gazelor naturale produse, dacă aceasta a fost efectuată cu încălcarea prevederilor stabilite în prezentul articol și în actele normative de reglementare ale Agenției”.

La alineatul (7), după textul „Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale” se completează cu completează cu textul „, precum și în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție”.

La alineatul (8), după textul „sau de distribuție a gazelor” completează cu completează cu textul „naturale din vina acestuia”.

53. La articolul 72, alineat (3), textul „codurile rețelilor” se substituie cu textul „codul rețelilor”;

54. La articolul 79,

La alineatul (2), litera b), textul „să înființeze plantații perene” se substituie cu textul „să planteze copaci, arbuști”;

La alineatul (2), după litera c), se completează cu o literă nouă – litera d) în următoarea redacție:

„d) să întreprindă alte acțiuni stabilite în Regulamentului privind zonele de protecție a rețelilor de gaze naturale, aprobat de Guvern.”

Alineatul (4) se completează la sfârșit cu textul: „, fără acordul prealabil, în scris al operatorului de sistem care exploatează rețelele de gaze naturale în zona respectivă”;

La alineatul (5), textul „să sesizeze Agenția pentru Supraveghere Tehnică și să ceară încetarea lucrărilor în conformitate cu regulamentul respectiv” se substituie cu textul „să sesizeze despre acest fapt Agenția pentru Supraveghere Tehnică și autoritatea administrației publice locale”;

După alineatul (5) se completează cu trei alineate noi – alineatele (6) – (8), cu următorul conținut

„(6) Proprietarii bunurilor imobile din zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale, indiferent de tipul de proprietate, sunt obligați să înlăture orice obstacol și să acorde acces operatorului de sistem pentru executarea lucrărilor de exploatare, de întreținere, de reabilitare, de modernizare, inclusiv de re tehnologizare, a rețelelor de gaze naturale, cu condiția că operatorul de sistem respectiv i-a expedit, în prealabil, cu cel puțin 5 zile calendaristice înainte, o notificare scrisă în acest sens. În cazul în care operatorul de sistem constată existența riscului apariției unei situații de avarie, proprietarul bunului imobil din zona de protecție a rețelelor de gaze naturale, indiferent de tipul de proprietate, este obligat să acorde acces imediat operatorului de sistem la rețelele de gaze naturale respective, în vederea întreprinderii acțiunilor, a măsurilor necesare pentru remedierea situației de risc constatate.

(7) Operatorii de sistem sunt obligați să execute cu prudență lucrările de exploatare, de întreținere, de reabilitare, de modernizare a rețelelor de gaze naturale și să plătească despăgubirea rezonabilă cuvenită pentru eventualele pagube produse la efectuarea lucrărilor menționate, în conformitate cu legislația civilă.

(8) Strămutarea rețelei de gaze naturale, la inițiativa proprietarului bunului imobil care se află în zona de protecție a rețelei de gaze naturale, se efectuează din contul acestuia, după obținerea acordului proprietarilor sau al deținătorilor legali ai terenului de pe traseul pe care urmează să fie amplasată rețeaua respectivă.”

55. La articolul 80,

La alineatul (2), ultima frază se expune în următoarea redacție: „Pentru a asigura livrarea gazelor naturale pînă la locul de consum al consumatorilor finali, furnizorii încheie contracte pentru prestarea serviciului de transport, a serviciului de distribuție a gazelor naturale, în corespundere cu prevederile actelor normative de reglementare aprobate de Agenție.”

La alineatul (4), după textul „în conformitate cu” se completează cu textul „cerințele stabilite la”;

La alineatul (7), în ultima frază, cuvântul „mari” se exclude.

56. La articolul 83,

La alineatul (7), textul „consumatorilor finali” se substituie cu textul „consumatorilor casnici” iar textul „după ora 18:00” se substituie cu textul „după ora 20:00”;

La alineatul (9), textul „precum și” se exclude.

57. Articolul 84 se completează cu un alineat nou – alineatul (4) în următoarea redacție:

„(4) Dintre consumatorii casnici ce utilizează preponderent gazele naturale pentru încălzire și prepararea hranei, Guvernul poate stabili categorii distincte de consumatori vulnerabili de gaze naturale pentru care să asigure o protecție suplimentară celei asigurate prin măsurile generale de protecție socială.”

58. După articolul 84 se completează cu un articol nou – articolul 84¹ în următoarea redacție:

„Articolul 84¹. Protecția consumatorilor finali în cazul condițiilor defavorabile pe piața gazelor naturale

(1) În cazul în care pe piața gazelor naturale se înregistrează creșteri substanțiale de prețuri ce pot pune în pericol activitatea consumatorilor protejați, Guvernul poate compensa parțial sau total creșterea de prețuri reglementate, pe o perioadă determinată de timp.

(2) Măsurile compensatorii se evidențiază distinct în factură și se aprobă prin Hotărâre de Guvern, care stabilește modalitatea și condițiile în care se aplică măsurile compensatorii respective.”

59. Denumirea Capitolului XII se modifică și va avea următorul conținut:

„Capitolul XII.

ACTIVITATEA DE TRADING. FURNIZAREA GAZELOR NATURALE”

60. După denumirea Capitolului XII, se completează cu un articol nou – articolul 84² în următoarea redacție:

„Articolul 84². Activitatea de trading

(1) Traderul își desfășoară activitatea exclusiv pe piața angro a gazelor naturale cu condiția deținerii licenței pentru activitatea de trading, în conformitate cu prezenta lege și Regulile pieței gazelor naturale.

(2) Traderului îi este interzis să se angajeze în practici anticoncurențiale pe piața de gaze naturale și să împiedice sau să încerce să împiedice, în mod ilicit, alți titulari de licențe sau potențiali competitori să se angajeze în activitatea de trader de gaze naturale, cu respectarea prevederilor legale referitoare la concurență.

(3) În cazul în care desfășoară și alte activități pe piața gazelor naturale, traderul este obligat să asigure separarea contabilă, conform cerințelor stabilite la art. 101 din prezenta lege.

(4) Traderul este obligat să prezinte Agenției rapoarte semestriale cu privire la activitatea desfășurată pe piața angro a gazelor naturale, precum și alte informații solicitate, în modul și termenele stabilite de Agenție.

(5) Traderul este obligat să mențină resursele financiare necesare participării la piața angro a gazelor naturale.

(6) Licența de furnizare asigură toate drepturile de tranzacționare stabilite în acest articol în raport cu un trader și conferă furnizorului dreptul de a desfășura toate activitățile stabilite în acest articol. Trader-ul nu poate deține, concomitent, o licență pentru desfășurarea activității de trading și licența pentru furnizarea gazelor naturale.”

61. La articolul 85,

La alineatul (6), după textul „și ușor de comparat” se completează cu textul „aprobate de Agenție,”;

Alineatul (9) se expune în următoarea redacție:

„(9) Furnizorii care furnizează gaze naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art.89 și 90 procură gaze naturale urmărind realizarea unui echilibru între obținerea unui cost minim al gazelor achiziționate și asigurarea siguranței în aprovizionarea cu gaze naturale pe un termen rezonabil de timp, către consumatorii finali. Acești furnizori sînt obligați să încheie și să prelungească contractele de procurare a gazelor naturale în termene rezonabile și să le prezinte spre informare

Agenției cu cel puțin 30 zile înainte de expirarea contractelor precedente. Neprezentarea contractelor în termenul stabilit se sancționează de Agenție conform Art.113 din prezenta Lege.”

62. La articolul 86,

La alineatul (2), litera e), textul *„la costuri reale”* se substituie cu textul *„cu privire la structura costurilor”*;

La alineatul (2), litera f), textul *„drepturile de care dispun în calitate de beneficiari ai furnizării de gaze naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art.89 și 90”* se substituie cu textul *„alte drepturi ale consumatorilor finali”*;

La alineatul (4) textul *„care furnizează gaze naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art.89 și 90”* se exclude;

La alineatul (6), în a doua frază, după textul *„Furnizorul include”* se completează cu textul *„și evidențiază distinct”*.

63. La articolul 87,

La alineatul (2), litera e), sintagmele *„reziliere”*, *„de a rezilia contractul”* se substituie cu sintagmele *„de rezolvire”* și, respectiv *„la rezoluțiunea contractului”*.

La alineatul (5), cuvântul *„rezilierea”* se substituie cu cuvântul *„rezoluțiunea”*;

La alineatul (10), textul *„sau să rezilieze contractul”* se substituie cu textul *„și despre dreptul său la rezoluțiunea contractului”*;

La alineatul (11), în prima frază, textul *„poate rezilia în mod unilateral contractul”* se substituie cu textul *„are dreptul la rezoluțiunea în mod unilateral a contractului”*;

La alineatul (11), în a doua frază, textul *„este în drept să suspende sau să rezilieze în mod unilateral contractul”* se substituie cu textul *„are dreptul la suspendarea sau la rezoluțiunea în mod unilateral a contractului”*;

64. La articolul 88,

La alineatul (1), litera d) cuvântul *„rezilierii”* se substituie cu cuvântul *„rezolvirii”*;

La alineatul (2), după textul *„cereri depuse de consumatorul final”* se completează cu textul *„, în conformitate cu Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului.”*;

La alineatul (4), cuvântul *„rezilierea”* se substituie cu cuvântul *„rezolvirea”*;

65. La articolul 89, alineat (1), după textul *„și ușor de comparat”* se completează cu textul *„aprobate de Agenție,”*;

66. La articolul 91,

La alineatul (2), după textul *„decontarea, cantitatea”* se completează cu cuvântul *„furnizată”*;

La alineatul (3), după textul *„prevăzute la alin.(2),”* se completează cu textul *„în formă agregată,”* iar textul *„unele tranzacții”* se substituie cu textul *„tranzacțiile individuale”*.

67. După denumirea Capitolului XIII, se completează cu o nouă secțiune – Secțiunea 1 cu următoarea denumire: **„Secțiunea 1. Prevederi generale”**

68. La articolul 92,

La alineatul (2), după textul „producătorilor, furnizorilor” se completează cu textul „, traderilor, operatorilor sistemelor de transport, operatorilor sistemelor de distribuție, operatorilor depozitelor de stocare”;

La alineatul (3), textul „și în Regulile pieței gazelor naturale” se substituie cu textul „, în Regulile pieței gazelor naturale, în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție.”;

La alineatul (4), textul „și în Regulile pieței gazelor naturale” se substituie cu textul „, în Regulile pieței gazelor naturale și în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție.”;

Alineatul (6) se expune în următoarea redacție:

„(6) Anual, pînă la 1 martie, Agenția elaborează și publică raportul privind piața gazelor naturale, care trebuie să conțină informații detaliate cu privire la organizarea și funcționarea pieței, prețurile înregistrate, volumele tranzacționate, numărul de participanți și indicatorii de concentrare a pieței, precum și informații privind deficiențele identificate și tendințele evoluțiilor înregistrate pe piața gazelor naturale. Raportul privind piața gazelor naturale se publică pe pagina web oficială a Agenției.”

69. Articolul 93 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 93. Deschiderea și reciprocitatea

Toți consumatorii finali sînt eligibili și au dreptul la libera alegere a furnizorului și la schimbarea furnizorului, inclusiv a furnizorilor din alte țări care sunt părți ale Comunității Energetice, care obțin licență în condițiile stabilite în prezenta lege și au dreptul să revină la furnizorul ce are impusă obligația de serviciu public conform art. 89.”

70. La articolul 94,

La alineatul (1) textul „capacităților de interconexiune, a altor produse conexe” se substituie cu textul „, produselor conexe”;

La alineatul (2), textul „și cu Regulile pieței gazelor naturale” se substituie cu textul „, Regulile pieței gazelor naturale și cu alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție”;

După alineatul (4) se completează cu un nou alineat – alineatul (5), în următoarea redacție:

„(5) Participanții la piața gazelor naturale sunt obligați să păstreze timp de cel puțin 5 ani informațiile și documentele cu privire la tranzacțiile efectuate pe piața angro a gazelor naturale.”

71. După articolul 94 se completează cu un nou articol - articolul 94¹ în următoarea redacție:

„Articolul 94¹. Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale

(1) Participanții la piața gazelor naturale care efectuează tranzacții cu produse energetice angro sau care manifestă interesul de a intra în astfel de tranzacții prin intermediul notificărilor de tranzacționare sunt obligați să se înregistreze într-un registru, denumit în continuare Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale.

(2) Prin derogare de la Legea nr. 71/2007 cu privire la registre, Agenția instituie și ține Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale utilizând formatul și cerințele stabilite în cadrul Comunității Energetice, precum și în conformitate cu cerințele stabilite în prezentul articol și îl actualizează în mod continuu.

(3) Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale se actualizează în mod continuu și trebuie să conțină, fără a se limita la acestea, cel puțin următoarele informații:

- a) codul unic de identificare al fiecărui participant la piața gazelor naturale;*
- b) codul fiscal, codul TVA;*
- c) adresa sediului principal/adresa de domiciliu;*
- d) persoanele responsabile pentru deciziile sale operaționale și cele referitoare la tranzacții;*
- e) beneficiarul final al activităților de tranzacționare ale participantului la piața gazelor naturale;*
- f) alte informații care permit identificarea participantului la piața gazelor naturale.*

(4) Procedura de înregistrare și modul de actualizare a Registrului participanților la piața angro a gazelor naturale se stabilește în Regulamentul privind Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale elaborat și aprobat de Agenție.

(5) Participanții la piața de gaze naturale menționați la alineatul (1) sunt obligați să depună la Agenție solicitarea de înregistrare în Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale înainte de a efectua o tranzacție cu produse energetice angro.

(6) Participanții la piața de gaze naturale înregistrați în Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale sunt obligați să notifice Agenția despre orice modificare a informațiilor prezentate anterior în cererea de înregistrare în termenele stabilite în Regulamentul menționat la alineatul (2).

(7) Executarea obligației de a se înregistra în Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale, nu îl exonerează pe participantul respectiv de sarcina de a îndeplini alte obligații ce îi incumbă în conformitate cu prezenta Lege și Regulile pieței gazelor naturale, inclusiv a obligațiilor ce îi revin în calitate de parte responsabilă de echilibrare.

(8) Agenția transmite informațiile din Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale Consiliului de Reglementare al Comunității Energetice, în termenii și condițiile stabilite în cadrul Tratatului Comunității Energetice.

(9) Înregistrarea participanților la piața gazelor naturale care s-au înregistrat deja la Agenție în calitate de participant la piața energiei electrice nu trebuie să conducă la o dublă înregistrare a acestora și se limitează la modificarea listei activităților prestate care au fost înregistrate pentru respectivul participant al pieței.”

72. La articolul 96, alineatul (1) se completează la sfârșit cu textul „, în concordanță cu prevederile specifice ale Codului rețelelor de gaze naturale”;

73. La articolul 97,

Denumirea articolului 97 se modifică și va avea următorul conținut: „**Articolul 97.** Promovarea concurenței pe piața gazelor naturale. Studiu de piață și măsuri de reglementare.”

La alineatul (1) după textul „transparență și nediscriminare” se completează cu textul „și, în conformitate cu articolul 97⁵, ”;

Alineatul (2) se expune în următoarea redacție:

„(2) Agenția efectuează, cel puțin la fiecare doi ani, un studiu de piață, în baza rezultatelor căruia stabilește măsuri necesare și proporționale pentru promovarea concurenței pe piața gazelor naturale

și, pe cale de consecință, pentru crearea premiselor necesare creșterii eficienței pieței gazelor naturale.”

La alineatul (3), litera d) se completează la sfârșit cu textul: „, în conformitate cu prevederile alin. (3²)”;

După alineatul (3) se completează cu trei alineate noi – alineatele (3¹) – (3³), cu următorul conținut:

„(3¹) În baza rezultatelor obținute la efectuarea studiului de piață, Agenția stabilește în calitate de piețe de gaze naturale relevante pentru care se justifică intervenția de reglementare din cauza lipsei unei concurențe efective, piețele de gaze care se caracterizează prin prezența unor bariere semnificative și netranzitorii de intrare pe piață, a căror structură nu tinde către o concurență efectivă în orizontul de timp relevant pe termen scurt sau mediu și pentru care aplicarea legislației în domeniul concurenței nu ar remedia în mod corespunzător disfuncționalitățile pieței respective.

(3²) În cazul în care, în baza rezultatelor obținute la efectuarea studiului de piață, Agenția constată că o piață relevantă a gazelor naturale nu este competitivă în mod efectiv, reieșind din prevederile alin.

(3¹) din prezentul articol, Agenția stabilește întreprinderile de gaze naturale cu putere de piață semnificativă și impune acestor întreprinderi obligații sau măsuri de reglementare specifice adecvate, sau în cazul în care acestea există menține sau modifică aceste obligații, măsuri. Măsurile respective pot constitui una sau mai multe dintre următoarele obligații:

a) obligația de a elibera anumite cantități de gaze naturale, care se pun la dispoziția concurenților de pe piață prin intermediul licitațiilor standard sau a altor proceduri concurențiale, stabilite de Agenție;

b) obligația de a încheia tranzacții directe cu diferiți furnizori, în condiții echitabile și comparabile cu cele oferite celorlalți participanți la piață;

c) obligația întreprinderilor de gaze naturale din cadrul unui grup integrat și care desfășoară activitatea de producere a gazelor naturale și furnizarea angro și cu amănuntul a gazelor naturale, de a prezenta întreprinderilor de gaze naturale care nu fac parte din grupul lor integrat oferte în termeni și condiții echivalente celor oferite întreprinderilor de gaze naturale din cadrul grupului;

d) obligația de a publica cu suficient timp înainte termenii și condițiile programelor de livrare, precum și de a publica periodic rezultatele procedurilor de licitație.

(3³) La stabilirea piețelor relevante și a întreprinderilor de gaze naturale cu putere semnificativă pe piață, Agenția utilizează metodologii pentru evaluarea unei poziții echivalente cu poziția dominantă, metodologii similare celor stabilite de legislația în domeniul concurenței. În acest scop, Agenția cooperează și solicită avizul prealabil al Consiliului Concurenței. În cazul piețelor transfrontaliere sau cu efecte transfrontaliere, Agenția este în drept să efectueze studiul de piață în cooperare cu alte autorități de reglementare și este în drept să solicite opinia Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.”

După alineatul (5) se completează cu un nou alineat – alineatul (6), în următoarea redacție:

„(6) Raportul Agenției privind evaluarea nivelului de concurență pe piața gazelor naturale se publică pe pagina web oficială a Agenției, și se transmite Consiliului Concurenței și Secretariatului Comunității Energetice.”

74. După articolul 97, se completează cu o nouă secțiune – Secțiunea 2, cu următorul conținut:

„Secțiunea 2. Prevederi specifice privind integritatea și transparența pieței angro a gazelor naturale. Monitorizarea pieței gazelor naturale.

Articolul 97¹. Interdicții privind tranzacțiile bazate pe informații privilegiate

(1) Persoanelor fizice sau juridice, care dețin informații privilegiate cu privire la un produs energetic angro, li se interzice:

- a) să folosească aceste informații pentru a dobândi, ceda sau pentru a încerca să dobândească sau să cedeze, pentru sine sau pentru o terță persoană, în mod direct sau indirect, produse energetice angro la care se referă informațiile în cauză;
- b) să divulge aceste informații altei persoane, cu excepția situației în care divulgarea are loc în cadrul exercitării muncii, profesiei sau funcțiilor sale;
- c) să recomande altei persoane să dobândească sau să cedeze, ori să determine altă persoană să dobândească sau să cedeze, în baza informațiilor privilegiate, produsele energetice angro la care se referă respectivele informații.

(2) Interdicțiile stabilite la alineatul (1) din prezentul articol se aplică următoarelor persoane care dețin informații privilegiate referitoare la un produs energetic angro:

- a) membrii organului administrativ, de conducere sau de supraveghere al unei întreprinderi;
- b) persoanele care dețin cote în capitalul social al unei întreprinderi;
- c) persoanele care au acces la informație prin exercitarea muncii, profesiei sau funcțiilor;
- d) persoanele care au dobândit astfel de informații prin activități infracționale;
- e) persoanele care cunosc sau trebuie să cunoască că sunt informații privilegiate.

(3) Prevederile de la alineat (1), lit. a) și lit. c) nu se aplică operatorului sistemului de transport la procurarea gazelor naturale în vederea asigurării funcționării sigure și fiabile a sistemului de gaze naturale conform obligațiilor care îi revin în conformitate cu prevederile articolului 39.

(4) Prevederile de la alineatele (1) – (3) din prezentul articol nu se aplică:

- a) tranzacțiilor realizate pentru a achita o obligație scadentă de dobândire sau cedare a unor produse energetice angro, în cazul în care această obligație decurge dintr-un contract încheiat sau dintr-un ordin de tranzacționare emis înainte ca persoana respectivă să intre în posesia unor informații privilegiate;
- b) tranzacțiilor realizate de producătorii de gaze naturale sau de operatorii depozitelor de stocare al căror scop este de a-și acoperi pierderile imediate, cauzate de întreruperile neplanificate, dacă urmare a nerealizării acestora, participantul la piața gazelor naturale nu ar putea să-și îndeplinească obligațiile contractuale existente sau dacă astfel de acțiuni sunt întreprinse cu acordul operatorilor sistemelor de transport implicați, în vederea asigurării funcționării sigure și fiabile a sistemului de gaze naturale. Producătorii de gaze naturale, operatorii depozitelor de stocare sunt obligați să prezinte Agenției informații cu privire la tranzacțiile respective.
- c) participanților la piața gazelor naturale care acționează în conformitate cu Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale și Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale, stabilite la cap. XV, în cazul în care se constată apariția situației excepționale în sectorul gazelor naturale, iar mecanismele de piață pe întreg teritoriul țării au fost suspendate. În acest caz, Agenția asigură publicarea informațiilor privilegiate în conformitate cu prevederile articolului 97².

(5) În cazul în care persoana care deține informații privilegiate cu privire la un produs energetic angro este o persoană juridică, interdicțiile stabilite la alineatul (1) din prezentul articol se aplică în egală măsură persoanelor fizice care participă la luarea deciziei privind realizarea tranzacției din numele persoane juridice respective.

(6) În cazul în care se difuzează informații în scop jurnalistic sau ca expresie artistică, o astfel de difuzare a informațiilor se evaluează ținându-se cont de actele normative care reglementează libertatea presei și libertatea de exprimare în alte mijloace media, cu excepție cazului în care:

a) aceste persoane obțin, direct sau indirect, avantaje sau beneficii ca urmare a diseminării informațiilor în cauză; sau

b) divulgarea sau difuzarea informațiilor respective se face cu intenția de a induce piața în eroare cu privire la cererea, oferta sau la prețul produselor energetice.

Articolul 97². Obligația de a publica informații privilegiate

(1) Un participant la piața gazelor naturale este obligat să facă publice în mod efectiv și în timp util informațiile privilegiate deținute cu privire la activitatea comercială sau instalațiile pe care le deține sau le controlează acesta, întreprinderea-mamă sau o întreprindere înrudită a acestuia sau de a căror aspecte operaționale este responsabil în totalitate sau parțial respectivul participant sau întreprinderea-mamă ori întreprinderea înrudită a acestuia. Se supun publicării informațiile care se referă la capacitatea și utilizarea instalațiilor de producere, a depozitelor de stocare, a instalațiilor de utilizare sau a rețelilor de transport al gazelor naturale, inclusiv în ceea ce privește indisponibilitatea planificată sau neplanificată a acestora.

(2) Un participant la piața gazelor naturale poate amâna, în mod excepțional și pe propria răspundere, publicarea unor informații privilegiate, pentru a nu aduce atingere intereselor sale legitime cu condiția că omisiunea în cauză nu induce în eroare publicul, iar participantul la piața gazelor naturale poate asigura confidențialitatea respectivelor informații și nu ia decizii cu privire la tranzacționarea de produse energetice angro pe baza informațiilor respective. Participantul la piața gazelor naturale este obligat să notifice despre acest fapt Agenția, fără întârziere, cu prezentarea motivelor care justifică amânarea publicării acestora.

(3) Dacă, în cadrul exercitării normale a muncii, a profesiei sau a funcțiilor sale, un participant la piața gazelor naturale, un angajat sau reprezentant al său divulgă informații privilegiate legate de un produs energetic angro, în conformitate cu articolul 97¹, alin. (1), lit. b), acesta trebuie să se asigure ca informațiile respective să fie publicate în mod simultan, complet și efectiv. În cazul divulgării neintenționate, participantul la piața gazelor naturale este obligat să se asigure ca informațiile să fie publicate în mod complet și efectiv cât mai repede posibil după respectiva divulgare neintenționată.

(4) Cerința stabilită la alineatul (3) din prezentul Articol nu se aplică în cazul în care persoana care primește informațiile are obligația de a păstra confidențialitatea în conformitate cu actele normative în vigoare, dispozițiile statutare sau clauzele contractuale.

(5) Printr-o hotărâre aprobată în acest sens, Agenția stabilește criteriile care trebuie întrunite pentru asigurarea respectării obligațiilor de publicare în mod efectiv, simultan, complet și în timp util a informațiilor privilegiate, precum și modul de publicare a acestora.

(6) Executarea obligațiilor stabilite la alineatele (1) și (2) din prezentul Articol nu exonerează participanții la piața gazelor naturale de la îndeplinirea cerințelor privind publicarea informațiilor,

stabilite în prezenta Legea și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție, în special în ceea ce privește termenul și metoda de publicare a acestora.

(7) Prevederile alineatelor (1) și (2) nu aduc atingere dreptului participanților la piața gazelor naturale de a amâna divulgarea informațiilor sensibile ce țin de protecția infrastructurii critice și evaluarea necesității de îmbunătățire a protecției acestora dacă informațiile respective se consideră a fi secret de stat, secret comercial sau informații oficiale cu accesibilitate limitată.

Articolul 97³. Obligațiile persoanelor care intermediază tranzacții cu titlu profesional

(1) Orice persoană fizică sau juridică, care intermediază cu titlu profesional tranzacții cu produse energetice angro este obligată să-și desfășoare activitatea cu respectarea articolului 97¹ și a articolului 97⁴, alineat (1). În cazul în care persoana respectivă are motive întemeiate să suspecteze că o tranzacție ar putea încălca prevederile articolului 97¹ sau ale articolului 97⁴, alineat (1), aceasta este obligată să notifice fără întârziere Agenția despre acest fapt.

(2) Activitate de intermediere a tranzacțiilor presupune prestarea serviciilor de organizare a tranzacțiilor pentru:

- a) crearea circumstanțelor necesare sau oferirea de asistență pentru părțile terțe (cumpărător sau vânzător) astfel încât să fie încheiată o tranzacție angro cu gaze naturale (să influențeze în mod direct asupra încheierii tranzacției), sau
- b) oferirea unui instrument sau a unor mijloace care să faciliteze încheierea de tranzacții cu produse energetice angro de către părți terțe (cumpărător sau vânzător) și care nu se limitează doar la furnizarea mijloacelor prin intermediul cărora părțile terțe pot comunica între ele.

Articolul 97⁴. Interzicerea manipulării pieței.

(1) Se interzice manipularea sau tentativa de manipulare a pieței gazelor naturale.

(2) În sensul prezentei legi, manipularea pieței include una din următoarele acțiuni:

1) efectuarea oricărei tranzacții sau emiterea oricărui ordin de tranzacționare cu produse energetice angro:

- a) care oferă sau este susceptibil de a oferi indicații false sau înșelătoare în ceea ce privește cererea, oferta, sau prețul produselor energetice angro;
- b) care stabilește sau prin care se încearcă stabilirea, în mod artificial, prin acțiunea uneia sau a mai multor persoane care acționează în mod concertat, a prețului unuia sau mai multor produse energetice angro, cu excepția cazului în care persoana care a efectuat tranzacția sau care a emis ordinul consideră că motivele care au determinat-o să procedeze astfel sunt legitime și că respectiva tranzacție sau respectivul ordin de tranzacționare este conform cu practicile de piață admise pe respectiva piață angro de gaze naturale;
- c) care utilizează sau prin care se încearcă utilizarea unui instrument fictiv sau a oricărei alte forme de înșelăciune sau abuz de încredere, care transmite sau este de natură să transmită informații false sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

2) difuzarea, prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, inclusiv a internetului, sau prin orice alte mijloace, a unor informații care oferă sau sunt susceptibile de a oferi mesaje false sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro, inclusiv răspândirea

de zvonuri și difuzarea de informații false sau înșelătoare, în contextul în care persoana care a difuzat informațiile știa sau trebuia să știe că acestea sunt false sau înșelătoare.

Articolul 97⁵. *Monitorizarea pieței gazelor naturale*

(1) Agenția monitorizează piața gazelor naturale și, în conformitate cu prevederile art. 14¹ din Legea cu privire la energetică, este în drept să colecteze informații cu privire la posibilele încălcări pe piața gazelor naturale, din oficiu, la sesizarea unui organ central de specialitate, a unei autorități publice, inclusiv a Consiliului Concurenței, la cererea unui participant la piața gazelor naturale sau la sesizarea Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

(2) Agenția este în drept să solicite, în scris, prezentarea de către un participant la piața angro a gazelor naturale, de către o persoană care intermediază tranzacții cu titlu profesional sau de către o altă persoană care este în legătură cu oricare dintre acestea, a informațiilor sau a documentelor necesare în legătură cu exercitarea funcției Agenției de monitorizare a integrității și transparenței pieței angro a gazelor naturale.

(3) Agenția elaborează și aprobă hotărârea privind setul de cerințe cu privire la protecția datelor în legătură cu informațiile colectate și procesate în contextul exercitării funcției de monitorizare a pieței gazelor naturale.

(4) La exercitarea funcției sale de monitorizare a pieței, Agenția poate iniția investigații sau efectua controale în temeiul art. 8, alin. (1), lit. j) și lit. k) din prezenta lege. Participanții la piața gazelor naturale sunt obligați să coopereze cu Agenția și să prezinte informațiile necesare, precum și trebuie să se abțină de la obstrucționarea în orice mod a Agenției la efectuarea controalelor și a investigațiilor.

Articolul 97⁶. *Atribuțiile Agenției la realizarea investigațiilor privind nerespectarea sau încălcarea prevederilor art. 97¹ - 97⁴*

(1) Agenția este în drept să inițieze investigații din oficiu sau la recepționarea unei cereri, în cazul în care constată existența unor circumstanțe care indică faptul că o persoană încalcă sau nu respectă prevederile art. 97¹ - 97⁴.

(2) Investigațiile se efectuează cu respectarea principiilor și a procedurii stabilite în prezenta lege, în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică și în Codul administrativ, aprobat prin Legea nr. 116/2018.

(3) În cadrul investigației, Agenția exercită drepturile stabilite în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, în Codul administrativ, aprobat prin legea nr. 116/2018, precum și următoarele drepturi specifice:

a) să solicite instanței de judecată obligarea furnizorilor de servicii de comunicații electronice să prezinte Agenției înregistrările telefonice existente și înregistrările existente aferente altor servicii de comunicații electronice;

b) să efectueze pe piața gazelor naturale controale comune cu Consiliul Concurenței;

c) să transmită informații sau documente organismelor de drept în vederea inițierii urmăririi penale, după caz;

d) la constatarea circumstanțelor care indică încălcarea sau nerespectarea unei sau mai multor prevederi din prezentul Capitol și săvârșirea unei infracțiuni stabilite de Codul penal, să informeze

organele de drept și instanțele de judecată corespunzătoare cu privire la rezultatele și finalitatea procedurii administrative desfășurate în conformitate cu prezenta Lege.

(4) Orice acțiune întreprinsă de Agenție în temeiul acestui articol trebuie să corespundă principiului proporționalității.

Articolul 97⁷. Atribuțiile Agenției în legătură cu solicitarea aplicării unor măsuri de către instanța de judecată

(1) Sub rezerva alineatului (2) din prezentul articol și în conformitate cu Codul administrativ, pe parcursul realizării investigației, a efectuării controlului în legătură cu o presupusă nerespectare sau încălcare a unei sau a unor prevederi din art. 97¹- 97⁴, Agenția, în limitele obiectului investigației, al controlului inițiat este în drept să solicite instanței de judecată:

a) emiterea unei încheieri privind interzicerea unei persoane de a săvârși anumite acte sau privind obligarea unei persoane de a întreprinde anumite acțiuni și/sau

b) emiterea unei încheieri privind interzicerea sau privind obligarea la încetarea acțiunii de nerespectare a unei sau a mai multor prevederi din art. 97¹- 97⁴; sau

c) emiterea unei încheieri privind aplicarea sechestrului asupra bunurilor sau privind interzicerea unei persoane de a dispune sau de a întreprinde alte acțiuni în raport cu bunurile sale.

(2) La luarea deciziei privind depunerea cererii în instanța de judecată sau la emiterea încheierii pentru autorizarea măsurilor stabilit la alin. (1), Agenția sau instanța de judecată trebuie să ia în considerare următoarele circumstanțe ale cauzei și orice factor relevant aferent acestora:

a) relevanța probelor cu privire la angajarea de către persoanele respective în acțiuni care constituie abuz pe piața gazelor naturale;

b) comportamentul și istoricul abaterilor anterioare ale persoanei respective;

c) severitatea riscului pentru asigurarea stabilității pe piața angro de gaze naturale, asociat cu persoana respectivă sau cu grupul de persoane respective;

d) probabilitatea rezonabilă ca abaterea respectivă să continue sau să se repete;

e) probe rezonabile care indică faptul că o persoană ar fi în situația de a nu fi stare să respecte sau că nu a respectat prevederile art. 97¹- 97⁴ și care conduc la o bănuială rezonabilă că persoana respectivă urmează să dispună de bunurile obținute în acest mod.

(3) Orice acțiune întreprinsă de Agenție în temeiul acestui articol trebuie să corespundă principiului proporționalității

Articolul 97⁸. Cooperarea la nivel național și regional în contextul monitorizării pieței gazelor naturale

(1) În legătură cu monitorizarea integrității și a transparenței pieței gazelor naturale, în conformitate cu prezentului articol și Legea cu privire la energetică, Agenția colaborează cu autoritățile naționale de reglementare din țările vecine cu țările parte a Comunității Energetice și cu Comitetul de reglementare al Comunității Energetice, cu alte autorități de resort și cu organele de drept din Republica Moldova, inclusiv cu Consiliul Concurenței prin diverse mijloace, care includ fără a se limita schimbul de informație și încheierea de memorandum de înțelegere la necesitate.

(2) Agenția colaborează cu autoritatea de reglementare a pieței financiare, prin schimb de informații în legătură cu instrumentele derivate ale gazelor naturale, precum și prin alte mijloace, inclusiv prin încheierea de memorandum de înțelegere.

(3) Agenția informează Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și Secretariatul Comunității Energetice atunci când există motive rezonabile să suspecteze că pe piața gazelor naturale din Republica Moldova se întreprind sau au fost întreprinse acțiuni care contravin prevederilor prezentului Capitol, oferind informații cât mai detaliate posibil în legătură cu acțiunile respective.

(4) În cazul în care există bănuieli rezonabile că în altă țară parte a Comunității Energetice sunt întreprinse acțiuni care influențează piața angro de gaze naturale sau prețurile produselor energetice angro din Republica Moldova și care contravin principiului excluderii abuzului pe piață și a manipulării pieței stabilite în prezenta Lege, Agenția este în drept să notifice despre acest fapt Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și Secretariatul Comunității Energetice și să solicite întreprinderea acțiunilor necesare pentru atenuarea/eliminarea impactului acțiunilor respective.

(5) Agenția sesizează Consiliul Concurenței în cazul în care există motive întemeiate să suspecteze că pe piața gazelor naturale din Republica Moldova se întreprind sau au fost întreprinse acțiuni care pot constitui o încălcare a Legii concurenței nr. 183/2012 și notifică despre acest fapt Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și Secretariatul Comunității Energetice.

(6) La sesizarea Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice privind o presupusă încălcare a prevederilor prezentului Capitol, Agenția transmite informațiile solicitate sau, după caz, inițiază o investigație în legătură cu presupusa încălcare notificată și întreprinde măsurile necesare pentru remedierea încălcărilor identificate. În cazul în care nu este posibilă prezentarea informațiilor solicitate în termenii stabiliți, Agenția notifică Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice despre acest fapt, precum și cu privire la motivele justificative.

(7) Prin derogare de la prevederile alineatului (5) din prezentul articol, Agenția este în drept să refuze să dea curs solicitării Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice în cazul în care:

- a) aceasta ar putea afecta suveranitatea sau securitatea națională;
- b) autoritățile naționale competente au inițiat deja o procedură judiciară pentru aceleași fapte/acțiuni și împotriva aceluiași persoane;
- c) instanța de judecată a pronunțat o hotărâre definitivă și irevocabilă în privința persoanelor respective cu privire la aceleași fapte comise.

(8) În acest caz, Agenția informează în modul corespunzător Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, prezentând informații detaliate privind procedurile inițiate sau hotărârile adoptate de autoritățile/instanțele naționale.

Articolul 97⁹. Nedivulgarea informațiilor confidențiale. Transparența. Secretul profesional. Protecția datelor

(1) Agenția este obligată să se abțină de la divulgarea informațiilor obținute în conformitate cu articolul 97², alineat (2), a informațiilor obținute în contextul exercitării atribuțiilor stabilite la articolul 97⁵ - 97⁶, precum și a altor informații oficiale cu accesibilitate limitată, obținute în cadrul și în legătură cu exercitarea de către Agenție a funcției de monitorizare a pieței gazelor naturale. Agenția întreprinde măsurile necesare pentru a asigura confidențialitatea, integritatea și protecția

informațiilor respective, precum și măsurile necesare pentru a preveni folosirea necorespunzătoare a acestor informații, inclusiv accesul neautorizat la acestea.

(2) Sub rezerva respectării secretului profesional, Agenția este în drept să publice o parte din informațiile pe care le deține, cu condiția ca informațiile sensibile din punct de vedere comercial sau alte informații oficiale cu accesibilitate limitată, care vizează anumiți participanți la piața gazelor naturale sau anumite tranzacții sau piețe individuale, să nu fie divulgate și să nu poată fi deduse.

(3) Agenția pune la dispoziție în scopuri științifice baza de date comerciale de care dispune, ce conține date care nu sunt sensibile din punct de vedere comercial, în conformitate cu cerințele privind confidențialitatea informațiilor stabilite în prezenta Lege și alte acte normative aplicabile.

(4) Informațiile indicate la alineatele (2) și (3) se publică sau se prezintă în scopul îmbunătățirii transparenței piețelor angro de gaze naturale și doar dacă este puțin probabil ca acestea să ducă la denaturarea concurenței pe piețele gazelor naturale. Agenția distribuie informațiile în mod echitabil, în conformitate cu o procedură transparentă, stabilită într-un regulament elaborat și aprobat de Agenție. Regulamentul respectiv se publică pe pagina web oficială a Agenției.

(5) Informațiile cu caracter confidențial care sunt obținute sau transmise în conformitate cu prezentul Capitol fac obiectul cerinței privind respectarea secretului profesional.

(6) Obligația de păstrare a secretului profesional se aplică:

a) persoanelor care lucrează sau care au lucrat pentru Agenție, pentru Consiliul Concurenței, pentru alte autorități publice care au intrat în posesia informațiilor stabilite la alineatul (1);

b) experților mandatați de Agenție, de Consiliul Concurenței, sau de alte autorități publice care primesc informații cu caracter confidențial în conformitate cu prezentul Capitol.

(7) Informațiile confidențiale obținute la exercitarea funcțiilor de persoanele indicate în alineatul (6) la exercitarea funcțiilor lor nu pot fi divulgate nici unei alte persoane sau autorități decât într-o formă prescurtată, anonimată sau agregată care să nu permită identificarea niciunui participant al pieței gazelor naturale, cu excepția cazurilor în care obligația de divulgare este stabilită expres în prezenta Lege sau în alte acte normative.

(8) Agenția, autoritățile sau persoanele care obțin informații confidențiale în conformitate cu prezenta Lege sunt în drept să le utilizeze exclusiv în scopul exercitării atribuțiilor stabilite prin prezenta Lege. Alte autorități, sau persoane pot utiliza aceste informații doar în scopul pentru care le-au fost furnizate sau în cadrul unor proceduri administrative sau judiciare în legătură cu exercitarea atribuțiilor lor. Autoritatea care a primit informațiile respective este în drept să le utilizeze în alte scopuri cu condiția obținerii acordului Agenției, a autorităților sau a persoanelor care au comunicat informațiile respective.

(9) Agenția aprobă hotărârea cu privire la cerințele ce țin de protecția datelor la colectarea și prelucrarea informațiilor în contextul exercitării funcției de monitorizare a pieței gazelor naturale, cu respectarea actelor normative care reglementează protecția datelor.”

75. La articolul 98, alineatul (2) textul ”de tip intrare și ieșire” se substituie cu textul „armonizate de intrare și ieșire”;

76. La articolul 99,

alineatul (1) se completează la sfârșit cu următoarele fraze: „La elaborarea metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale,

Agenția respectă principiile stabilite în prezenta lege și în Codul rețelelor de gaze naturale. Agenția poate stabili tarife de transport de tip intrare și ieșire cu valori uniforme pentru toate punctele de intrare, respectiv de ieșire.”;

la alineatul (3), litera a)

la prima liniuță, după textul „aferețe procurării” se completează cu cuvântul „volumele”;

la a treia liniuță, textul „de personal” se substituie cu textul „aferețe retribuiri muncii”;

a patra liniuță se expune în următoarea redacție: *„cheltuielilor privind amortizarea mijloacelor fixe și a imobilizărilor necorporale, calculate de la costul de intrare și costurile ulterioare capitalizate aprobate de către Agenție, asigurându-se că valoarea acestora va fi recuperată prin preț, tarif reglementat doar o singură dată”;*

după a șasea liniuță, se completează cu o liniuță nouă în următoarea redacție:

„- cheltuielile justificate ale furnizorului pentru asigurarea stocurilor de gaze naturale, inclusiv eventuale costuri financiare;”

la a noua liniuță după textul „tarifelor și a prețurilor reglementate” se completează cu textul *„(componenta de corectare a venitului reglementat)”*.

la alineatul (3), litera d) se expune în următoarea redacție:

„d) modul de determinare a consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, reieșind din volumele gazelor naturale injectate în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale;”

după alineatul (3) se completează cu un alineat nou – alineat (3¹) în următoarea redacție:

„(3¹) La determinarea cheltuielilor privind amortizarea mijloacelor fixe și a imobilizărilor necorporale, admise în scopuri tarifare, indicate la alin. (3), liniuța 4, nu se ia în considerație valoarea mijloacelor fixe și a imobilizărilor necorporale care au fost obținute gratuit, prin donații, granturi, valoarea altor active finanțate de către terți, inclusiv de către consumatori, precum și modificarea costului de intrare a mijloacelor fixe și a imobilizărilor necorporale, rezultată în urma reevaluării acestora sau prin aplicarea unui alt procedeu decât prin prisma costurilor ulterioare capitalizate.”

La alineatul (5) textul „aplicare a tarifului reglementat” se substituie cu textul „aplicare a tarifelor reglementate” iar după textul „în raport cu punctele de intrare și de ieșire” se completează cu textul *„, modul de determinare a prețurilor de referință și să reflecte inclusiv principiile stabilite în articolul 99¹”;*

77. După articolul 99 se completează cu două articole noi – articolul 99¹ și articolul 99² în următoarea redacție:

„Articolul 99¹. Tarifele armonizate de intrare/ieșire

(1) În scopul determinării tarifelor armonizate de intrare/ieșire pentru serviciul de transport al gazelor naturale se consideră că rețelele de transport al gazelor naturale formează un sistem unic de intrare/ ieșire, pentru tot teritoriul Republicii Moldova, în cadrul căruia fiecare operator al sistemului de transport este responsabil de rețelele pe care le exploatează.

(2) Tariful armonizat pentru serviciul de transport, la punctele de intrare și de ieșire în/din sistemul unic de intrare/ieșire se determină în conformitate cu Metodologia de calculare, aprobare și aplicare

a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată de Agenție în conformitate cu principiile stabilite în prezenta Lege.

(3) Prețurile de referință se calculează în baza metodei de calcul a prețurilor de referință, care este parte a Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale. În cazul în care se organizează licitații, prețul de referință urmează a fi utilizat în calitate de preț de rezervă pentru produsele de capacitate standard anuală pentru capacitate fermă și ca bază pentru stabilirea prețurilor de rezervă pentru produsele de capacitate standard neanuală pentru capacitate fermă și pentru produsele de capacitate standard pentru capacitate întreruptibilă. În cazul în care nu se recurge la organizarea de licitații pentru alocarea capacităților, prețul de referință urmează a fi utilizat în calitate de tarif armonizat pentru serviciul de transport pentru produsul de capacitate respectiv.

(4) La determinarea tarifelor armonizate de intrare/ieșire, se aplică aceeași metodă de stabilire a prețurilor de referință în comun pentru toți operatorii sistemelor de transport, care exploatează rețelele de transport al gazelor naturale în cadrul sistemului unic de intrare/ieșire. Agenția este în drept să aplice metoda de stabilire a prețului de referință în funcție de distanța medie ponderată bazată pe capacitate sau o altă metodă de calcul care întrunește cerințele și principiile stabilite în prezenta Lege și în Codul rețelilor de gaze naturale. Dacă Agenția decide cu privire la aplicarea unei alte metode de calcul decât metoda de stabilire a prețului de referință în funcție de distanța medie ponderată bazată pe capacitate, aceasta din urmă trebuie să servească drept scenariu de referință pentru comparație cu metoda de calcul propusă.

(6) Pentru determinarea tarifelor armonizate de intrare/ieșire, Agenția stabilește veniturile reglementate pentru fiecare operator al sistemului de transport, care urmează a fi recuperate prin tarifele respective, în baza metodei costului reglementat al serviciului prestat (regim tarifar fără plafonarea prețului). Veniturile reglementate respective urmează a fi stabilite reieșind din baza reglementată a activelor, care se calculează separat pentru fiecare operator al sistemului de transport, precum și din costurile de întreținere și exploatare. Baza reglementată a activelor pentru fiecare operator al sistemului de transport trebuie să includă, fără a se limita, costurile capitale constituite din amortizarea activelor și rentabilitatea mijloacelor fixe, costurile de investiție realizate de operatorul sistemului de transport în conformitate cu planul de investiții stabilit în art. 42, precum și costurile de întreținere și de exploatare.

(7) La stabilirea tarifelor armonizate de intrare/ieșire și la reconcilierea veniturilor, Agenția aplică următoarele principii:

a) recuperarea parțială sau recuperarea în exces a venitului aferent serviciilor de transport trebuie redusă la minimum, luând în considerație în modul corespunzător investițiile necesare;

b) nivelul tarifelor pentru serviciul de transport trebuie să asigure recuperarea la timp de către operatorul sistemului de transport a venitului aferent serviciilor de transport;

c) evitarea, în măsura posibilităților, a diferențelor semnificative între nivelul tarifelor pentru serviciul de transport aplicabile pentru două perioade tarifare consecutive.

(8) La determinarea tarifelor armonizate de intrare/ieșire, Agenția va lua în considerare inclusiv capacitățile estimate a fi rezervate în fiecare din punctele de intrare/de ieșire stabilite, cantitățile estimate a fi transportate, cantitățile înregistrate în perioada precedentă, alți parametri necesari a fi luați în calcul în funcție de metoda de stabilire a prețurilor de referință utilizată în conformitate cu prevederile alin. (4) din prezentul articol.

(9) În conformitate cu Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, la aplicarea metodei de stabilire a prețurilor de referință la punctele de intrare/de ieșire, Agenția este în drept să utilizeze una sau mai multe din următoarele metode de ajustare la punctele de intrare/ieșire:

- a) efectuarea de către Agenție a unei evaluări comparative, prin care prețurile de referință dintr-un anumit punct de intrare sau de ieșire sunt ajustate astfel încât valorile rezultate să atingă nivelul competitiv al prețurilor de referință;*
- b) efectuarea de către Agenție a unei egalizări, prin care același preț de referință se aplică la unele puncte sau la toate punctele dintr-un grup omogen de puncte;*
- c) efectuarea de către Agenție a unei redimensionări, prin care prețurile de referință din toate punctele de intrare sau din toate punctele de ieșire ori din ambele tipuri de puncte să fie ajustate prin înmulțirea valorilor acestora cu o constantă, sau prin adunarea sau scăderea unei constante din valorile acestora.*

(10) O serie de factori determinanți pot servi ca temei pentru luarea deciziei de utilizare a metodei de ajustare prin egalizare stabilită la alin. (9), lit. b), inclusiv, dar fără a se limita:

- a) necesitatea evitării subvențiilor încrucișate, în special în ceea ce privește utilizarea intra-zonală și inter-zonală;*
- b) încurajarea utilizării activelor care contribuie la securitatea aprovizionării cu gaze naturale;*
- c) consolidarea stabilității prețurilor și a fluxurilor;*
- d) stimularea concurenței pe piața angro și pe piața cu amănuntul;*
- e) asigurarea simplității și a transparenței la stabilirea tarifelor;*
- f) evitarea diferențelor de preț în cadrul grupurilor omogene de puncte.*

Articolul 99². *Reconcilierea veniturilor. Mecanismul de compensare între operatorii sistemelor de transport*

(1) Diferențele dintre veniturile reglementate ale operatorilor sistemelor de transport și veniturile obținute efectiv în aceeași perioadă de timp se reconciliază cu respectarea principiilor stabilite în prezentul articol și în conformitate cu Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale.

(2) Veniturile nerecuperate în cazul recuperării parțiale și veniturile suplimentare obținute în cazul recuperării în exces a venitului aferent serviciului de transport se determină ca diferența dintre venitul efectiv obținut urmare a prestării serviciului de transport și venitul reglementat aferent serviciului de transport.

- a) în cazul în care diferența respectivă este pozitivă, aceasta indică recuperarea în exces a venitului aferent serviciului de transport (excedent tarifar);*
- b) în cazul în care diferența respectivă este negativă, aceasta indică recuperarea parțială a venitului aferent serviciului de transport (deficit tarifar).*

(3) La determinarea veniturilor nerecuperate în cazul recuperării parțiale și a veniturile suplimentare obținute în cazul recuperării în exces a venitului aferent serviciului de transport se iau în considerare compensațiile achitate în cadrul mecanismului de compensare între operatorii sistemelor de transport.

(4) În legătură cu reconcilierea veniturilor, fiecare operator al sistemului de transport utilizează un singur cont de regularizare în care înregistrează informații privind venitul reglementat aferent serviciului de transport, venitul real obținut urmare a prestării serviciului de transport, recuperarea parțială sau recuperarea în exces a venitului aferent serviciului de transport pe parcursul unei perioade tarifare, alte informații, precum diferența dintre valoarea anticipată și cea reală a componentelor de cost.

(5) Scopul reconcilierii contului de regularizare este de a rambursa operatorului sistemului de transport veniturile nerecuperate în cazul recuperării parțiale și de a returna utilizatorilor de sistem veniturile suplimentare obținute de operatorul sistemului de transport în cazul recuperării în exces. Agenția stabilește, în Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, perioada de timp pentru care se efectuează reconcilierea contului de regularizare.

(6) În contextul aplicării aceleiași metode de stabilire a prețurilor de referință în comun pentru toți operatorii sistemelor de transport, care exploatează rețelele de transport al gazelor naturale în cadrul sistemului unic de intrare/ieșire, se instituie mecanismul de compensare între operatorii sistemelor de transport. În cadrul mecanismului de compensare, un operator al sistemului de transport este obligat să achite altui operator al sistemului de transport o compensație aprobată de Agenție. Metoda de determinare a compensației, modul, termenele și periodicitatea de achitare a compensației, modul de ajustare a compensației se stabilesc în Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale.

(7) Cheltuielile aferente achitării compensației se deduc în conformitate cu art. 24, alin. (14¹) din Codul fiscal.

(8) Agenția monitorizează implementarea mecanismului de compensare, inclusiv executarea de către operatorii sistemelor de transport a obligațiilor ce le revin în cadrul mecanismului de compensare, stabilite în prezentul articol, în Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale și în hotărârile adoptate de Agenție. Agenția monitorizează colectarea veniturilor de către operatorii sistemelor de transport și ajustează compensația din oficiu sau la cererea unuia din operatorii sistemelor de transport.

(9) Operatorul sistemului de transport care nu primește în termenul și în mărimea stabilită compensația stabilită de Agenție, este în drept să notifice Agenția cu privire la acest fapt și să solicite sancționarea operatorului sistemului de transport care nu și-a îndeplinit obligația de plată a compensației. Pentru neplata, întârzierea plății compensației sau achitarea incompletă a acesteia de către operatorul sistemului de transport, Agenția aplică sancțiune financiară în conformitate cu art. 113, alin. (2), lit. e) din prezenta lege.

(10) Operatorii sistemelor de transport elaborează și prezintă Agenției rapoarte trimestriale cu privire la îndeplinirea obligațiilor ce le revin în cadrul mecanismului de compensare, în care reflectă inclusiv informații cu privire la eventualele întârzieri la plata compensației, achitarea integrală sau parțială a compensației, veniturile colectate.”

78. La articolul 100, după alineatul (4) se completează cu un nou alineat – alineatul (4¹) în următoarea redacție:

„(4¹) Prețurile și tarifele aprobate de Agenție se ajustează în cazurile și modul stabilite în metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate, la cererea scrisă a întreprinderii de gaze naturale respective sau la inițiativa Agenției. În acest scop, Agenția examinează premisele care determină revizuirea prețurilor, a tarifelor reglementate. Întreprinderile de gaze naturale sunt obligate să prezinte Agenției informațiile și documentele solicitate în acest scop, în conformitate cu Regulamentul privind procedurile de prezentare și de examinare a cererilor titularilor de licențe privind prețurile și tarifele reglementate.”

79. La articolul 103,

- La alineatul (1), în a doua frază, textul *„funcțiile participanților la piața gazelor”* se substituie cu textul *„funcțiile autorităților de resort, a întreprinderilor de gaze”* iar textul *„activităților pe piața gazelor naturale”* se substituie cu textul *„activităților în sectorul gazelor naturale”*;

- Alineatul (2) se modifică și se expune în următoarea redacție:

„Asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale este de competența partajată a Agenției și a Guvernului, conform competențelor instituționale ale acestora și ale prederilor prezentei Legi, precum și a întreprinderilor de gaze naturale și implică stabilirea și monitorizarea realizării măsurilor preventive și de urgență necesare pentru prevenirea situațiilor excepționale în sectorul gazelor naturale, precum și pentru lichidarea consecințelor situațiilor excepționale”.

- După alineatul (2) se completează cu un două alineate noi – alineatul (2¹) și (2²), în următoarea redacție:

„(2¹) În acest sens, Guvernul aprobă Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale, Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale, componența Comisiei pentru situații excepționale și îndeplinește alte atribuții stabilite prin prezenta lege.

(2²) Agenția contribuie la asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale și îndeplinește atribuțiile stabilite prin prezenta lege, inclusiv întreprinde acțiunile stabilite în prezentul Capitol în legătură cu prevenirea și gestionarea situațiilor excepționale în sectorul gazelor naturale”.

- La alineatul (4), textul *„funcțiile participanților la piața gazelor naturale, stabilește standardele minime de siguranță în aprovizionarea”* se substituie cu textul *„funcțiile întreprinderilor de gaze naturale, stabilește standardele privind infrastructura și privind aprovizionarea”*;

- Alineatul 6 se completează la sfârșit cu următoarea frază:

„În virtutea atribuțiilor pe care le îndeplinește, Agenția contribuie la elaborarea măsurilor destinate asigurării securității aprovizionării cu gaze naturale și colaborează cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în legătură cu elaborarea Regulamentului privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale.”

80. La articolul 104,

La alineatul (1) textul *„în colaborare cu Comisia pentru situații excepționale”* se exclude;

La alineatul (5), litera b), textul *„aprobate de Guvern”* se exclude.

81. La articolul 105,

După alineatul (3) se completează cu un nou alineat – alineatul (3¹) în următoarea redacție:

„(3¹) În cazul constatării de către Comisia pentru situații excepționale a existenței unei situații excepționale în sectorul gazelor naturale, toate acțiunile ce urmează a fi întreprinse de către

întreprinderile de gaze naturale, în special de către operatorii sistemelor de transport, de alți participanți la piața gazelor naturale, precum și acțiunile Agenției, ale organelor sau autorităților administrației publice centrale, ale altor autorități publice în legătură cu apariția unei situații excepționale în sectorul gazelor naturale, se coordonează de către Comisia pentru situații excepționale, în conformitate cu Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale și Planul de urgență.”

Alineatul (5) se expune în următoarea redacție:

„(5) Pe perioada existenței situației excepționale în sectorul gazelor naturale, Planul de urgență este documentul operativ de lucru al Comisiei pentru situații excepționale, precum și al întreprinderilor de gaze naturale, al altor participanți la piața gazelor naturale, al Agenției, al organelor sau autorităților administrației publice centrale sau al autorităților publice. Măsurile stabilite în Planul de acțiuni, deciziile Comisiei pentru situații excepționale sînt obligatorii și prevalează în raport cu prevederile contractuale și cu actele normative în domeniu.”

După alineatul (5) se completează cu un nou alineat – alineatul (5¹) în următoarea redacție:

„(5¹) Pe perioada existenței situației excepționale, întreprinderile de gaze naturale nu sunt în drept să se eschiveze de la îndeplinirea obligațiilor ce le revin în conformitate cu legea și contractele încheiate, cu condiția că acestea nu contravin dispozițiilor Comisiei pentru situații excepționale.”

După alineatul (6) se completează cu un nou alineat – alineatul (6¹) în următoarea redacție:

„(6¹) Schimbul de informații dintre Comisie și organele centrale de specialitate ale administrației publice, Agenție, alte autorități publice, autoritățile administrației publice locale și alte instituții, respectiv, dintre Comisia pentru situații excepționale și operatorul sistemului de transport desemnat se efectuează în conformitate cu Hotărîrea de Guvern nr. 1076/2010 cu privire la clasificarea situațiilor excepționale în sectorul gazelor naturale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale în sectorul gazelor naturale.”

82. După articolul 105 se completează cu două articole noi – articolul 105¹ și articolul 105² în următoarea redacție:

„Articolul 105¹. *Competențele specifice ale Comisiei pentru situații excepționale la gestionarea situațiilor excepționale în sectorul gazelor naturale*

(1) În legătură cu gestionarea situațiilor excepționale, Comisia pentru situații excepționale îndeplinește următoarele atribuții:

- a) examinează sesizările privind apariția unei situații excepționale;*
- b) preia, în cazul constatării situației excepționale, atribuțiile privind gestionarea situației excepționale în special, atribuțiile privind coordonarea acțiunilor care urmează să fie întreprinse, în conformitate cu Planul de urgență, de către organul central de specialitate, de către Agenție, de către alte organe sau autorități ale administrației publice centrale, de către alte autorități publice, de către întreprinderile de gaze naturale, precum și de către alți participanți la piața gazelor naturale;*
- c) adoptă decizii cu privire la aplicarea unor măsuri excepționale necesare pentru gestionarea situației excepționale, inclusiv pentru înlăturarea sau minimiza consecințele survenite urmare a survenirii situației excepționale în sectorul gazelor naturale;*

d) în funcție de gravitatea situației create în legătură cu limitarea, întreruperea aprovizionării cu gaze naturale și de caracterul măsurilor ce urmează fi adoptate pentru gestionarea situației create, prezintă Guvernului un raport privind declararea stării de urgență în conformitate cu art. 17- 19 din Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război;

e) analizează caracterul, cauzele și consecințele situațiilor excepționale, eficacitatea măsurilor întreprinse pentru asigurarea aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor protejați, eficacitatea măsurilor întreprinse pentru lichidarea consecințelor situațiilor excepționale, precum și analizează alte informații relevante;

f) alte atribuții stabilite în prezenta lege, Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu, de război, în Regulamentul Comisiei pentru situații excepționale și Regulamentul și Planul de acțiuni pentru situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale, stabilite la art. 103, alin. (2) din prezenta lege.

(2) La gestionarea situației excepționale în sectorul gazelor naturale, deciziile Comisiei pentru situații excepționale pot viza atât întreprinderile din sectorul gazelor naturale, precum și întreprinderile din alte sectoare, inclusiv sectorul electroenergetic, sectorul termoelectric, sectorul telecomunicațiilor.

Articolul 105². Competențele specifice ale Agenției în legătură cu situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale:

La survenirea unei situații excepționale în sectorul gazelor naturale Agenția exercită următoarele atribuții:

a) impune obligații de serviciu public întreprinderilor de gaze naturale în conformitate cu art. 11, alin. (3), lit. a) și monitorizează respectarea acestora;

b) suspendă, în conformitate cu art. 16, alin. (3) licența titularului de licență care nu se conformează deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, deciziilor Agenției și desemnează alt titular de licență care să desfășoare activitatea licențiată în locul titularului a cărui licență a fost suspendată;

c) aprobe tarife, prețuri reglementate în condițiile stabilite la art. 9, alin. (6¹) din prezenta lege;

d) monitorizează respectarea de către titularii de licențe a deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, inclusiv executarea contractelor încheiate în conformitate cu deciziile Comisiei pentru Situații excepționale și, conform atribuțiilor stabilite prin lege, întreprinde acțiunile necesare pentru a asigura respectarea și implementarea corespunzătoare a măsurilor respective de către titularii de licențe;

e) exercită alte atribuții care îi revin în conformitate cu Legea în măsura în care acestea nu contravin dispozițiilor Comisiei pentru situații excepționale.”

83. La articolul 107, alineat (2)

În prima frază, textul „în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, precum și” se exclude;

În a doua frază, după textul „Raportul menționat se prezintă” se completează cu textul „Guvernului și”.

84. După articolul (108) se completează cu două articole noi – articolul 108¹ și articolul 108² în următoarea redacție:

„**Articolul 108¹.** Stocarea gazelor naturale

(1) Furnizorul de ultimă opțiune desemnat în conformitate cu Articolul 90 este obligat să asigure stocarea gazelor naturale într-o cantitate suficientă pentru acoperirea consumului de gaze naturale pe parcursul a două luni de iarnă.

(2) Agenția stabilește cantitatea de gaze de stocat în conformitate cu alin.(1) și o actualizează la necesitate. În cazul în care sunt desemnați mai mulți furnizori de ultimă opțiune, cantitatea de stocat se împarte proporțional cotelor de piață ale furnizorilor respectivi.

(3) Cantitatea de gaze naturale stocate poate fi utilizată total sau parțial prin decizie a Comisiei pentru situații excepționale.

(4) Cantitatea de gaze naturale stocate poate fi utilizată total sau parțial și de către furnizorul care o deține, în vederea reducerii costurilor cu achiziția gazelor naturale în cazul unor costuri mari ale gazelor pe piețele internaționale, cu condiția să dețină contract stabil și asigurător de achiziție gaze pentru cel puțin șase luni de consum. În acest caz, refacerea cantităților de gaze naturale stocate se realizează în maxim șase luni din momentul începerii utilizării gazelor naturale stocate. Despre aceasta furnizorul informează Agenția și Guvernul.

(5) Costurile de stocare și costurile financiare justificate aferente achiziționării gazelor stocate sunt luate în considerare la stabilirea prețurilor reglementate ale furnizorului respectiv, pe baza documentelor confirmative.

(6) Costurile gazelor naturale stocate sunt luate în considerare de către Agenție la stabilirea prețurilor reglementate ale furnizorului respectiv în momentul utilizării acestor cantități de gaze naturale.

Articolul 108². Obligația de serviciu public privind stocarea gazelor

(1) Guvernul poate stabili o obligație de serviciu public pentru un trader de gaze naturale sau pentru un furnizor de gaze naturale care să asigure stocarea gazelor naturale în conformitate cu Art.11 alin.(2) litera c).

(2) Gazele naturale achiziționate în conformitate cu alin. (1) constituie rezervă de stat în conformitate cu Legea nr.104/2020 cu privire la rezervele de stat și de mobilizare iar traderul sau furnizorul care le stochează este depozitar responsabil.

(3) Cantitatea de gaze naturale stocată se utilizează prin decizie a Comisiei pentru situații excepționale sau prin Hotărâre a Guvernului.”

85. La articolul 110, alineat (4), în prima frază, textul „acesta achită” se substituie cu textul „furnizorul achită”.

86. La articolul 111

Alineatul (2) se expune în următoarea redacție:

„(2) În caz de dezacord cu răspunsul întreprinderii de gaze naturale ori dacă nu a primit, în termenul stabilit în actele normative de reglementare ale ANRE, răspuns la cererea adresată întreprinderii de gaze naturale, consumatorul final, utilizatorul de sistem este în drept să se adreseze în instanța de judecată pentru soluționarea litigiului survenit.”

La alineatul (3), textul „Legea cu privire la petiționare” se substituie cu textul „Codul administrativ” iar textul „prevăzute de Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10 februarie 2000” se substituie cu textul „stabilite în Codul administrativ”.

87. La articolul 112

La alineatul (1), după textul „Întreprinderile de gaze naturale” se completează cu textul „, ,*întreprinderile care dețin autorizații emise în conformitate cu art. 63 și art. 64 din prezenta lege*”;

După alineatul (1) se completează cu un nou alineat – alineatul (1¹) în următoarea redacție:

„(1¹) Agenția suspendă, retrage licențele întreprinderilor de gaze naturale în cazurile și modul prevăzute la art. 16 și 17 din prezenta Lege, precum și în Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.”

La alineatul (2), după textul „de către întreprinderile de gaze naturale” se completează cu textul „, ,*de către întreprinderile care dețin autorizații emise în conformitate cu art. 63 și art. 64 din prezenta lege*”

După alineatul (3) se completează cu un nou alineat – alineatul (4) în următoarea redacție:

„(4) Alte persoanele fizice și juridice poartă răspundere pentru încălcarea legislației în domeniul gazelor naturale în conformitate cu Codul contravențional. Persoana care s-a racordat neautorizat la rețelele de gaze naturale sau care s-a conectat ilegal la instalația de utilizare a unui consumator final de gaze naturale achită operatorului de sistem la rețelele căruia s-a racordat, sau consumatorului final la a cărui instalație s-a conectat contravaloarea gazelor naturale consumate, care se determină de către instanța de judecată în conformitate cu legislația civilă.”

88. Articolul 113 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 113. Sancțiuni financiare pentru încălcarea legislației în domeniul gazelor naturale

(1) Agenția aplică, prin hotărîre, sancțiuni în mărime de 1% din cifra de afaceri anuală a titularilor de licență, a titularilor de autorizații pentru încălcarea obligațiilor, manifestată prin:

- a) refuzul repetat al titularului de licență de a prezenta informațiile și rapoartele solicitate de Agenție;*
- b) refuzul repetat al titularului de licență de a permite efectuarea controalelor și a inspecțiilor dispuse de către Agenție sau obstrucționarea repetată a Agenției în efectuarea acestora;*
- c) refuzul repetat al titularului de licență de a executa hotărârile și deciziile Agenției, cu excepția hotărârilor aprobate de Agenție în conformitate cu art. 13, alin. (8) și alin. (9), art. 65, alin. (3), art. 37 alin. (7), precum și a hotărârilor Agenției aprobate în conformitate cu art. 34 și 45;*
- d) nerespectarea obligației de a se înregistra în Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale sau a obligației de a notifica Agenția despre orice modificare a informațiilor prezentate anterior în cererea de înregistrare.*
- e) neprezentarea în termenul stabilit la articolul 85 alineat (9) a contractului de achiziție gaze naturale.*

(2) Agenția aplică, prin hotărîre, sancțiuni în mărime de până la 5% din cifra de afaceri anuală a titularilor de licență, a titularilor de autorizații pentru încălcarea obligațiilor, manifestată prin:

- a) neexecutarea obligațiilor prescrise de Agenție, ceea ce a condus la consecințele menționate la art.16 alin.(3);*
- b) încălcarea de către titularul de licență a deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, a deciziilor Agenției;*

c) neexecutarea, în termenele stabilite, a hotărârii adoptate de Agenție în conformitate cu art. 13, alin. (8) și alin. (9);

d) împiedicarea de către operatorul de sistem, de către furnizor a cel puțin 50 de consumatori finali de a exercita dreptul de schimbare a furnizorului;

e) neexecutarea de către operatorul sistemului de distribuție închis a hotărârii adoptate de Agenție în conformitate cu art. 65, alin. (3);

f) neplata, plata cu întârziere sau achitarea incompletă de către operatorul sistemului de transport a compensației stabilite la articolul 99², alin. (10).

(3) Agenția aplică, prin hotărîre, sancțiuni în mărime de până la 10% din cifra de afaceri anuală a titularilor de licență pentru:

a) nerespectarea obligațiilor privind realizarea separării legale și/sau contabile a activităților reglementate din sectorul gazelor naturale;

b) nerespectarea de către operatorul sistemului de transport a obligațiilor aferente asigurării independenței sale în raport cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală și/sau a hotărîrilor Agenției aprobate în conformitate cu art. 34;

c) nerespectarea de către operatorul sistemului de transport a hotărîrilor Agenției, adoptate în conformitate cu art. 37 alin.(7);

d) nerespectarea de către operatorul sistemului de distribuție a obligațiilor aferente asigurării independenței sale în raport cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală și/sau a hotărîrilor Agenției aprobate în conformitate cu art. 45.”

89. După articolul (113) se completează cu două articole noi – articolul 113¹ și articolul 113² în următoarea redacție:

„Articolul 113¹. Sancțiuni pentru nerespectarea sau încălcarea prevederilor privind integritatea transparența pieței angro a gazelor naturale

(1) Pentru nerespectarea sau încălcarea obligațiilor stabilite la art. 97¹ – 97⁴ din prezenta lege, Agenția este în drept să aplice, cumulativ sau separat, următoarele sancțiuni:

a) declarația de nerespectare;

b) avertismentul sau avertismentul public;

c) impunerea de restricții sau interzicerea întreprinderii acțiunilor care contravin prevederilor capitolului XIII;

d) sancțiunea financiară stabilită la art. 113²;

e) aprobarea unei hotărâri privind suspendarea licenței deținute de participantul la piața gazelor naturale cu adresarea în decurs de 3 zile lucrătoare în instanța de judecată competentă pentru a valida suspendarea licenței, în conformitate cu prezenta lege, Legea nr. 235/ 2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și Codul de Procedură Civilă;

f) aprobarea unei hotărâri privind retragerea licenței deținute de participantul la piața gazelor naturale, cu adresarea în decurs de 3 zile lucrătoare în instanța de judecată competentă pentru a valida retragerea licenței, în conformitate cu prezenta lege, Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și Codul de Procedură Civilă;

g) anunțarea publică a declarației de nerespectare și a sancțiunii aplicate, cu excepția cazului în care acestea nu pot fi făcute publice pe motivul existenței unui interes public conflictual prevalent sau a unui alt motiv cu caracter sensibil. În măsura posibilităților, pentru a atenua posibilele efecte ale publicării declarației de nerespectare și a sancțiunii aplicate asupra potențialului interesul public, Agenția este în drept să publice părți anonimizate ale hotărârii în cauză.

(2) La determinarea tipurilor de sancțiuni, a mărimii sancțiunilor financiare pentru nerespectarea sau încălcarea obligațiilor stabilite la art. 97¹ – 97⁴ din prezenta lege, precum și a efectelor cumulate ale acestora, Agenția va ține cont de următoarele circumstanțe:

a) gravitatea încălcării, inclusiv durata și frecvența,

b) profiturile acumulate și/sau pierderea sau alte efecte adverse ce au avut loc, inclusiv impactul asupra stabilității și încrederii pe piețele angro;

c) consolidarea poziției dominante sau a puterii semnificative pe piața gazelor naturale a întreprinderii de gaze naturale respective în rezultatul nerespectării sau încălcării obligațiilor stabilite la art. 97¹ – 97⁴ din prezenta lege;

d) comportamentul și existența încălcărilor anterioare.

(3) Agenția aprobă prin hotărâre procedura care urmează a fi respectată în contextul aplicării sancțiunilor și criteriile utilizate pentru stabilirea sancțiunilor specifice și pentru cuantificarea sancțiunilor financiare

(4) Părțile terțe sunt în drept să solicite despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de către participanți la piața gazelor naturale care au încălcat una sau mai multe cerințe stabilite la 97¹ – 97⁴ din prezenta lege, în condițiile stabilite în Codul civil al Republicii Moldova.

(5) Aplicarea sancțiunilor stabilite în prezentul articol nu exclude posibilitatea aplicării de sancțiuni pentru aceleași acțiuni care constituie infracțiuni în conformitate cu Codul Penal al Republicii Moldova. Agenția și organele de drept încheie memorandum de înțelegere pentru coordonarea acțiunilor, vizând aspecte generale și specifice până la inițierea urmăririi penale.

(6) Aplicarea de sancțiuni în conformitate cu prezentul articol nu exclude posibilitatea aplicării de către Consiliul Concurenței a sancțiunilor și măsurilor de remediere pentru aceleași acțiuni sau pentru acțiuni similare care constituie încălcarea a legislației în domeniul concurenței. Agenția și Consiliul Concurenței încheie memorandum de înțelegere pentru coordonarea acțiunilor, vizând aspecte generale și specifice până la inițierea unei investigații.

Articolul 113². *Sancțiuni financiare pentru nerespectarea sau încălcarea prevederilor privind integritatea și transparența pieței angro a gazelor naturale*

(1) Până la aprobarea unei hotărâri prin care se stabilește instituirea unei piețe angro a gazelor naturale funcționale, în conformitate cu prevederile alin. (5) din prezentul articol, Agenția aplică sancțiuni în mărime de până la 1% din cifra de afaceri anuală a întreprinderilor de gaze naturale pentru nerespectarea sau încălcarea de către participanții la piața gazelor naturale obligațiilor stabilite la art. 97¹ – 97⁵, manifestată prin:

a) refuzul de a publica informațiile privilegiate în termenele și modul stabilit de Agenție;

b) refuzul participantului la piața gazelor naturale de a permite efectuarea controalelor și a inspecțiilor dispuse de către Agenție în contextul exercitării atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței gazelor naturale sau obstrucționarea Agenției în efectuarea acestora.

(2) Până la aprobarea unei hotărâri prin care se stabilește instituirea unei piețe angro de gaze naturale funcționale în conformitate cu prevederile alin. (5) din prezentul articol, Agenția aplică sancțiuni în mărime de până la 3% din cifra de afaceri anuală a întreprinderilor de gaze naturale pentru nerespectarea sau încălcarea de către participanții la piața gazelor naturale obligațiilor stabilite la art. 97¹ – 97⁵, manifestată prin:

- a) nepublicarea informațiilor privilegiate în termenele și modul stabilite la art. 97², alin. (1);
- b) divulgarea informațiilor privilegiate unei alte persoane, cu excepția situației în care divulgarea are loc în cadrul exercitării muncii, profesiei sau a funcțiilor de serviciu;
- c) nerespectarea obligațiilor de prezentare a informațiilor solicitate de Agenție în legătură cu exercitarea atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței gazelor naturale, a participanților la piața gazelor naturale, inclusiv la realizarea investigațiilor și efectuarea controalelor.

(3) Până la aprobarea unei hotărâri prin care se stabilește instituirea unei piețe angro a gazelor naturale funcționale în conformitate cu prevederile alin. (5) din prezentul articol, Agenția aplică sancțiuni în mărime de până la 5% din cifra de afaceri anuală a întreprinderilor de gaze naturale pentru nerespectarea sau încălcarea obligațiilor stabilite la cap. XIII din prezenta lege, manifestată prin:

- a) folosirea informațiilor privilegiate pentru a dobândi sau ceda, pentru sine sau pentru o terță persoană, în mod direct sau indirect, produse energetice angro la care se referă informațiile în cauză;
- b) refuzul repetat de a publica informațiile privilegiate în termenele și modul stabilit de Agenție;
- c) refuzul repetat de a prezenta informațiile solicitate de Agenție în legătură cu exercitarea atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței gazelor naturale, a participanților la piața gazelor naturale, inclusiv la realizarea investigațiilor și efectuarea controalelor;
- d) refuzul repetat al participantului la piața gazelor naturale de a permite efectuarea controalelor și a inspecțiilor dispuse de către Agenție în contextul exercitării atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței gazelor naturale sau obstrucționarea repetată a Agenției în efectuarea acestora;
- e) tentativa de manipulare a pieței;
- f) manipularea pieței.

(4) Prin derogare de la prevederile alin. (5) și (6) din prezentul articol, în cazul nerespectării sau al încălcării obligațiilor stabilite la art. 97¹ - 97⁵, ceea ce a condus sau a contribuit la consolidarea poziției dominante sau a puterii semnificative pe piața gazelor naturale a unei întreprinderi de gaze naturale existente, sancțiunile care pot fi aplicate conform alin. (1) se majorează până la 3% din cifra de afaceri anuală, sancțiunile financiare care pot fi aplicate conform alin. (2) se majorează până la 5% din cifra de afaceri anuală, iar sancțiunile financiare care pot fi aplicate conform alin. (3) se majorează până la 10% din cifra de afaceri anuală a întreprinderii de gaze naturale.

(5) După aprobarea de către Agenție a unei hotărâri prin care stabilește instituirea unei piețe angro a gazelor naturale funcționale sancțiunile care pot fi aplicate conform alin. (1) se majorează până la 2% din cifra de afaceri anuală, sancțiunile care pot fi aplicate conform alin. (2), lit. a), b) și c) se majorează până la 5% din cifra de afaceri anuală, iar sancțiunile financiare care pot fi aplicate conform alin. (3) lit. a), b), c) și d) se majorează până la 10% din cifra de afaceri anuală a întreprinderii de gaze naturale.

(6) În scopul identificării regimului de sancționare care se aplică în temeiul prezentului articol, Agenția stabilește dacă în Republica Moldova există o piață angro a gazelor naturale funcțională, în baza unei evaluări aprofundate a pieței angro, efectuate în conformitate cu prevederile art. 97 din prezenta lege și în baza unor indicatori cheie, inclusiv, dar fără a se limita la:

- a) numărul și cota de piață a principalelor întreprinderi de gaze naturale pe piața din Republica Moldova;*
- b) nivelul de concentrare pe piața de producere a gazelor naturale;*
- c) numărul și cota de piață a principalilor furnizori de gaze naturale;*
- d) nivelul de concentrare pe piața cu amănuntul;*
- e) disponibilitatea traderilor, a volumelor tranzacționate și a diferențelor de ofertă pe piețele organizate, dacă este cazul.*

(7) În legătură cu aprobarea hotărârii stabilite la alin. (6), Agenția este în drept să solicite opinia Secretariatului Comunității Energetice.”

90. La articolul 114

Alineatul (1) se completează la sfârșit cu textul „ , prevederile Regulamentului (UE) nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, în versiunea adaptată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. D/2018/10/MC-EnC din 29 noiembrie 2018.”

La alineatul (2) cuvântul „final” se exclude;

Alineatul (10) se expune în următoarea redacție:

„(10) În termen de cel mult 6 luni de la primirea notificării din partea Agenției cu privire la preluarea de către Comunitatea Energetică a Codului rețelelor de gaze naturale al Uniunii Europene, operatorul de sistem desemnat este obligat să elaboreze și să prezinte Agenției pentru aprobare Codul rețelelor de gaze naturale în conformitate cu cerințele stabilite în prezenta lege”.

Alineatul (11) se expune în următoarea redacție:

„(11) Operatorii sistemelor de distribuție, care sunt parte a unei întreprinderi de gaze naturale integrate pe verticală și care deserveșc un număr mai mare de 100 000 de consumatori finali ale căror instalații de gaze naturale sînt racordate la rețelele de gaze naturale ale operatorilor sistemelor de distribuție respectivi sînt obligați, în termen de două luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, să finalizeze separarea funcțională, legală și contabilă în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege. Sunt exonerati de obligația privind separarea funcțională și legală operatorii sistemelor de distribuție, care deserveșc un număr mai mic de 100 000 consumatori finali și nu fac parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală.”

La alineatul (12), cuvântul „acționarilor” se substituie cu cuvântul „asociaților”;

După alineatul (15) se completează cu un nou alineat – alineatul (15¹) în următoarea redacție:

„(15¹) Licențele pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare, eliberate până la intrarea în vigoare prezentei legi de modificare vor fi valabile pînă la data expirării acestora, iar titularii licențelor respective trebuie să respecte obligațiile și beneficiază de drepturile aferente desfășurării activității de vânzare a gazelor naturale comprimate pentru

vehicule la stațiile de alimentare, stabilite în prezenta Lege, în Legea nr. 174/ 2017 cu privire la energetică și alte acte normative în domeniu.”

După alineatul (21) se completează cu un nou alineat – alineatul (21¹) în următoarea redacție:

„(21¹) În termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi de modificare, Agenția instituie Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale, stabilit la articolul 94¹” .

După alineatul (22) se completează cu trei alineate noi – alineatele (22¹) - (22⁴) în următoarea redacție:

”(22¹) Din motive de interes public major, precum asigurarea unui mecanism eficient de compensare între operatorii sistemelor de transport, pentru a evita efectele negative asupra veniturilor din prestarea serviciului de transport de către operatorii sistemelor de transport implicați, pentru a asigura recuperarea veniturilor reglementate ale fiecărui operator al sistemului de transport, pentru a încuraja utilizarea activelor care contribuie la securitatea aprovizionării cu gaze naturale, Agenția implementează principiile și metodologia de determinare a tarifelor armonizate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, stabilite la articolele 99¹ și 99², precum și reconcilierea veniturilor din cadrul mecanismului de compensare între operatorii sistemelor de transport, stabilit la articolul 99², luând în considerare investițiile în activele utilizate de către operatorii sistemelor de transport pentru prestarea serviciului de transport, realizate în conformitate cu planurile de investiții ale acestora, dar încă neamortizate la data intrării în vigoare a prezentei legi de modificare. În acest sens, Agenția aprobă și pune în aplicare toate metodologiile și actele normative de reglementare stabilite conform prevederilor articolelor 99¹ și 99², pentru a lua în considerație și a asigura recuperarea costurilor de investiții aferente conductei de transport a gazelor naturale Iași-Ungheni-Chișinău, ale căror costuri nu sunt încă amortizate la data intrării în vigoare a prezentei legi de modificare.

(22²) La constatarea existenței premiselor pentru construcția depozitelor de stocare a gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova, Agenția inițiază procedura de elaborare a Regulamentului privind accesul la depozitele de stocare și gestionarea congestiilor, a Metodologiei de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de stocare a gazelor naturale, precum și a Regulamentului privind depozitele de stocare.

(22³) În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei Legi, furnizorii cu obligații de stocare gaze conform Articolul 108¹ vor prezenta Agenției spre aprobare planul de realizare a stocurilor de gaze naturale. Termenul maxim pentru realizarea stocurilor este de 4 ani.

(22⁴) Sancțiunile prevăzute la art. 113 alin. (3) lit. b) din prezenta Lege se vor aplica începând cu data de 1 ianuarie 2023.

Art. II. Legea cu privire la energetică, nr. 174/2017 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 364-370, art. 620), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

91. La articolul 5, la alineatul (1), lit. i) se exclude;

92. La articolul 11, alin. (3), lit. b) cuvintele *”furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare”* se înlocuiesc cu cuvintele *”vânzarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare”*;

93. la articolul 12, alineatul (1) se completează după lit. g) cu o literă nouă, lit. g¹) în următoarea redacție:

”g¹) contribuie la securitatea energetică a statului, conform competenței stabilite prin prezenta lege și legile sectoriale;”

94. La articolul 13,

- la alineatul (1), lit. a) se completează la sfârșit cu cuvintele ”, în măsura în care aceasta din urmă nu contravine prezentei legi și legilor sectoriale, precum și întreprinde măsurile necesare în limitele competențelor sale stabilite prin lege;”;

- la alineatul (1) după lit. a) se introduce o literă nouă, litera a¹), cu următorul conținut:

”a¹) inițiază investigații în conformitate cu prezenta lege și legile sectoriale, precum și întreprinde măsurile necesare în limitele competențelor sale stabilite prin lege;”;

95. După articolul 14 se introduce un articol nou, articolul 14¹, în următoarea redacție:

” Articolul 14¹. Atribuțiile Agenției la realizarea investigațiilor

(4) Agenția este în drept să inițieze investigații din oficiu sau la recepționarea unei reclamații în cazul în care constată existența unor circumstanțe care indică faptul că o persoană încalcă sau nu respectă cerințele stabilite în prezenta lege sau în legile sectoriale. Investigațiile se realizează în conformitate cu prezenta lege, legile sectoriale și Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018.

(5) Hotărârea cu privire la inițierea unei investigații se aprobă de Consiliul de Administrație în conformitate cu prezenta Lege și cu legile sectoriale. La aprobarea hotărârii cu privire la inițierea unei investigații, Consiliul de Administrație desemnează un angajat al Agenției, care deține funcție de șef de subdiviziune, în calitate de persoană responsabilă de realizarea investigației..

(6) În cadrul investigației, Agenția este în drept:

a) să solicite oricărei persoane să prezinte informații sau documente necesare relevante pentru investigație, inclusiv documente scrise, documente în format electronic;

b) să solicite persoanelor care pot oferi informații relevante în legătură cu investigația desfășurată, să răspundă la întrebări legate de investigație și, la necesitate, să acorde asistență în legătură cu investigația respectivă;

c) să solicite unui expert să întocmească un raport de expertiză în legătură cu o problemă ce ține de investigație;

d) în baza delegației de control emisă de către directorul general, să efectueze controale neplanificate la fața locului, la sediul persoanei supuse controlului. Controalele respective se desfășoară cu respectarea cerințelor stabilite în prezenta Lege, în legile sectoriale și în Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător. În caz de conflict între prezenta lege și Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, prezenta Lege și legile sectoriale prevalează;

e) să exercite alte drepturi și atribuții stabilite în prezenta Lege, în legile sectoriale și în Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, în măsura în care acestea nu

intră în conflict cu prezenta lege și legile sectoriale sau dacă prezenta lege sau legile sectoriale nu stabilesc altfel;

f) să colecteze alte probe admise conform Codului administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018.

(4) La efectuarea controalelor pe piețele de energie, Agenția este în drept să solicite sprijinul Consiliului Concurenței în legătură cu probleme de competență comună sau în cazul în care aceleași circumstanțe pot declanșa încălcarea sau nerespectarea actelor normative care reglementează domeniul concurenței. În acest caz, Agenția poate conveni cu privire la organizarea de controale comune cu Consiliul Concurenței.

(5) Orice acțiune întreprinsă de Agenție în temeiul prezentului articol trebuie să corespundă principiului proporționalității.”;

96. La articolul 15,

- alineatul (2) se completează la început cu cuvintele ”*Sub rezerva prevederilor alineatelor (13) – (16),*” și în continuare după text;

- la alineatul (12) cuvintele ”*Legea contenciosului administrativ nr.793/2000*” se substituie cu cuvintele ”*Codul Administrativ, aprobat prin Legea nr. 116/2018*”;

- după alineatul (12) se introduc 3 alineate noi, în următoarea redacție:

” (13) Sub rezerva prevederilor alineatului (3), controlul neplanificat la fața locului se efectuează în baza delegației de control emisă de către directorul general, în care se specifică scopul, motivele și amploarea controlului, perioada de timp în care se efectuează controlul și durata acestuia, sancțiunile în caz de încălcare, precum și dreptul de a contesta delegația de control respectivă în instanța de judecată. Directorul general emite o delegație de control pentru efectuarea controlului la fața locului numai în cazul în care există motive rezonabile să suspecteze că:

a) o persoană căreia i-a fost impusă obligația de a prezenta informații nu a reușit (integral sau parțial) să execute obligația respectivă;

b) la locul specificat în delegația de control există informații sau documente relevante pentru investigație;

c) documentul sau informațiile la care se referă aceasta ar fi eliminate, modificate, ascunse sau distruse sau nu ar putea fi accesate în alt mod.

(14) La sosirea la sediul persoanei supuse controlului, reprezentanții Agenției trebuie să prezinte delegația de control, să informeze persoana supusă controlului cu privire la drepturile și obligațiile sale și, de asemenea, să acorde o perioadă de timp rezonabilă pentru ca proprietarul, chiriașul sau reprezentantul acestuia să fie prezenți. Orice persoană care obstrucționează în mod intenționat exercitarea drepturilor Agenției în baza unei delegații de control poartă răspundere în conformitate cu Codul Contravențional și/sau poate fi sancționată în conformitate cu prevederile legilor sectoriale.

(15) Persoana supusă controlului este în drept să conteste în instanța de judecată procesul-verbal de control în conformitate cu Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018. Delegația de control și decizia de prelungire a duratei controlului se contestă în instanța de

judecată odată cu procesul-verbal de control. Controlul judiciar efectuat de către instanța de judecată vizează aspecte de fapt și de drept. Inițierea acțiunii în instanță nu are efect suspensiv automat, cu excepția cazului în care instanța de judecată decide altfel.”;

97. Articolul 16,

- alineatul (6) se completează la început cu cuvintele ” *Cu excepțiile stabilite în legile sectoriale,*”;

- la alineatul (10) cuvintele ”*Legea contenciosului administrativ nr.793/2000*”, ” *Legii contenciosului administrativ nr.793/2000*” se substituie cu cuvintele ” *Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018*”, ”*Codului Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018*”, iar cuvintele ”*se suspendă*” se înlocuiesc cu cuvintele ”*pot fi suspendate*”;

98. Articolul 18,

- după alineatul (3) se introduce alineatul (3¹), în următoarea redacție:

”*(3¹) La emiterea deciziilor în conformitate cu prezentul articol Agenția se conduce de prevederile prezentei legi, ale legilor sectoriale și Codul administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018*”;

- la alineatul (5) cuvintele ”*Legea contenciosului administrativ nr.793/2000*” se înlocuiesc cu cuvintele ” *Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018*”;

99. La articolul 19, alineat (3) cuvintele ”*sancțiuni financiare în mărimea și în cazurile stabilite*” se înlocuiesc cu cuvintele ”*sancțiuni în modul și în cazurile stabilite*”;

100. La articolul 20,

- în denumirea și în textul articolului, cu excepția alineatului (11), cuvântul ”*financiare*”, în toate formele gramaticale, se exclude;

- alineatul (1) se modifică și va avea următorul conținut:

”*În modul și cazurile stabilite în legile sectoriale Consiliul de administrație aplică sancțiuni pentru nerespectarea sau încălcarea legislației în domeniul energiei, prin adoptarea de hotărâri, în cadrul ședințelor organizate în conformitate cu art. 16 și cu prezentul articol. Principiile stabilite în Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018 în legătură cu emiterea actelor administrative individuale se aplică în măsura în care nu contravin prezentului articol.*”;

- alineatul (7) se completează la sfârșit cu următoarea frază: ” *Întreprinderii energetice i se garantează dreptul la participare efectivă la prezenta procedură de aplicare a sancțiunii, accesul deplin la toate probele colectate de Agenție, precum și contradictorialitatea și egalitatea părților în drepturile procedurale.*”;

- la alineatul (9), ultima frază se modifică și se expune în următoarea redacție ”*Hotărârea Consiliului de administrație cu privire la nerespectarea sau încălcarea legislației în domeniul energiei și aplicarea sancțiunii se contestă în termenele și în condițiile stabilite în Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018. Controlul judiciar efectuat de către instanța de judecată vizează aspecte de fapt și de drept, inclusiv cu privire la constatarea nerespectării sau încălcării, precum și aplicarea sancțiunii*”;

- alineatul (10) se exclude;

- la alineatul (13) cuvintele *”numărul cazurilor de aplicare a sancțiunilor financiare conform art.95 din Legea nr.107/2016 cu privire la energia electrică și conform art.113 din Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale”* se înlocuiesc cu cuvintele *”numărul cazurilor de aplicare a sancțiunilor, inclusiv a sancțiunilor financiare conform Legea nr.107/2016 cu privire la energia electrică și din Legea nr.108/2016 cu privire la gazele naturale”*;

101. La articolul 27, alineat (1) cuvintele *”aprobate de Guvern”* se substituie cu cuvintele *”aprobate în condițiile stabilite în legile sectoriale”*;

102. La articolul 28,

- alineatul (1) se modifică și va avea următorul conținut:

”(1) Protecția obiectelor energetice care sunt incluse în Nomenclatorul național al infrastructurii critice se efectuează în conformitate cu Regulamentul privind protecția antiteroristă a infrastructurii critice, aprobat de Guvern.”;

- alineatul 2 se exclude.

Art. III. Nomenclatorul din Anexa la Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător (Monitorul Oficial, 2011, nr. 170-175, art. 494), cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

103. La pct. 26 cuvintele *”furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicul la stațiile de alimentare”* se înlocuiesc cu cuvintele *„desfășurarea activității de trader și vânzarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare”*.

104. La compartimentul III, *”Actele permissive care se încadrează în categoria certificatelor”*, poziția 34 *„Autorizație de electrician pentru amenajarea instalațiilor noi și reconstruite”* – se exclude.

Art. VI. Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018 (Monitorul Oficial, 2018, nr. 309-320, art. 466) se completează și se modifică după cum urmează:

105. În Cartea a doua, *”Procedura administrativă”*, Titlul I, *”Dispoziții generale”*, după capitolul IV, *„Aspecte instituționale și de transparență”*, se introduce un capitol nou, capitolul V, cu următorul conținut”

”Capitolul V. Aplicarea de măsuri speciale în sectorul electroenergetic și în sectorul gazelor naturale

Articolul 68¹. *Măsuri autorizate de instanța de judecată în legătură cu investigațiile, controalele efectuate în sectorul electroenergetic și în sectorul gazelor naturale*

(1) În legătură cu și în limitele obiectului investigației, a controlului inițiat în legătură cu o presupusă nerespectare sau încălcare a unei sau a unor prevederi ce țin de integritatea și transparența pieței angro a gazelor naturale, a pieței angro a energiei electrice, efectuate în conformitate cu Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică și legile sectoriale care reglementează sectorul electroenergetic și sectorul gazelor naturale, autoritatea de reglementare în domeniul energiei este în drept să solicite instanței de judecată autorizarea unei din următoarele măsuri:

a) obligarea furnizorilor de servicii de comunicații electronice să prezinte autoritatea de reglementare în domeniul energiei înregistrările telefonice existente și înregistrările existente aferente altor servicii de comunicații electronice;

b) interzicerea unei persoane de a săvârși anumite acte sau obligarea unei persoane de a întreprinde anumite acțiuni și/sau

c) interzicerea sau obligarea la încetarea acțiunii de nerespectare a unei sau mai multor prevederi ce țin de integritatea și transparența pieței angro a gazelor naturale, a pieței angro a energiei electrice; sau

d) suspendarea operațiunilor din conturile bancare și aplicarea sechestrului asupra acestora sau interzicerea unei persoane de a dispune, sau de a întreprinde alte acțiuni în raport cu bunurile sale.

(2) La luarea deciziei privind depunerea cererii în instanța de judecată, la emiterea încheierii pentru autorizarea măsurilor stabilite la alin. (1), lit. b) – d), autoritatea de reglementare în domeniul energiei, instanța de judecată trebuie să ia în considerare următoarele circumstanțe ale cauzei și orice factor relevant aferent acestora:

a) relevanța probelor cu privire la angajarea de către persoanele respective în activități, întreprinderea de acțiuni care constituie abuz pe piața gazelor naturale;

b) comportamentul și istoricul abaterilor anterioare ale persoanei respective;

c) severitatea riscului pentru asigurare stabilității pe piața angro de gaze naturale, asociat cu persoana respectivă sau cu grupul de persoane respective;

d) probabilitatea rezonabilă ca abaterea respectivă să continue sau să se repete;

e) probe rezonabile, care indică faptul că o persoană ar fi în situația de a nu fi stare să respecte sau că nu a respectat prevederile ce țin de integritatea și transparența pieței angro a gazelor naturale, a pieței angro a energiei electrice și care conduc la o bănuială rezonabilă că persoana respectivă urmează să dispună de bunurile obținute în acest mod.

Articolul 68². Procedura de autorizare a aplicării măsurilor speciale în sectorul electroenergetic și în sectorul gazelor naturale

(1) Temei pentru începerea procedurii de autorizare a aplicării unor măsuri speciale în sectorul electroenergetic și în sectorul gazelor servește demersul depus de autoritatea de reglementare în domeniul energiei. Demersul trebuie să fie motivat, să indice motivele pentru care se solicită autorizarea măsurii respective, inclusiv cu referire la existența circumstanțelor enumerate la art. 68¹, alin. (2).

(2) Demersul privind autorizarea aplicării unei măsuri indicate la art. 68¹, alin. (1) se examinează de instanța de judecată în ședință închisă, cu participarea reprezentantului autorității de reglementare în domeniul energiei. La ședința de judecată în cadrul căreia se examinează demersul privind autorizarea uneia din măsurile stabilite la art. 68¹, alin. (1), lit. b) – d) se invită persoana în privința căreia se solicită autorizarea aplicării măsurii, asistată de reprezentantul său legal.

(3) La data fixată, judecătorul deschide ședința de judecată, anunță care demers va fi examinat și verifică împuternicirile participanților la proces. Reprezentantul autorității de reglementare în

domeniul energiei argumentează motivele și răspunde la întrebările judecătorului și ale participanților la proces.

(4) Dacă în ședință participă persoane interesele cărora sînt vizate în demers sau avocații lor, acestora li se oferă posibilitatea de a da explicații și de a lua cunoștință de toate materialele prezentate la examinarea demersului. La ședință pot fi invitați și martorii chemați de părțile în proces, iar neprezentarea acestora nu împiedică examinarea demersului.

(5) Desfășurarea ședinței de judecată se consemnează în procesul-verbal al ședinței. După efectuarea controlului temeiniciei demersului, judecătorul, prin încheiere, autorizează aplicarea măsurii respective sau respinge demersul.

(6) Încheierea de autorizare a aplicării uneia din măsurile speciale stabilite la art. 68¹, alin. (1), lit. b) – d) poate fi contestată cu recurs de către părți în instanța ierarhic superioară, în termen de 2 zile lucrătoare de la data adoptării încheierii.

Articolul 68³. *Recursul împotriva încheierii de autorizare a aplicării unor măsuri speciale în sectorul electroenergetic și în sectorul gazelor naturale*

(1) Recursul împotriva încheierii de autorizare a aplicării unor măsuri speciale în sectorul electroenergetic, în sectorul gazelor naturale se efectuează de către instanța judecătorească ierarhic superioară într-un complet format din 3 judecători.

(2) Instanța de recurs judecă recursul în decurs de 3 zile din momentul primirii lui.

(3) Cererea de recurs se examinează în ședință închisă, cu participarea reprezentantului autorității de reglementare în domeniul energiei și a persoanei în privința căreia se solicită autorizarea aplicării măsurii, asistate de reprezentantul său legal. Neprezentarea părților citate legal sau a avocatului nu împiedică examinarea recursului. La ședință pot fi invitați și martorii chemați de părțile recursului, iar neprezentarea acestora nu împiedică examinarea recursului.

(4) La deschiderea ședinței de judecată în instanța de recurs, președintele ședinței anunță ce recurs va fi examinat, concretizează dacă persoanelor prezente la ședință le sînt clare drepturile și obligațiile lor. După aceea recurentul, dacă participă la ședință, argumentează recursul, apoi sînt audiate celelalte persoane prezente în ședință. Desfășurarea ședinței de judecată se consemnează în procesul-verbal. Controlul judiciar se efectuează în limita materialelor prezentate și examinate în primă instanță. În cazuri excepționale când au apărut circumstanțe inexistente la momentul examinării demersului în primă instanță, instanța de recurs, la cererea părților, poate să examineze și alte materiale, asigurând în prealabil părților posibilitatea și timpul necesar de a lua cunoștință de acestea și de a se expune pe marginea lor.

(5) Examinând recursul împotriva încheierii judecătorești, instanța de recurs adoptă una din următoarele decizii:

a) declară recursul inadmisibil;

b) respinge recursul;

c) anulează încheierea și adoptă o nouă încheiere.

Articolul 68⁴. *Executarea deciziilor de aplicare a unor măsuri speciale în sectorul electroenergetic și în sectorul gazelor naturale*

(1) Executarea deciziilor de aplicare a unor măsuri speciale în sectorul electroenergetic și în sectorul gazelor naturale se asigură de către autoritatea de reglementare în domeniul energiei.

(2) După rămânerea definitivă și irevocabilă a încheierii de autorizare emise de instanța de judecată, autoritatea de reglementare în domeniul energiei remite părții vizate, contra semnătură, copia încheierii emise de instanța de judecată.

(3) Pentru a asigura executarea deciziei de suspendare a operațiunilor din conturile bancare și aplicarea sechestrului asupra acestora, autoritatea de reglementare în domeniul energiei remite părții vizate și băncii care deservește conturile respective, contra semnătură, copia încheierii emise de instanța de judecată .”.

Art. V.— În Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72–74, art. 195), cu modificările și completările ulterioare,

106. În Partea Specială, Capitolul X „Infrațiuni Economice”, după art. 244¹ se introduc două articole noi, 244² și 244³, cu următorul conținut:

”Articolul 244². *Manipularea pe piața gazelor naturale*

(1) Acțiunile de manipulare pe piața gazelor naturale prin cel puțin una din următoarele acțiuni, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari:

a) efectuarea oricărei tranzacții sau emiterea oricărui ordin de tranzacționare cu produse energetice angro, care oferă sau este susceptibil de a oferi indicații false sau înșelătoare în ceea ce privește cererea, oferta, sau prețul produselor energetice angro;

b) efectuarea oricărei tranzacții sau emiterea oricărui ordin de tranzacționare cu produse energetice angro, care stabilește sau prin care se încearcă stabilirea, în mod artificial, prin acțiunea uneia sau a mai multor persoane care acționează în mod concertat, a prețului unuia sau mai multor produse energetice angro, cu excepția cazului în care persoana care a efectuat tranzacția sau care a emis ordinul consideră că motivele care au determinat-o să procedeze astfel sunt legitime și că respectiva tranzacție sau respectivul ordin de tranzacționare este conform cu practicile de piață admise pe respectiva piață angro de gaze naturale;

c) efectuarea oricărei tranzacții sau emiterea oricărui ordin de tranzacționare cu produse energetice angro, care utilizează un instrument fictiv sau o altă formă de înșelăciune sau abuz de încredere, care transmite sau este de natură să transmită informații false sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

d) difuzarea, prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, inclusiv a internetului, sau prin orice alte mijloace, a unor informații care oferă sau sunt susceptibile de a oferi mesaje false cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro, , în contextul în care persoana care a difuzat informațiile știa sau trebuia să știe că acestea sunt false.

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1350 la 2350 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a

exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 2 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Aceleași acțiuni care au cauzat daune în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 2350 la 3350 unități convenționale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 7000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

Articolul 244³. Folosirea abuzivă a informațiilor privilegiate pe piața gazelor naturale

(1) Folosirea de către orice persoană a informațiilor privilegiate cu intenția de a dobândi sau ceda, pentru sine sau pentru o terță persoană, în mod direct sau indirect, produse energetice angro la care se referă informațiile în cauză, dacă aceste acțiuni au cauzat daune în proporții mari,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1350 la 2350 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 2 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Aceleași acțiuni urmate de dobîndirea sau cedarea de produse energetice angro, care au cauzat daune în proporții deosebit de mari se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1350 la 3350 unități convenționale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 7000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.”.

Art. VI. În Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr. 122/2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, Nr. 248-251 art. 699), cu modificările și completările ulterioare,

107. Partea Specială, Titlul I ”Urmărirea penală”, Capitolul IV „Pornirea urmăririi penale”, la articolul 276¹, alin. (1), în prima frază , cuvintele ”infracțiuni prevăzute la art. 223, art. 224 alin. (1), art. 227 alin. (1), art. 228 lit. a) și b), art. 241, 242, 244, 244¹, 246, 246¹, 250, 257, 258, 262, 263,” se înlocuiesc cu cuvintele ”infracțiuni prevăzute la art. 223, art. 224 alin. (1), art. 227 alin. (1), art. 228 lit. a) și b), art. 241, 242, 244, 244¹, 244², 244³, 246, 246¹, 250, 257, 258, 262, 263,”.

Art. VII. – În Codul fiscal al Republicii Moldova, nr. 1163/1997 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 62, art. 522), cu modificările și completările ulterioare,

108. În Titlul II „Impozitul pe venit”, Capitolul III „Deducerile aferente activității de întreprinzător”, articolul 24 se completează, după alineatul (14) cu un alineat nou, alineatul (14¹), cu următorul conținut:

”(14¹) Se permite deducerea cheltuielilor aferente achitării compensației de către un operator al sistemului de transport către alt operator al sistemului de transport în cadrul mecanismului de compensare stabilit la art. 992 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale.”.

Art. VIII. Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, (Monitorul Oficial, 2010, nr. 155-158, art. 549), cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

109. La articolul 2, noțiunea de “*aviz de racordare la rețele*” se exclude.

110. Articolul 12,

- alineatul (1) se completează la sfârșit cu litera j), în următoarea redacție:

”j) acordul scris al operatorului de sistem din sectorul gazelor naturale care exploatează rețelele în a căror zonă de protecție se preconizează executarea lucrărilor de construcții, cu excepțiile stabilite în legile speciale”.

- după alineatul (3) se introduce alineatul (3¹), în următoarea redacție:

”(3¹) La prezentarea acordului, operatorul de sistem din sectorul gazelor naturale stabilește condițiile care trebuie respectate de beneficiar la planificarea și executarea lucrărilor de construcție.”.

111. La articolul 4,

- la alineatul (2) după cuvintele „*ÎMP “Chișinău proiect” (pentru municipiul Chișinău)*” se introduc cuvintele „*precum și de către operatorii de sistem din sectorul gazelor naturale;*”.

112. Articolul 13 se completează cu alineatul (3), cu următorul conținut:

„(3) În cazul în care lucrările de construcție se planifică a fi executate în zona de protecție a rețelelor de gaze naturale, autorizația de construire se va elabora și elibera numai după obținerea acordului scris al operatorului de sistem din sectorul gazelor naturale.”.

113. La articolul 10, alineat (1) cuvintele “*de către furnizori (deținători de utilități)* în cel mult 20 de zile lucrătoare de la data solicitării” se substituie cu cuvintele “*în conformitate cu prevederile legilor speciale în domeniu*”.

Art. XIV. - Legea nr. 721/1996 privind calitatea în construcții (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr. 25, art. 259) cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

114. La articolul 13, după alineatul (1), se inserează alineatele (11) și (12) în următoarea redacție:

”(11) La elaborarea proiectului, proiectantul urmează să respecte cerințele față de zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale, inclusiv cerințele stabilite în acordul scris al operatorului de sistem din sectorul gazelor naturale, care exploatează rețelele în a căror zonă de protecție se preconizează executarea lucrărilor de construcții.

(12) Proiectul elaborat se prezintă spre avizare operatorului de sistem din sectorul gazelor naturale, care exploatează rețelele în a căror zonă de protecție se preconizează executarea lucrărilor de construcții.”.

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege
pentru modificarea unor acte normative

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Direcția politici în domeniul energetic.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

La gestionarea situației excepționale în sectorul gazelor naturale, care a survenit din cauza limitărilor în aprovizionarea cu gaze naturale din octombrie anul curent, au fost identificate o serie de prevederi ce urmează a fi modificate, completate pentru a se exclude echivocul în interpretare cu privire la atribuțiile Comisiei pentru situații excepționale și a altor autorități de resort. Respectiv, Comisia pentru Situații Excepționale a dispus ca Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale să elaboreze o serie de prevederi de modificare a Legii cu privire la gazele naturale astfel încât în eventualitatea apariției unei noi crize în sectorul gazelor naturale, autoritățile implicate să fie pregătite și să intervină prompt pentru gestionarea crizei și atenuarea consecințelor, în beneficiul sectorului și respectiv a consumatorilor finali.

De menționat că Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale avea la examinare un Proiect de lege cu privire la modificarea și completarea Legii cu privire la gazele naturale, proiect elaborat cu asistența tehnică acordată de Banca Europeană pentru Reconstrucții și Dezvoltare.

Proiectul respectiv a fost definitivat și completat cu prevederile aferente securității aprovizionării cu gazele naturale, inclusiv cu modificări pe alte legi sectoriale și aferente, obiectivele de bază ale căruia sunt prezentate mai jos:

- crearea cadrului legislativ necesar pentru a asigura gestionarea eficace și intervenția promptă a autorităților de resort la prevenirea declanșării și gestionarea situației excepționale în sectorul gazelor naturale;
- transpunerea în legislația națională a Regulamentului UE nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, în versiunea adaptată;
- asigurarea implementării corespunzătoare a Regulamentului UE nr. 2017/460 din martie 2017 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor (în continuare – TAR NC);
- soluționarea unor probleme identificate pe parcursul implementării Legii cu privire la gazele naturale, inclusiv extinderea atribuțiilor Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE) în sensul elaborării și aprobării actelor normative necesare pentru a asigura implementarea corespunzătoare a actelor obligatorii la nivelul Tratatului Comunității Energetice, introducerea activității de ”trading”, clarificarea statutului GNCV.

Urmare a adoptării Proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și a actelor normative conexe se preconizează a fi obținute următoarele beneficii:

- vor fi create stocuri de gaze naturale pentru creșterea siguranței în aprovizionare cu gaze naturale;
- vor fi clarificate sarcinile și atribuțiile autorităților implicate în gestionarea situațiilor excepționale în sectorul gazelor naturale;
- va fi instituit cadrul juridic necesar pentru asigurarea transparenței pe piața angro a gazelor naturale, pentru a se exclude abuzurile și/sau acțiunile de manipulare a pieței gazelor naturale;
- va fi exclus echivocul în interpretare în legătură cu acțiunile ce pot fi considerate drept

manipulare a pieței, în legătură cu obligațiile care revin participanților la piața gazelor naturale, care dețin informații privilegiate;

- ANRE va fi în măsură să asigure o monitorizare eficientă a pieței angro a gazelor naturale și va dispune de mijloacele necesare pentru a interveni în mod prompt pentru prevenirea și contracararea acțiunilor de manipulare a pieței și de abuz din partea unor participanți la piața gazelor naturale, inclusiv prin aplicarea de sancțiuni specifice în acest scop;

- vor fi create premisele legale necesare pentru determinarea și aplicarea în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciul de transport în sistemele de intrare/ieșire în care activează mai mulți operatori ai sistemelor de transport (OST), și, respectiv, pentru implementarea mecanismului de inter-compensare între OST. Astfel, va fi asigurată exploatarea continuă a rețelelor de transport al gazelor naturale a celor doi operatori ai sistemelor de transport și, respectiv, viabilitatea acestora, și va fi încurajată utilizarea de către utilizatorii de sistem a tuturor rețelelor de transport al gazelor urmare a determinării și aplicării în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire, pentru încurajarea competiției pe piața gazelor naturale și în beneficiul consumatorilor finali;

- Republica Moldova va îndeplini obligațiile asumate în calitate de parte contractantă a Tratatului Comunității Energetice referitor la transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, precum și referitor la asigurarea implementării Regulamentului UE nr. 2017/460 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor

- va fi înlăturat echivocul în interpretarea unor prevederi din Legea cu privire la gazele naturale, inclusiv ANRE va fi în măsură să adopte actele necesare implementării legislației obligatorii la nivelul Comunității Energetice, va fi asigurat cadrul juridic necesar pentru desfășurarea activității noi pe piața gazelor naturale: a activității de "trading", va fi exclusă incertitudinea cu privire la statutul instalațiilor GNCV, și, respectiv, în legătură cu aplicarea principiilor menite să asigure separarea și asigurarea independenței operatorilor de sistem în raport cu această activitate.

Cu privire la impactul scontat prin prisma **costurilor desfășurării afacerilor**, estimăm că, costurile suportate de participanții la piața gazelor naturale care vor solicita prestarea serviciului de transport prin intermediul rețelelor de gaze naturale ce aparțin mai multor OST se vor reduce (a se vedea explicațiile prezentate în AIR cu privire la beneficiile tarifelor armonizate). Concomitent, odată cu dezvoltarea concurenței pe piața gazelor naturale urmare a diversificării opțiunilor de livrare a gazelor naturale și a majorării lichidității pe piață, prețurile aferente gazelor naturale tranzacționate și, respectiv, costurile aferente tranzacțiilor respective se vor reduce, ceea ce va duce la micșorarea costurilor desfășurării activităților pe piața gazelor naturale.

De asemenea, din punctul de vedere al **criteriului fluxurilor comerciale și investiționale**, dezvoltarea pieței angro a gazelor naturale, prin aplicarea de mecanisme concurențiale, asociată cu un mecanism eficient de monitorizare pentru prevenirea abuzurilor pe piață și a tentativelor de manipulare a pieței, precum și eficientizarea condițiilor de acces la rețea (inclusiv prin implementarea tarifelor armonizate de intrare/ieșire și a mecanismului de compensare între OST) vor avea ca efect îmbunătățirea mediului de afaceri, oferind un climat investițional sigur și durabil. Acest fapt va stimula efectuarea de investiții în sector și va spori gradul de încredere al investitorilor, precum și al donatorilor. Gradul de încredere al investitorilor va spori și datorită faptului că vor fi create premisele legale necesare pentru ca autoritățile de resort să intervină prompt pentru prevenirea declanșării sau pentru gestionarea unei eventuale situații excepționale în sectorul gazelor naturale.

Astfel, conchidem că adoptarea și implementarea Proiectului de modificare a unor acte normative va avea un impact benefic inclusiv asupra consumatorilor finali de gaze naturale, atât pe termen mediu, cât și pe termen lung. În special, au fost identificate următoarele beneficii pentru consumatori:

- excluderea echivocului în interpretare și a lacunelor legislative cu privire la rolul și atribuțiile

autorităților implicate în gestionarea situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, va asigura posibilitatea de intervenții prompte pentru gestionarea crizei și atenuarea consecințelor, în beneficiul sectorului și respectiv a consumatorilor finali;

- diversificarea rutelor de livrare a gazelor naturale, urmare a dezvoltării concurenței pe piața gazelor naturale și a intrării de noi furnizori de gaze naturale, va oferi consumatorilor finali posibilitatea de a-și alege furnizorul și de a-și exercita în mod efectiv dreptul de a schimba furnizorul de gaze naturale.

Astfel, intervenția propusă va avea același impact pozitiv inclusiv asupra bunăstării cetățenilor Republicii Moldova, care în activitatea zilnică utilizează gaze naturale pentru necesități proprii.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

În conformitate cu Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice, nr. D/2018/10/MC-EnC, Republica Moldova, în calitate de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice, era obligată să transpună și să implementeze până în iunie 2020 Regulamentul UE nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, în versiunea adaptată. Astfel, unul din obiectivele elaborării proiectului respectiv de hotărâre este transpunerea Regulamentului UE nr. 1227/2011.

Prevederile relevante din Regulamentul menționat, precum și amendamentele propuse a fi operate conform proiectului de Lege sunt descrise în AIR, care se anexează la prezenta Notă informativă, precum și în Tabelul de concordanță corespunzător ce urmează a fi prezentat Centrului de Armonizare a Legislației pentru expertiza de compatibilitate cu legislația UE.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Cu privire la modificarea și completarea prevederilor care reglementează securitatea aprovizionării cu gaze naturale, autorii Proiectului propun stipularea fără echivoc la nivel de lege a faptului că Guvernul este responsabil de asigurarea securității energetice a statului, securitatea aprovizionării cu gaze naturale, inclusiv prin aprobarea de documente de politici, a Regulamentului privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale, a Planului de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale, precum și prin realizarea altor acțiuni necesare în acest scop.

Concomitent, ANRE, în virtutea rolului-cheie pe care îl are în calitate de autoritate de reglementare, urmează să contribuie la securitatea aprovizionării cu gaze naturale în limitele competenței stabilite prin prezenta lege și Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică este obligată să colaboreze cu Guvernul, cu organul central de specialitate al autorității publice în domeniul energiei, cu Comisia pentru situații excepționale, să prezinte informațiile solicitate de acestea, precum și să întreprindă alte acțiuni conform competenței. Concomitent, în Legea cu privire la gazele naturale urmează să fie inserate prevederi suplimentare care să stipuleze atribuțiile Comisei pentru Situații Excepționale, dar și pe cele ale ANRE, inclusiv: impunerea obligațiilor de serviciu public în legătură cu securitatea aprovizionării cu gaze naturale, suspendarea licenței titularului care nu se conformează deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, deciziilor Agenției; monitorizarea respectării de către titularii de licențe a deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, inclusiv executarea contractelor încheiate în conformitate cu deciziile Comisiei pentru Situații excepționale și întreprinderea acțiunilor necesare pentru a asigura respectarea și implementarea corespunzătoare a măsurilor respective de către titularii de licențe.

În contextul transpunerii Regulamentului privind integritatea și transparența pieței gazelor naturale, Legea cu privire la gazele naturale urmează a fi completată cu o serie de prevederi care să reglementeze înregistrarea participanților la piața angro în Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale, care urmează a fi instituit și ajustat de ANRE, comunicarea și utilizarea informațiilor privilegiate la încheierea tranzacțiilor, acțiunile de manipulare pe piața gazelor naturale, precum și

atribuțiile ANRE privind monitorizarea, investigarea și sancționarea participanților care manifestă rea-credință.

Concomitent, este necesar de introdus la nivel de lege definiția noțiunii de ”informații privilegiate”, condițiile în care urmează a fi exercitată obligația de a publica informațiile privilegiate și interdicțiile privind tranzacțiile bazate pe informații privilegiate.

Pentru a asigura prevenirea și/sau sistarea imediată a acțiunii de manipulare sau a tentativei de manipulare a pieței gazelor naturale, ANRE urmează să fie investită prin lege cu atribuții suplimentare în ceea ce privește realizarea investigațiilor și efectuarea controalelor pe piața gazelor naturale, precum și în ceea ce privește sancționarea participanților la piața gazelor naturale de rea-credință.

Cu privire la determinarea și aplicarea în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire, precum și aplicarea mecanismului de inter-compensare, se propune ca la nivel de lege să fie stabilite principiile de bază care să permită ANRE să dezvolte în Metodologia tarifară mecanismul necesar, fără însă a restrânge dreptul discreționar al autorității de reglementare cu privire la aplicarea sau neaplicarea anumitor elemente ale metodei de calcul.

Principiile de bază ale abordării propuse pentru stabilirea așa-numitelor tarife armonizate sunt:

- a) rețelele de transport al gazelor naturale se consideră că fac parte dintr-un sistem unic de intrare-ieșire, în cadrul căruia fiecare OST licențiat este responsabil pentru rețelele pe care le operează;
- b) aceeași metodologie de determinare a prețurilor de referință se aplică în comun de către OST, care exploatează rețele de transport al gazelor naturale în cadrul sistemului unic de intrare/ieșire;
- c) pentru a permite aplicarea corespunzătoare a aceleiași metodologii de preț de referință în comun, se va institui un mecanism eficient de inter-compensare între OST licențiați.

În cadrul mecanismului de inter-compensare, un OST este obligat să achite altui OST o compensație stabilită de ANRE. Compensația urmează a fi aprobată de către autoritatea de reglementare înainte de începerea perioadei tarifare, ținând cont de veniturile admise stabilite pentru fiecare OST și de veniturile probabile a fi obținute în perioada tarifară. Metoda de determinare a compensației, modul, termenele și periodicitatea de achitare a compensației, modul de ajustare a compensației urmează a fi stabilite în metodologia tarifară.

ANRE urmează să monitorizeze implementarea mecanismului de inter-compensare, inclusiv executarea de către OST a obligațiilor stabilite în cadrul mecanismului de inter-compensare. De asemenea, ANRE va monitoriza colectarea veniturilor de către OST și va ajusta compensația din oficiu sau la cererea OST.

OST care nu va primi compensația în termenul și în mărimea stabilită de ANRE, va fi în drept să notifice ANRE cu privire la acest fapt și să solicite sancționarea OST rău-platnic. ANRE în acest caz va aplica sancțiune financiară OST rău-platnic, sancțiune care va fi prevăzută în lege.

În legătură cu conceptul de ”trader”, Legea cu privire la gazele naturale urmează a fi completată cu o serie de prevederi care să stipuleze că trader-ul este întreprinderea de gaze naturale care își desfășoară activitatea exclusiv pe piața angro a gazelor naturale, cu condiția deținerii licenței pentru desfășurarea activității de trading. Totodată, regulile ce țin de separarea și independența operatorului de sistem urmează a fi aplicate și în raport cu deținătorii licenței pentru desfășurarea activității de trading, iar modificările la Legea nr. 108/2016 nu trebuie să lase echivoc în interpretare cu privire la acest aspect.

Pentru excluderea echivocului în interpretare cu privire la specificul activității operatorilor GNCV, precum și a naturii stațiilor GNCV, se propune ca noțiunea de ”activitate de furnizare a gazelor naturale comprimate” să fie înlocuită cu cea de activitate de ”vânzare a gazelor naturale comprimate”. De asemenea, la nivel de lege urmează a fi stipulat în mod expres și faptul că instalațiile GNCV sunt instalații de utilizare.

5. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea modificărilor propuse conform proiectului de lege în special modificările la Legea cu privire la gazele naturale implică unele costuri care urmează a fi suportate de către ANRE, precum:

- cheltuielile legate de crearea și ținerea Registrului participanților la piața angro a gazelor naturale;
- cheltuielile aferente achiziționării de sisteme electronice de supraveghere și control în timp real a tranzacțiilor, cheltuieli cu personalul suplimentar al ANRE care să asigure realizarea atribuțiilor respective, costuri aferente exercitării altor atribuții ce țin de monitorizarea pieței gazelor naturale. Toate aceste costuri au fost descrise mai detaliat în Analiza Impactului de Reglementare care se anexează la prezenta Notă Informativă.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Precizăm că pentru asigurarea implementării corespunzătoare a modificărilor propuse prin proiectul de lege de modificare a unor acte normative în special la Legea cu privire la gazele naturale, este necesar de modificat o serie de acte normative, după cum urmează:

- Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică;
- Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;
- Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018;
- Codul Penal al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 985/2002;
- Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție;
- Legea nr. 721/1996 privind calitatea în construcții.

De asemenea, ANRE urmează să revizuiască Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea nr. 535/2019 din 27.12.2019.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul este supus avizării și consultării publice în conformitate cu art. 32 din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, fiind expediat părților interesate și plasat pe pagina web oficială a Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, www.midr.gov.md la compartimentul Transparență/Anunțuri de proiecte și consultări publice.

Proiectul Legii de modificare urmează a fi consultat cu Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Consiliul Concurenței, Centrul Național Anticorupție, Ministerul Justiției și Centrul de Armonizare a Legislației, operatorii sistemelor de transport (SRL "Moldovatrangaz" și SRL "Vestmoldtrangaz"), cu operatorii sistemelor de distribuție și furnizorii de gaze naturale, cu Asociația Consumatorilor de Energie din Republica Moldova, precum și cu mediul academic.

De asemenea, Proiectul de Lege urmează să fie consultat și cu Secretariatul Comunității Energetice.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul urmează a fi supus expertizei anticorupție potrivit art. 35 din Legea cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Centrul Național Anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Pentru motivele invocate la pct. 3 din prezenta Notă, Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative urmează a fi supus expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene de către Centrul de Armonizare a Legislației

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul urmează a fi supus expertizei juridice în conformitate cu art. 37 din Legea cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Ministerul Justiției.

11. Constatările expertizei financiare

Proiectul nu necesită a fi supus expertizei financiare, stabilite la art. 34, alin. (5) din Legea cu privire la actele normative, întrucât nu are impact asupra bugetului public.

12. Constatările altor expertize

Proiectul conține prevederi de reglementare a activității de întreprinzător în sensul Legii nr. 235 din 20 iunie 2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și, respectiv, va fi supus examinării de către Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător.

**Viceprim-ministru,
Ministrul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale**

Andrei SPÎNU

Titlul analizei impactului (poate conține titlul propunerii de act normativ):	Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Legii cu privire la gazele naturale nr. 108/2016 și a actelor normative conexe)
Data:	19 noiembrie 2021
Autoritatea administrației publice (autor):	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
Subdiviziunea:	Direcția politici în domeniul energetic
Persoana responsabilă și datele de contact:	-

Compartimentele Analizei impactului de reglementare

1. Definirea problemei

a) Determinați clar și concis problema și/sau problemele care urmează să fie soluționate

În calitate de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice, Republica Moldova este obligată să transpună *acquis*-ul Comunității Energetice.

Părțile semnatare au obligația de a transpune și implementa cel mult până la 31 mai 2021, Regulamentul UE nr. 2017/460 din martie 2017 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor, în versiunea adaptată prin Decizia Consiliului Ministerial nr. 2018/07/PHLG-EnC (în continuare – TAR NC). Regulamentul respectiv a fost transpus odată cu aprobarea Hotărârii ANRE nr. 420/2019 privind aprobarea Codului rețelelor de gaze naturale, însă conform Raportului recent de implementare a Secretariatului Comunității Energetice, TAR NC nu a fost implementat în mod corespunzător în Metodologia tarifară¹. Totodată, unul din conceptele stabilite în TAR NC se referă la modul de determinare și aplicare în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciul de transport în sistemele de intrare/ieșire în care activează mai mulți operatori de sistem și, corespunzător, la mecanismul de inter-compensare între operatorii sistemelor de transport (în continuare - TSO). În cadrul discuțiilor cu Agenția Națională pentru Reglementare în energetică (ANRE) s-a stabilit că pentru a asigura implementarea corespunzătoare a TAR NC este nevoie de inclus la nivel de lege principiile generale de determinare în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciul de transport, precum și principiile aplicabile mecanismului de inter-compensare între TSO. Mai mult, aplicarea tarifelor armonizate este o soluție verificată, aplicată de mai multe state ale Uniunii Europene (Austria, Germania, Țările Baltice, anterior Ungaria, etc.), pentru a asigura recuperarea în condiții prestabilite, clare, transparente și nediscriminatorii a costurilor suportate de operatorii sistemelor de transport în legătură cu executarea obligațiilor de exploatare și operare a rețelelor de transport a gazelor naturale care formează sistemul de transport al Republicii Moldova.

Totodată, prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice, nr. D/2018/10/MC-EnC (<https://www.energy-community.org/legal/acquis.html>) a fost introdusă obligația pentru părțile semnatare ale Tratatului Comunității Energetice privind transpunerea și implementarea până în iunie 2020 a versiunii adaptate a Regulamentului UE nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie. Regulamentul respectiv nu a fost transpus până în prezent.

De asemenea, în contextul gestionării situației excepționale în sectorul gazelor naturale care a fost declanșată urmare a limitărilor în aprovizionarea cu gazele naturale din octombrie, au fost identificate o serie de prevederi ce urmează a fi modificate, completate pentru a se exclude echivocul în interpretare cu privire la atribuțiile Comisiei pentru situații excepționale, atribuțiile ANRE, etc.

Legea cu privire la gazele naturale necesită a fi modificată și pentru soluționarea problemelor identificate la aplicarea Legii nr. 108/2016, conform celor expuse în continuare.

¹ A se vedea raportul de implementare al Secretariatului Comunității Energetice pentru anul 2021, <https://www.energy-community.org/implementation/IR2021.html>

b) Descrieți problema, persoanele/entitățile afectate și cele care contribuie la apariția problemei, cu justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare, în baza dovezilor și datelor colectate și examinate

Pentru a îmbunătăți securitatea aprovizionării cu gaze naturale prin diversificarea sursei de import, în 2016 a fost realizat studiul de fezabilitate privind construcția porțiunii de rețea Ungheni-Chișinău, care reprezintă extensia interconexiunii Iași-Ungheni (finalizată în Decembrie 2015), iar în iulie 2020 a fost finalizată construcția porțiunii respective de rețea. Rețeaua respectivă este exploatată în prezent de SRL Vestmoldtransgaz, acesta fiind al doilea operator al sistemului de transport din Republica Moldova, titular al licenței de transport. În context, este nevoie de stabilit mecanismul de determinare a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciile de transport astfel încât, pe de o parte, să fie asigurată exploatarea continuă a rețelelor de transport al gazelor naturale și, respectiv, viabilitatea celor doi operatori ai sistemelor de transport, iar, pe de altă parte să fie încurajată utilizarea de către utilizatorii de sistem a tuturor rețelelor de transport al gazelor urmare a determinării și aplicării în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire, pentru încurajarea competiției pe piața gazelor naturale și în beneficiul consumatorilor finali.

Actualmente, la aplicarea Metodologiei aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 535/2019 pentru determinarea tarifului SRL "Vestmoldtransgaz", în ipoteza în care utilizarea în scopuri comerciale/de piață a interconexiunii Iași-Chișinău va fi scăzută sau chiar extrem de scăzută, operatorul sistemului de transport respectiv nu va fi în măsură să-și acopere cheltuielile și costurile legate de dezvoltarea și exploatarea interconexiunii, generând devieri tarifare în lanț, care vor duce la majorarea continuă a tarifelor de transport și descurajând astfel utilizarea rutei respective.

Mai mult, cadrul legislativ secundar elaborat și aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică creează premisele necesare pentru implementarea metodei de calcul armonizate a tarifelor de intrare/ieșire, care are ca bază abordarea potrivit căreia rețelele de transport din Republica Moldova formează un sistem unic de intrare/ieșire în cadrul căruia fiecare operator al sistemului de transport este responsabil de rețelele pe care le exploatează. În acest sens, Regulile pieței de gaze naturale, aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 534/2019 stabilesc:

a) înființarea unui Punct Virtual de Tranzacționare unic pentru piața de gaze naturale din Moldova, în cadrul căreia se vor realiza toate tranzacțiile angro (Secțiunea 2).

b) o zonă de echilibrare unică pentru Republica Moldova, care acoperă rețelele de gaze naturale ale operatorilor sistemelor de transport, ale operatorilor sistemelor de distribuție și include următoarele puncte de intrare și ieșire (Secțiunea 4):

- Puncte de intrare/ieșire din/spre sistemele transfrontaliere de gaze;
- Puncte de intrare din unitățile de producție;
- Puncte de ieșire către consumatorii finali;
- Puncte de ieșire către OST și OSD pentru gaz operațional (echilibrare);
- Punct Virtual de Tranzacționare.

De asemenea, noua Metodologie de calcul a tarifelor de transport stabilește în pct. 50 că tarifele se calculează pentru următoarele grupe de puncte:

- Grup de puncte de intrare din sistemele de transport transfrontalier;
- Grup de puncte de ieșire către rețelele de distribuție sau către consumatorii finali;
- Grup de puncte de ieșire către sistemul de transport transfrontalier;
- Grup de puncte de ieșire către consumatorii transfrontalieri.

Cu alte cuvinte, rezultă că punctele de conectare internă între cei doi operatori ai sistemelor de transport licențiați nu vor fi luate în considerare în scopuri tarifare.

Cu privire la transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 1227/2011, în legislația Republicii Moldova urmează a fi introduse prevederi care să reglementeze instituirea și modul de ținere a Registrului participanților la piața angro a gazelor naturale, precum și modul de înregistrare a participanților la piața angro a gazelor naturale, prevederi care să reglementeze exercitarea obligației de a publica informațiile privilegiate și obligațiile specifice al persoanelor care intermediază tranzacții cu titlu profesional, precum și interdicțiile privind tranzacțiile bazate pe informații privilegiate și privind manipularea și tentativele de manipulare pe piața gazelor naturale.

Pentru a asigura respectarea prevederilor menite să asigure integritatea și transparența pieței angro a gazelor naturale, Regulamentul UE nr. 1227/2011 include o serie de prevederi care stabilesc atribuțiile autorității de reglementare referitor la monitorizarea pieței gazelor naturale, inclusiv în legătură cu realizarea investigațiilor pe piața gazelor naturale și efectuarea controalelor la participanții la piața gazelor naturale, prevederi specifice referitor la cooperarea la nivel național și regional în contextul monitorizării pieței gazelor naturale. De asemenea, Regulamentul respectiv instituie regimul de sancționare specific pentru încălcarea prevederilor ce țin de integritatea și transparența pieței angro a gazelor naturale, astfel încât, la constatarea comportamentului abuziv al participanților la piața gazelor naturale, autoritatea de reglementare să fie în măsură să aplice sancțiuni care corespund încălcării depistate și prejudiciilor cauzate pe piața gazelor naturale. Aceste atribuții urmează a fi introduse în Legea cu privire la gazele naturale pentru a asigura implementarea corespunzătoare a Regulamentului UE nr. 1227/2011. La fel, este imperativ de introdus în legislația națională prevederi ce țin de transparența pe piața gazelor naturale, cu stabilirea obligației autorității de reglementare de a se abține de la divulgarea informațiilor obținute, dar care au caracter confidențial, cu stabilirea persoanelor care sunt obligate să păstreze secretul profesional.

Transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 1227/2011 este crucială în contextul în care se dorește crearea unei piețe concurențiale a gazelor naturale, deoarece oferă o serie de instrumente ANRE pentru a monitoriza piața gazelor naturale și a identifica semnale în sensul că un participant la piață folosește practici anticoncurențiale, precum manipularea pieței sau abuzul, precum și pentru a interveni prompt și a sancționa participanții de rea-credință. În conformitate cu prezenta lege, funcția de monitorizare a participanților la piață de către ANRE se reduce la verificarea respectării condițiilor licenței, verificarea modului de calculare a tarifelor, prețurilor reglementate, verificarea modului în care sunt respectate drepturilor consumatorilor finali, etc în baza rapoartelor și a informațiilor prezentate de aceștia.

De altfel, conform Preambulului din Regulamentului UE nr. 1227/201, unul din obiectivele de bază al Regulamentului este a garanta consumatorilor și altor participanți la piață faptul că pot avea încredere în integritatea piețelor energiei electrice și gazelor, că prețurile fixate pe piețele angro de energie reflectă interacțiunea echilibrată și competitivă dintre cerere și ofertă, și că nu se pot realiza profituri prin abuz de piață.

Cu privire la situația excepțională din octombrie anul curent, este de menționat că reducerea semnificativă în livrarea gazelor naturale a determinat necesitatea utilizării de către Comisia pentru situații excepționale a unui spectru larg de măsuri, inclusiv să se adreseze Parlamentului Republicii Moldova pentru a declara starea de urgență, cu autorizarea măsurilor corespunzătoare. Premisele pentru gestionarea situației excepționale nu era favorabile, întrucât:

- Republica Moldova este dependentă 100% de importul gazelor naturale;
- conturile Termoelectrica erau blocate și, respectiv, Centrala Electrică de Termoficare era în imposibilitate să achiziționeze păcură pentru producerea energiei termice și a energiei electrice;
- pe piața gazelor naturale nu exista un furnizor care să dispună de mijloacele necesare, inclusiv financiare, pentru a achiziționa gaze naturale din surse alternative;
- pe piața Uniunii Europene prețurile au înregistrat creșteri semnificative;
- întrucât gazele naturale reprezintă sursa principală pentru producerea energiei electrice, limitările semnificative în sectorul gazelor naturale erau în măsură să afecteze, pe cale de consecință, sectorul electroenergetic. Or, întreruperea energiei electrice ar fi putut afecta alte sectoare, inclusiv obiecte și elemente de infrastructură de importanță majoră, precum spitalele, telecomunicațiile, etc.

În context, Comisia pentru Situații Excepționale trebuia să întreprindă măsuri importante, inclusiv prin alocarea mijloacelor financiare necesare pentru achiziționarea de către Energocom SA a gazelor naturale necesare pentru a acoperi deficitul înregistrat și prin asigurarea faptului că Termoelectrica este în măsură să achiziționeze cantitățile necesare de păcură.

Cadrul legislativ existent aferent securității aprovizionării cu gaze naturale (capitolul XV din Legea cu privire la gazele naturale, Regulamentul și Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale) stabilește mai mult acțiunile Comisiei în raport cu întreprinderile de gaze naturale, fapt ce a determinat necesitatea aplicării legii-cadru în domeniul situațiilor excepționale – Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război.

De asemenea, este necesar de stabilit fără echivoc, la nivel de lege, atribuțiile ANRE în legătură cu prevenirea și gestionarea situațiilor excepționale. În conformitate cu Legea în vigoare atribuțiile ANRE se rezumă, în principal, la oferirea de informații relevante Guvernului, organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei sau Comisiei pentru Situații Excepționale. Cu toate acestea, în virtutea atribuțiilor și a expertizei de care dispune, ANRE îi pot fi atribuite atribuții privind stabilirea obligațiilor de serviciu public ce țin de securitatea aprovizionării cu gaze naturale, monitorizarea respectării de către titularii de licențe a deciziilor Comisiei pentru Situații Excepționale.

După intrarea în vigoare a Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, care a fost elaborată și aprobată pentru a transpune Pachetul energetic III al Uniunii Europene, pe parcursul implementării Legii, dar și în contextul elaborării legislației secundare corespunzătoare, a apărut necesitatea operării de modificări și completări în Legea cu privire la gazele naturale.

Atribuțiile ANRE urmează a fi extinse în sensul elaborării și aprobării actelor normative necesare pentru a asigura implementarea corespunzătoare a Codurilor gazelor naturale ale Uniunii Europene, în versiunile adaptate prin Deciziile Consiliului Ministerial nr. 2018/02/PHLG-EnC, nr. 2018/07/PHLG-EnC și nr. 2019/01/PHLG-EnC, precum și a altor acte normative care devin parte a acquis-ului Comunității Energetice și sunt obligatorii spre a fi transpuse și implementate în legislația Republicii Moldova. Actualmente, se aplică practica conform căreia la nivel de lege sunt stipulate în mod expres denumirea și obiectul de reglementare. Cu toate acestea, odată cu continuarea procesului de implementare a Pachetului energetic 3 și ținând cont de obiectivele stabilite conform CEP, este contra-productiv de continuat această practică. Mai mult, în cadrul discuțiilor cu autorii prezentei AIR, ANRE a semnalat faptul că nu poate elabora și/sau aproba documente de reglementare stabilite prin codurile rețelilor care nu sunt menționate expres de lege, inclusiv întru asigurarea implementării prevederilor privind echilibrarea sistemului de gaze naturale. Respectiv, ANRE, în calitate de autoritate de reglementare, trebuie să fie în măsură să elaboreze și să aprobe actele normative de reglementare, necesare pentru asigurarea funcționării corespunzătoare a sectorului de gaze naturale și a pieței de gaze naturale.

Totodată, se impune operarea de modificări și completări în legătură cu eliberarea autorizațiilor de construire. Pe parcursul implementării Legii cu privire la gazele naturale a fost semnalată necesitatea operării de modificări la prevederile ce reglementează ridicarea construcțiilor în zonele de protecție ale rețelilor de gaze naturale, astfel încât să nu se restricționeze accesul operatorilor de sistem la rețelele respective. De menționat, că Legea nr. 108/2016 în vigoare stipulează în mod expres că la emiterea autorizațiilor de construcție pentru case, clădiri și alte tipuri de construcții, autoritățile locale trebuie să respecte cerințele Regulamentului privind zonele de protecție a rețelilor de gaze naturale. Cu toate acestea, unele lucrări de construcție au loc în zonele de protecție fără respectarea acestor cerințe, iar construcțiile, gardurile sunt amplasate astfel încât împiedică accesul operatorilor de sistem.

Potrivit Legii cu privire la gazele naturale, la prestarea serviciului de transport/de distribuție a gazelor naturale operatorul de sistem încheie cu utilizatorii de sistem contract pentru prestarea serviciului de transport, contract pentru prestarea serviciului de distribuție, iar potrivit Codului rețelilor de gaze naturale, transpus în legislația națională, prin Hotărârea ANRE nr. 420/2019, operatorul de sistem poate încheia mai multe tipuri de contracte cu utilizatorii de sistem (acorduri de interconectare, acorduri de operare, contracte privind prestarea serviciului de transport). Ca urmare, pentru a asigura implementarea corespunzătoare a Codului rețelilor de gaze naturale aprobat de ANRE și pentru a se exclude echivocul în interpretare, este necesar de operat amendamente în Legea nr. 108/2016 în acest sens.

Pentru simplificarea procesului de facturare a volumelor de gaze naturale și asigurarea citirii indicațiilor echipamentului de măsurare indiferent dacă este asigurat sau nu accesul la echipamentul de măsurare, operatorii de sistem au inițiat instalarea dispozitivelor de transmitere a datelor la distanță a indicațiilor echipamentelor de măsurare. În context, este nevoie de operat modificări în Legea cu privire la gazele naturale în sensul stipulării în mod expres a interdicției de a interveni asupra dispozitivelor de transmitere a datelor (indicațiilor) echipamentelor de măsurare.

S-a constatat necesitatea operării de modificări și în ceea ce ține de aprobarea tarifelor și a prețurilor reglementate, inclusiv pentru a asigura claritate mai mare în ceea ce privește dreptul ANRE de a iniția din oficiu actualizarea prețurilor sau a tarifelor, atunci când se constată existența premiselor pentru a

efectua actualizarea acestora, precum și pentru a asigura flexibilitate mai mare în legătură cu cazurile și condițiile în care urmează a fi actualizate tarifele și prețurile reglementate pe parcursul anului.

Întru excluderea paralelismelor de reglementare, dat fiind faptul că în legislația națională a fost transpus Codul rețelilor de gaze naturale (aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 420/2019), ale cărui prevederi se suprapun cu prevederile Regulamentului privind rețelele de gaze naturale, precum și dat fiind faptul că alte acte normative de reglementare acoperă parțial obiectul de reglementare al Regulamentului privind rețelele de gaze naturale, inclusiv Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, Regulamentul privind dezvoltarea rețelilor de distribuție a gazelor naturale, articolul 66 (care reglementează conținutul Regulamentului privind rețelele de gaze naturale conținutul) necesită a fi exclus. Totodată, referințele la Regulamentul respectiv urmează a fi înlocuite cu referințe la actul normativ de reglementare corespunzător.

În contextul necesității creării premiselor pentru dezvoltarea pieței gazelor naturale, este oportună introducerea în Legea cu privire la gazele naturale a conceptului de "trader", "backhaul", "cont de echilibrare operațional" cu descrierea principiilor de bază ce urmează a fi respectate la desfășurarea activității de "trading", în legătură cu contractele de tip "backhaul" și ceea ce ține de specificul "contului de echilibrare operațional".

Separarea activității de transport sau de distribuție de activitatea de producere sau de furnizare, precum și asigurarea independenței operatorilor de sistem, este unul din principiile de bază ale Pachetului energetic 3 al UE, transpus în Legea cu privire la gazele naturale, întrucât doar cu condiția implementării acestui principiu este posibilă asigurarea accesului nediscriminatoriu și fără impedimente la rețelele de gaze naturale. Pe de altă parte, în cazul operatorilor sistemelor de distribuție mici, care deservește un număr mai mic de 100 000 consumatori finali și nu fac parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală, instituirea obligației de separare nu este necesară, întrucât activitatea acestora nu are impact semnificativ asupra activității participanților la piața gazelor naturale. Astfel, dat fiind faptul că, pe de o parte, îndeplinirea obligației privind separarea operatorilor respectivi nu este necesară, iar, pe de altă parte, implică resurse suplimentare, inclusiv financiare, este recomandabil de a excepta operatorii sistemelor de distribuție, care deservește un număr mai mic de 100 000 consumatori finali și nu fac parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală de executarea obligației privind separarea.

Totodată, este necesară operarea de modificări pentru a se exclude echivocul în interpretarea unor prevederi din Legea cu privire la gazele naturale, precum și pentru a asigura uniformizarea terminologiei juridice utilizate în legislația care reglementează sectorul gazelor naturale.

Astfel, se impune clarificarea statutului stațiilor de gaze naturale comprimate pentru vehicule (GNCV) și al activității operatorilor GNCV. Necesitatea operării modificărilor ce țin de instalațiile și activitatea GNCV este dictată de faptul că în conformitate cu art. 12, alin. (2) din Legea cu privire la gazele naturale activitatea operatorilor stațiilor GNCV se supune licențierii, solicitantii urmând să obțină licență pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare. Totodată, Legea impune obligația separării și asigurării independenței operatorilor de sistem de întreprinderile de gaze naturale care desfășoară activitatea de producere și de furnizare a gazelor naturale. În context, la implementarea Legii cu privire la gazele naturale a apărut necesitatea precizării faptului dacă operatorii de sistem sunt sau nu în drept să dețină licență pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare. De asemenea, dat fiind faptul că operatorii stațiilor GNCV sunt obligați să obțină licență de furnizare, a apărut necesitatea clarificării statutului stațiilor GNCV.

c) Expuneți clar cauzele care au dus la apariția problemei

Modificarea și completarea Legii cu privire la gazele naturale este necesară pentru a asigura transpunerea și implementarea în legislația națională a Regulamentului UE nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, precum și pentru a asigura implementarea TAR NC, inclusiv a principiilor ce țin de modul de determinare și aplicare în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciul de transport în sistemele de intrare/ieșire în care activează mai mulți operatori de sistem și, corespunzător, a mecanismului de inter-compensare între TSO.

Concomitent, pe parcursul implementării Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, inclusiv în legătură cu elaborarea legislației secundare și revizuirea acesteia a apărut necesitatea operării de modificări și completări la Legea în cauză pentru a exclude echivocul în interpretarea unor prevederi și oferirea de soluții juridice pentru problemele identificate, conform celor expuse mai sus.

d) Descrieți cum a evoluat problema și cum va evolua fără o intervenție

Cu privire la necesitatea transpunerii și a implementării Regulamentului UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, precum și a asigurării implementării Regulamentului UE nr. 2017/460 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor, este de menționat că în calitate de parte contractantă a Tratatului Comunității Energetice Republica Moldova este obligată să transpună acquis-ul Comunității Energetice, iar în cazul neexecutării obligației, părțile contractante sunt pasibile de sancțiuni.

Mai mult, unul din obiectivele de reglementare ale Legii cu privire la gazele naturale este organizarea și asigurarea funcționării pieței gazelor naturale în condiții de transparență, competitivitate și nediscriminare, integrarea acesteia în piața regională și europeană, precum și crearea condițiilor necesare pentru asigurarea concurenței pe piața gazelor naturale. În context, după cum sugerează însăși denumirea, Regulamentul UE nr. 1227/2011 stabilește norme menite să prevină practicile abuzive care afectează piețele angro de energie, subminând integritatea acestora, metoda de monitorizare a piețelor angro de energie, precum și norme menite să asigure transparența pe piețele angro de energie

Astfel, în cazul în care nu va fi transpus și nici implementat Regulamentul respectiv și nu vor fi introduse în legislația națională prevederi similare, există riscul ca unii participanți la piața angro a gazelor naturale să manifeste comportament abuziv și să întreprindă practici de manipulare a pieței.

În cazul în care nu va fi asigurată implementarea Regulamentului UE nr. 2017/460 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor, și în contextul în care Metodologia tarifară în vigoare nu oferă soluție pentru recuperarea de către OST licențiați a costurilor suportate în legătură cu dezvoltarea și exploatarea rețelelor pe care le dețin, există riscul ca în ipoteza în care, la un moment dat, utilizatorii de rețea nu vor rezerva capacități în rețelele unui OST, acesta va acumula devieri tarifare în lanț, care vor duce la majorarea continuă a tarifelor de transport, descurajând astfel utilizarea rutei respective.

În cazul în care nu vor fi operate modificările necesare în legătură cu securitatea aprovizionării cu gaze naturale, la o eventuală nouă criză pe piața gazelor naturale va persista incertitudinea în legătură cu acțiunile ce urmează a fi întreprinse de autoritățile implicate, fapt care este de natură să reducă din eficacitatea măsurilor întreprinse în legătură cu gestionarea crizei. De asemenea, nu vor fi luate măsurile de prevenire a crizei, ca de exemplu cele privind stocarea gazelor naturale.

În fine, nesoluționarea problemelor identificate pe parcursul implementării Legii cu privire la gazele naturale, va crea incertitudini și interpretări echivoce, descurajând participanții la piața gazelor naturale să se angajeze în noi raporturi juridice, precum și intrarea de noi participanți pe piața gazelor naturale.

e) Descrieți cadrul juridic actual aplicabil raporturilor analizate și identificați carențele prevederilor normative în vigoare, identificați documentele de politici și reglementările existente care condiționează intervenția statului

Legea nr. 108/2016 este actul legislativ de bază care reglementează sectorul gazelor naturale și raporturile juridice dintre principalii actori din sectorul gazelor naturale, iar coerența prevederilor acesteia este imperativă pentru buna-funcționare a sectorului respectiv.

Totodată, Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică stabilește cadrul juridic general de reglementare a sectoarelor energiei, inclusiv atribuțiile autorităților responsabile de politicile de stat, reglementarea și supravegherea de stat a sectoarelor respective. În context, pentru transpunerea Regulamentului UE nr. 1227/2011, este necesar de completat Legea nr. 174/2017 cu prevederi specifice privind realizarea investigațiilor și desfășurarea controalelor de către autoritatea de reglementare, aplicarea măsurilor preventive și procedura de aplicare a sancțiunilor, precum și referitor la cooperarea la nivel național și regional în contextul monitorizării piețelor de energie.

Corespunzător, este necesar de operat modificări în Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, în Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție și în Legea nr. 721/1996 privind calitatea în construcții, iar în partea ce ține de procedura de realizare a investigațiilor, de desfășurarea controalelor și de aplicarea de sancțiuni se impune modificarea Codului administrativ, a Codului penal și a Codului de procedura penală.

Obligațiile Republicii Moldova privind transpunerea și implementarea acquis-ului Comunității Energetice, inclusiv a Regulamentului UE nr. 1227/2011 și a Regulamentului UE nr. 2017/460, rezultă din calitatea de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice, ratificat prin Legea nr. 117 din 23.12.2009 pentru aderarea Republicii Moldova la Tratatul de constituire a Comunității Energetice.

2. Stabilirea obiectivelor

a) Expuneți obiectivele (care trebuie să fie legate direct de problemă și cauzele acesteia, formulate cuantificat, măsurabil, fixat în timp și realist)

Pentru soluționarea problemelor identificate, se stabilesc următoarele obiective:

- crearea cadrului juridic necesar pentru asigurarea transparenței pe piața angro a gazelor naturale, inclusiv prin stabilirea obligației și a condițiilor de publicare, inclusiv de către ANRE, a informațiilor relevante pentru participanții la piața angro a gazelor naturale, dar cu asigurarea respectării principiului nedivulgării informațiilor confidențiale;
- crearea premiselor legale necesare pentru asigurarea integrității pieței gazelor naturale, inclusiv prin stabilirea la nivel de lege a interdicțiilor privind realizarea tranzacțiilor bazate pe informații privilegiate, precum și prin interdicția de manipulare sau de tentativă de manipulare a pieței angro a gazelor naturale;
- stabilirea în mod clar și neechivoc, la nivel de lege, a atribuțiilor ANRE în legătură cu monitorizarea pieței gazelor naturale, inclusiv a comportamentului participanților la piață;
- stabilirea sancțiunilor pasibile de a fi aplicate pentru nerespectarea, încălcarea de către participanții la piața gazelor naturale a prevederilor ce țin de integritatea și transparența pieței gazelor naturale, cu respectarea principiului proporționalității sancțiunilor cu gravitatea faptei comise;
- crearea cadrului juridic necesar pentru determinarea și aplicarea în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciul de transport în sistemele de intrare/ieșire în care activează mai mulți operatori de sistem și, corespunzător, a mecanismului de inter-compensare între OST, ceea ce ar permite ca OST licențiați să acopere costurile suportate și să obțină veniturile reglementate ale celor doi operatori ai sistemelor de transport din Republica Moldova;
- înlăturarea echivocului în interpretarea unor prevederi din Legea cu privire la gazele naturale;
- eliberarea autorizațiilor de construire cu respectarea prevederilor ce țin de zonele de protecție a rețelelor de gazele naturale;
- realizarea obligației Republicii Moldova, în calitate de parte contractantă a Tratatului Comunității Energetice privind transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie și a asigurării implementării Regulamentului UE nr. 2017/460 din martie 2017 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor.

3. Identificarea opțiunilor

a) Expuneți succint opțiunea „a nu face nimic”, care presupune lipsa de intervenție

Conform celor expuse la capitolul ”Definirea problemei”, operarea de modificări și completări la Legea cu privire la gazele naturale este necesară pentru excluderea echivocului în interpretarea unor din prevederi, pentru soluționarea problemelor adiționale identificate pe parcursul implementării actului normativ respectiv, precum și pentru a se asigura transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr.

1227/2011 și implementarea Regulamentului UE nr. 2017/460. Astfel, în cazul în care se va recurge la opțiunea de ”a nu face nimic”, problemele invocate nu se vor soluționa de la sine și chiar se vor amplifica, iar obiectivele stabilite la pct.2, lit. a) din prezenta AIR nu vor fi atinse.

b) Expuneți principalele prevederi ale proiectului, cu impact, explicând cum acestea ținesc cauzele problemei, cu indicarea inovațiilor și întregului spectru de soluții/drepturi/obligații ce se doresc să fie aprobate

În contextul transpunerii Regulamentului privind integritatea și transparența pieței gazelor naturale, Legea cu privire la gazele naturale urmează a fi completată cu o serie de prevederi care reglementează înregistrarea participanților la piața angro a gazelor naturale, comunicarea și utilizarea informațiilor privilegiate la încheierea tranzacțiilor, acțiunile de manipulare pe piața gazelor naturale, precum și atribuțiile ANRE privind monitorizarea, investigarea și sancționarea participanților la piața angro a gazelor naturale, care manifestă rea-credință.

Astfel, în Legea cu privire la gazele naturale urmează a fi introduse prevederi care reglementează instituirea și ținerea Registrului participanților la piața angro a gazelor naturale, precum și modul de înregistrare și de actualizare a datelor din Registru. Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale urmează a fi instituit și ajustat de ANRE, iar înregistrarea în Registrul respectiv este obligatorie pentru toate persoanele fizice și juridice care efectuează tranzacții cu produse energetice angro sau care manifestă interesul de a intra în astfel de tranzacții prin intermediul notificărilor de tranzacționare.

Concomitent, este necesar de introdus la nivel de lege definiția noțiunii de ”informații privilegiate”, condițiile în care urmează a fi exercitată obligația de a publica informațiile privilegiate și interdicțiile privind tranzacțiile bazate pe informații privilegiate.

În context, se consideră informații privilegiate, informațiile cu caracter exact care, deși trebuia să fie făcute publice, nu au fost publicate și care se referă în mod direct sau indirect la unul sau mai multe produse energetice angro și care, în cazul în care ar fi făcute publice, ar putea influența în mod semnificativ prețul produselor energetice angro.

Un participant la piața gazelor naturale este obligat să facă publice în mod efectiv și în timp util informațiile privilegiate deținute cu privire la activitatea comercială sau instalațiile pe care le deține sau le controlează acesta, întreprinderea-mamă sau o întreprindere înrudită a acestuia sau de a căror aspecte operaționale este responsabil în totalitate sau parțial respectivul participant sau întreprinderea-mamă ori întreprinderea înrudită a acestuia. Criteriile care trebuie întrunite pentru a se asigura respectarea obligațiilor de publicare în mod efectiv, simultan, complet și în timp util a informațiilor privilegiate se stabilesc printr-o hotărâre aprobată de ANRE.

Cu excepțiile care urmează a fi stabilite în mod expres la nivel de lege, interdicțiile privind tranzacțiile bazate pe informații privilegiate vizează următoarele acțiuni:

a) folosirea informațiilor privilegiate cu privire la un produs energetic angro pentru a dobândi, ceda sau pentru a încerca să dobândească sau să cedeze, pentru sine sau pentru o terță persoană, în mod direct sau indirect, produse energetice angro la care se referă informațiile în cauză;

b) divulgarea informațiilor privilegiate cu privire la un produs energetic angro, cu excepția situației în care divulgarea are loc în cadrul exercitării muncii, profesiei sau a funcțiilor sale;

c) să recomande altei persoane să dobândească sau să cedeze, ori să determine altă persoană să dobândească sau să cedeze, în baza informațiilor privilegiate, produsele energetice angro la care se referă respectivele informații.

Totodată, categoriile de persoane în raport cu care se stabilesc aceste interdicții urmează a fi determinate în mod expres în Legea cu privire la gazele naturale.

Cu privire la acțiunile de manipulare a pieței, acestea urmează a fi interzise în mod expres prin introducerea prevederii relevante în Legea nr. 108/2016, prin manipularea pieței subînțelegându-se una din următoarele acțiuni:

1) efectuarea oricărei tranzacții sau emiterea oricărui ordin de tranzacționare cu produse energetice angro;

a) care oferă sau este susceptibil de a oferi indicații false sau înșelătoare în ceea ce privește cererea, oferta, sau prețul produselor energetice angro;

b) care stabilește sau prin care se încearcă stabilirea, în mod artificial, prin acțiunea uneia sau a mai multor persoane care acționează în mod concertat, a prețului unuia sau mai multor produse energetice angro, cu excepția cazului în care persoana care a efectuat tranzacția sau care a emis ordinul consideră că motivele care au determinat-o să procedeze astfel sunt legitime și că respectiva tranzacție sau respectivul ordin de tranzacționare este conform cu practicile de piață admise pe respectiva piață angro a gazelor naturale;

c) care utilizează sau prin care se încearcă utilizarea unui instrument fictiv sau a oricărei alte forme de înșelăciune sau abuz de încredere, care transmite sau este de natură să transmită informații false sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

2) difuzarea, prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, inclusiv a internetului, sau prin orice alte mijloace, a unor informații care oferă sau sunt susceptibile de a oferi mesaje false sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro, inclusiv răspândirea de zvonuri și difuzarea de informații false sau înșelătoare, în contextul în care persoana care a difuzat informațiile știa sau trebuia să știe că acestea sunt false sau înșelătoare.

Totodată, pentru a asigura prevenirea și/sau sistarea imediată a acțiunii de manipulare sau a tentativei de manipulare a pieței gazelor naturale, ANRE urmează să fie investită prin lege cu atribuții suplimentare în ceea ce privește realizarea investigațiilor și efectuarea controalelor pe piața gazelor naturale. Astfel, în cadrul investigației ANRE trebuie să fie în măsură să exercite unul din următoarele drepturi:

a) să solicite oricărei persoane să prezinte informații sau documente necesare care prezintă interes pentru investigație, inclusiv documente scrise, documente în format electronic, calculatoare și echipament hardware, înregistrări telefonice și transfer de date;

b) să solicite instanței de judecată obligarea furnizorilor de servicii de comunicații electronice să prezinte ANRE înregistrările telefonice existente și înregistrările existente aferente altor servicii de comunicații electronice;

c) să solicite instanței de judecată obligarea unui participant la piața gazelor naturale sau a persoanelor care intermediază tranzacții cu titlu profesional să ofere acces ANRE pentru instalarea sistemelor electronice de supraveghere și control în timp real și să asigure conectarea și accesul sistemelor proprii la sistemele electronice de supraveghere și control ale ANRE;

d) să solicite persoanelor care pot oferi informații relevante în legătură cu investigația desfășurată, să răspundă la întrebări legate de investigație și, la necesitate, să acorde asistență în legătură cu investigația respectivă;

e) să solicite unui expert să întocmească un raport în legătură cu o problemă ce ține de investigație;

f) în baza delegației de control emisă de către directorul general, să efectueze controale neplanificate la fața locului, la sediul unui participant al pieței gazelor naturale sau al unei persoane care intermediază tranzacții cu titlu profesional.

De asemenea, ANRE trebuie să fie în drept să solicite instanței de judecată:

a) emiterea unei încheieri privind interzicerea unei persoane de a săvârși anumite acte sau privind obligarea unei persoane de a întreprinde anumite acțiuni și/sau

b) emiterea unei încheieri privind interzicerea sau privind obligarea la încetarea acțiunii de nerespectare a prevederilor ce țin de integritatea și transparența pieței; sau

c) emiterea unei încheieri privind aplicarea sechestrului asupra bunurilor sau privind interzicerea unei persoane de a dispune, sau de a întreprinde alte acțiuni în raport cu bunurile sale.

Totodată, întrucât Codul administrativ în vigoare nu prevede în mod expres în competența instanțelor de judecată, emiterea încheierilor la solicitările formulate de ANRE în cazul și în legătură cu obiectul investigației, a controlului inițiate de ANRE, este imperativ de operat modificările corespunzătoare și în acest act normativ.

Pentru a facilita realizarea investigațiilor, Legea cu privire la gazele naturale urmează să stabilească în sarcina participanților la piața gazelor naturale obligația de a stoca timp de cel puțin 5 ani informațiile și documentele cu privire la tranzacțiile efectuate pe piața angro a gazelor naturale.

Monitorizarea integrității și a transparenței pieței gazelor naturale nu poate fi eficientă în lipsa colaborării ANRE cu alte autorități de reglementare precum Consiliul Concurenței și Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF). Cooperarea dintre ANRE și CNPF trebuie să se realizeze în special în ceea ce privește supravegherea instrumentelor derivate. Totodată, întrucât există o legătură strânsă între Regulamentul UE nr. 1227/2011 și actele normative financiare, este important ca ANRE să fie la curent cu evoluția politicilor privind legislația UE ce reglementează piața instrumentelor financiare, etc. și să țină legătură continuă cu CNPF pe probleme ce țin de politica de reglementare, precum și în legătură cu examinarea de cazuri concrete. Colaborarea cu Consiliul Concurenței este necesară în special în situațiile în care aceleași acțiuni sunt pasibile de a fi calificate drept încălcări atât prin prisma prevederilor care reglementează integritatea și transparența pieței gazelor naturale, precum și prin prisma prevederilor legislației care reglementează concurența.

De asemenea, pentru a asigura coerență în monitorizarea și aplicarea prevederilor ce țin de integritatea și transparența pieței gazelor naturale, ANRE urmează să coopereze cu Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, cu Secretariatul Comunității Energetice și cu autoritățile de reglementare din țările-părți ale Comunității Energetice.

Pentru nerespectarea sau încălcarea prevederilor ce țin de integritatea și transparența pieței gazelor naturale, ANRE poate să aplice, cumulativ sau separat, următoarele sancțiuni:

- a) declarația de nerespectare;
- b) avertismentul sau avertismentul public;
- c) impunerea de restricții sau interzicerea întreprinderii acțiunilor care contravin prevederilor ce țin de integritatea și transparența pieței gazelor naturale;
- d) sancțiunea financiară;
- e) aprobarea unei hotărâri privind suspendarea licenței deținute de participantul la piața gazelor naturale cu adresarea în decurs de 3 zile lucrătoare în instanța de judecată competentă pentru a valida suspendarea licenței, în conformitate cu Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și Codul de Procedură Civilă;
- f) aprobarea unei hotărâri privind retragerea licenței deținute de participantul la piața gazelor naturale, cu adresarea în decurs de 3 zile lucrătoare în instanța de judecată competentă pentru a valida retragerea licenței, în conformitate cu Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și Codul de Procedură Civilă;
- g) anunțarea publică a declarației de nerespectare și a sancțiunii aplicate.

Totodată, la determinarea tipurilor de sancțiuni, a mărimii sancțiunilor financiare, precum și a efectelor cumulate ale acestora, ANRE trebuie să țină cont de următoarele circumstanțe:

- a) gravitatea încălcării, inclusiv durata și frecvența,
- b) profiturile acumulate și/sau pierderea sau alte efecte adverse ce au avut loc, inclusiv impactul asupra stabilității și încrederii pe piețele angro;
- c) consolidarea poziției dominante sau a puterii semnificative pe piața gazelor naturale a întreprinderii de gaze naturale respective în rezultatul nerespectării sau al încălcării prevederilor ce țin de integritatea și transparența pieței gazelor naturale;
- d) comportamentul și existența încălcărilor anterioare.

La fel, urmează a fi completat și Codul Penal cu articole noi care incriminează manipularea pieței gazelor naturale și folosirea abuzivă a informațiilor privilegiate, precum și Codul de procedură penală a se asigura instrumentarea corespunzătoare a acțiunilor în privința cărora există bănuiala rezonabilă că a fost săvârșită una din infracțiunile menționate.

Cu privire la determinarea și aplicarea în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire, precum și aplicare mecanismului de inter-compensare, autorii prezentei AIR propun ca la nivel de lege să fie stabilite

principiile de bază care să permită ANRE să dezvolte în Metodologia tarifară mecanismul necesar, fără însă a restrânge dreptul discreționar al autorității de reglementare cu privire la aplicarea sau neaplicarea anumitor elemente ale metodei de calcul. De altfel, în legătură cu acest model, TAR NC oferă flexibilitate autorității de reglementare în identificarea metodelor de calcul cele mai potrivite pentru sistemul de transport național.

Principiile de bază ale abordării propuse pentru stabilirea așa-numitelor tarife armonizate sunt:

- a) rețelele de transport al gazelor naturale se consideră că fac parte dintr-un sistem unic de intrare-ieșire, în cadrul căruia fiecare OST licențiat este responsabil pentru rețelele pe care le operează;
- b) aceeași metodologie de determinare a prețurilor de referință se aplică în comun de către OST, care exploatează rețele de transport al gazelor naturale în cadrul sistemului unic de intrare/ieșire;
- c) pentru a permite aplicarea corespunzătoare a aceleiași metodologii de preț de referință în comun, se va institui un mecanism eficient de inter-compensare între OST licențiați.

Respectiv, principiile de mai sus, precum și alte prevederi relevante necesită a fi incluse în Proiectul legii de modificare a Legii cu privire la gazele naturale.

În contextul aplicării aceleiași metode de stabilire a prețurilor de referință în comun pentru OST care exploatează rețelele de transport al gazelor naturale în cadrul sistemului unic de intrare/ieșire, urmează a fi instituit mecanismul de inter-compensare. În cadrul acestui mecanism un OST este obligat să achite altui OST o compensație aprobată de ANRE. Compensația urmează a fi aprobată de către autoritatea de reglementare înainte de începerea perioadei tarifare, ținând cont de veniturile admise stabilite pentru fiecare OST și de veniturile probabile a fi obținute în perioada tarifară. Metoda de determinare a compensației, modul, termenele și periodicitatea de achitare a compensației, modul de ajustare a compensației urmează a fi stabilite în metodologia tarifară.

ANRE urmează să monitorizeze implementarea mecanismului de inter-compensare, inclusiv executarea de către OST a obligațiilor stabilite în cadrul mecanismului de inter-compensare. De asemenea, ANRE va monitoriza colectarea veniturilor de către OST și va ajusta compensația din oficiu sau la cererea OST.

OST care nu va primi compensația în termenul și în mărimea stabilită de ANRE, va fi în drept să notifice ANRE cu privire la acest fapt și să solicite sancționarea OST rău-platnic. ANRE în acest caz va aplica sancțiune financiară OST rău-platnic, sancțiune care va fi prevăzută în lege.

Cu privire la ajustarea prevederilor care reglementează securitatea aprovizionării cu gaze naturale, autorii prezentei AIR propun stipularea fără echivoc la nivel de lege a faptului că Guvernul într-o asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale este responsabil de aprobarea de documente de politici, a Regulamentului privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale, a Planului de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale stabilite la alin. (1), lit. e),.

Concomitent, ANRE, în virtutea rolului-cheie pe care îl are în calitate de autoritate de reglementare, urmează să contribuie la securitatea aprovizionării cu gaze naturale în limitele competenței stabilite prin prezenta lege și Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică este obligată să colaboreze cu Guvernul, cu organul central de specialitate al autorității publice în domeniul energiei, cu Comisia pentru situații excepționale, să prezinte informațiile solicitate de acestea, precum și să întreprindă acțiunile stabilite la capitolul XV din prezenta Lege.

Concomitent, în Legea cu privire la gazele naturale urmează să fie inserate prevederi suplimentare care să stipuleze atribuțiile Comisei pentru Situații Excepționale, dar și pe cele ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.

Astfel, în legătură cu gestionarea situațiilor excepționale, Comisia pentru situații excepționale urmează să:

- a) examineze sesizările privind apariția unei situații excepționale;
- b) preia, în cazul constatării situației excepționale, atribuțiile privind gestionarea situației excepționale în special, atribuțiile privind coordonarea acțiunilor care urmează să fie întreprinse, în conformitate cu Planul de urgență, de către organul central de specialitate, de către Agenție, de către alte organe sau autorități ale administrației publice centrale, de către alte autorități publice, de către întreprinderile de gaze naturale, precum și de către alți participanți la piața gazelor naturale;

c) adopte decizii cu privire la aplicarea unor măsuri excepționale necesare pentru gestionarea situației excepționale, inclusiv pentru înlătura sau minimiza consecințele survenite urmare a survenirii situației excepționale în sectorul gazelor naturale;

d) prezintă Guvernului un raport privind declararea stării de urgență în conformitate cu art. 17- 19 din Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, în funcție de gravitatea situației create în legătură cu limitarea, întreruperea aprovizionării cu gaze naturale și de caracterul măsurilor ce urmează fi adoptate pentru gestionarea situației create;

e) analizează caracterul, cauzele și consecințele situațiilor excepționale, eficacitatea măsurilor întreprinse pentru asigurarea aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor protejați, eficacitatea măsurilor întreprinse pentru lichidarea consecințelor situațiilor excepționale, precum și analizează alte informații relevante;

f) exercite alte atribuții stabilite în prezenta lege, Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu, de război, în Regulamentul Comisiei pentru situații excepționale și Regulamentul și Planul de acțiuni pentru situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale, stabilite la art. 103, alin. (2) din prezenta lege.

(2) La gestionarea situației excepționale în sectorul gazelor naturale, deciziile Comisiei pentru situații excepționale pot viza atât întreprinderile din sectorul gazelor naturale, precum și întreprinderile din alte sectoare, inclusiv sectorul electroenergetic, sectorul termoelectric, sectorul telecomunicațiilor.

Concomitent, la survenirea unei situații excepționale în sectorul gazelor naturale, ANRE va exercita următoarele atribuții:

a) impune obligații de serviciu public întreprinderilor de gaze naturale în conformitate cu art. 11, alin. (3), lit. a) și monitorizează respectarea acestora;

b) suspendă, în conformitate cu art. 16, alin. (3) licența titularului de licență care nu se conformează deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, deciziilor Agenției și desemnează alt titular de licență care să desfășoare activitatea licențiată în locul titularului a cărui licență a fost suspendată;

c) aprobe tarife, prețuri reglementate în condițiile stabilite la art. 9, alin. (61) din prezenta lege;

d) monitorizează respectarea de către titularii de licențe a deciziilor Comisiei pentru situații excepționale, inclusiv executarea contractelor încheiate în conformitate cu deciziile Comisiei pentru Situații excepționale și, conform atribuțiilor stabilite prin lege, întreprinde acțiunile necesare pentru a asigura respectarea și implementarea corespunzătoare a măsurilor respective de către titularii de licențe;

e) exercită alte atribuții care îi revin în conformitate cu Legea în măsura în care acestea nu contravin dispozițiilor Comisiei pentru situații excepționale.

De asemenea, conform celor menționate mai sus, Legea cu privire la gazele naturale necesită a fi modificată pentru soluționarea problemelor identificate pe parcursul implementării.

După finalizarea lucrărilor de reconstrucție care permit recepționarea gazelor naturale în regim revers prin stația de măsurare gaze SMG Căușeni, a devenit posibilă realizarea raporturilor juridice de tip "backhaul". În context, întrucât a apărut necesitatea asigurării bazei legale pentru realizarea tranzacțiilor de tip "backhaul", Legea nr. 108/2016 urmează a fi modificată în sensul introducerii noțiunii de "backhaul" și a specificării caracteristicilor specifice raporturilor juridice de tip "backhaul". În esență, "backhaul" reprezintă o tranzacție cu gaze naturale, care implică nominalizarea și alocarea livrărilor de gaze naturale în direcția opusă fluxului fizic principal de gaze naturale, care are loc în anumite puncte de intrare/ieșire unidirecționale. Totodată, în legătură cu realizarea tranzacțiilor de tip "backhaul", este nevoie de contractarea serviciilor de transport întreruptibile, prin încheierea contractului corespunzător cu operatorul sistemului de transport.

În legătură cu conceptul de "trader", Legea cu privire la gazele naturale urmează a fi completată cu o serie de prevederi care să stipuleze că trader-ul este întreprinderea de gaze naturale care își desfășoară activitatea exclusiv pe piața angro a gazelor naturale, cu condiția deținerii licenței pentru desfășurarea activității de trading. Totodată, regulile ce țin de separarea și independența operatorului de sistem

urmează a fi aplicate și în raport cu deținătorii licenței pentru desfășurarea activității de trading, iar modificările la Legea nr. 108/2016 nu trebuie să lase echivoc în interpretare cu privire la acest aspect.

Pentru excluderea echivocului în interpretare cu privire la specificul activității operatorilor GNCV, precum și a naturii stațiilor GNCV, autorii prezentei AIR propun ca noțiunea de activitate de furnizare a gazelor naturale comprimate să fie înlocuită cu cea de activitate de vânzare a gazelor naturale comprimate. De asemenea, la nivel de lege urmează a fi stipulat în mod expres și faptul că instalațiile GNCV sunt instalații de utilizare.

O altă problemă care a fost sesizată de către Secretariatul Comunității Energetice ține de determinarea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale. Aceasta, în contextul în care, operatorul sistemului de transport a sesizat Secretariatul Comunității Energetice pentru medierea conflictului cu ANRE pe subiectul respectiv. În opinia Secretariatului Comunității Energetice, problema recunoașterii în scopuri tarifare a consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale urmează a fi abordată în contextul prevederilor art. 99, alin. (3), lit. a), prima liniuță, conform căreia metodologiile tarifare trebuie să includă modul de calculare a cheltuielilor necesare inclusiv pentru acoperirea nivelului rezonabil și justificat al consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale din rețelele de gaze naturale. Totodată este necesar ca autoritatea de reglementare să țină cont de situația reală în legătură cu nivelul consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale.

c) Expuneți opțiunile alternative analizate sau explicați motivul de ce acestea nu au fost luate în considerare

Pentru motivele indicate la pct. 3, lit. a) din prezenta Analiză a impactului de reglementare (AIR), nu au fost analizate alte opțiuni de soluționare a problemelor identificate.

4. Analiza impacturilor opțiunilor

a) Expuneți efectele negative și pozitive ale stării actuale și evoluția acestora în viitor, care vor sta la baza calculării impacturilor opțiunii recomandate

Menținerea situației actuale este pasibilă de a determina apariția următoarelor consecințe și efecte negative:

- Nu va fi instituit cadrul juridic necesar pentru asigurarea transparenței pe piața angro a gazelor naturale, ceea ce poate duce la abuzuri și/sau la acțiuni de manipulare a pieței gazelor naturale;
- Nu va fi exclus echivocul în interpretare în legătură cu acțiunile ce pot fi considerate drept manipulare a pieței, în legătură cu obligațiile care revin participanților la piața gazelor naturale, care dețin informații privilegiate;
- ANRE nu va fi în măsură să asigure o monitorizare eficientă a pieței angro a gazelor naturale și nu va dispune de mijloacele necesare pentru a interveni în mod prompt pentru prevenirea și contracararea acțiunilor de manipulare a pieței și de abuz a unor participanți la piața gazelor naturale, inclusiv prin aplicarea de sancțiuni specifice în acest scop;
- Mai mult, unul din obiectivele de reglementare ale Legii cu privire la gazele naturale este organizarea și asigurarea funcționării pieței naționale a gazelor naturale în condiții de transparență, de competitivitate și de nediscriminare, integrarea acesteia în piața regională și europeană, precum și crearea condițiilor necesare pentru asigurarea concurenței pe piața gazelor naturale. Or, în contextul în care, ANRE nu are experiență în legătură cu monitorizarea piețelor concurențiale de gaze naturale, prevenirea, contracararea acțiunilor de manipulare a pieței și a abuzurilor și nu dispune de mijloacele necesare pentru intervenție în mod prompt, există probabilitatea prejudicierii directe în mod a grav participanților la piața gazelor naturale;
- Nu vor fi create premisele legale necesare pentru determinarea și aplicarea în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciul de transport în sistemele de intrare/ieșire în care activează mai mulți operatori de sistem, și, respectiv, pentru implementarea mecanismului de

inter-compensare între OST. Reieșind din situația actuală privind recuperarea investițiilor pentru construcția gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău, dimensiunile pieței gazelor naturale din Republica Moldova și dat fiind numărul redus al consumatorilor mari de gaze naturale, aceasta va duce la aplicarea de tarife inegale între utilizatorii de sistem, descurajându-i să utilizeze anumite rețele de gaze naturale. Or, gazoductul Iași-Ungheni-Chișinău prezintă o importanță majoră din punct de vedere strategic, iar menținerea viabilității acestuia de la începutul exploatării este imperativă inclusiv pentru asigurarea securității energetice a Republicii Moldova;

- Nu va fi înlăturat echivocul în interpretarea unor prevederi din Legea cu privire la gazele naturale, inclusiv:
 - va persista incertitudinea în legătură cu aplicarea unor principii de politică tarifară, în special în partea ce ține de recunoașterea anumitor costuri în tarif (inclusiv în cazul în care întreprinderile de gaze naturale reglementate recurg la reevaluare, precum și cu privire la nivelul consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale, acceptate în scopuri tarifare), precum și în legătură cu stimularea, încurajarea întreprinderilor de gaze naturale de a eficientiza procesele interne utilizate la desfășurarea activității reglementate. În esență, politica tarifară trebuie să fie una echilibrată și să asigure respectarea intereselor și a drepturilor consumatorilor finali, fără a periclita viabilitatea financiară și economică a întreprinderilor de gaze naturale, oferind acestora stimulente pentru îmbunătățirea continuă a activității desfășurate și încurajând astfel efectuarea de noi investiții în sector;
 - nu va fi asigurat cadrul juridic necesar pentru desfășurarea activităților noi pe piața gazelor naturale: a activității de ”trading”, precum și a tranzacțiilor de tip ”backhaul” și a serviciului de transport asociat acestora;
 - va exista în continuare incertitudini în legătură cu statutul instalațiilor GNCV, precum și în legătură cu aplicarea principiilor menite să asigure separarea și asigurarea independenței operatorilor de sistem în raport cu această activitate. În consecință, operatorii de sistem care desfășoară concomitent activitatea de furnizare a GNCV vor fi obligați să suporte cheltuieli suplimentare pentru asigurarea implementării principiilor menționate mai sus;
 - nesoluționarea problemelor identificate pe parcursul implementării Legii nr. 108/2016, va crea incertitudini și interpretări echivoce, descurajând participanții la piața gazelor naturale să se angajeze în noi raporturi juridice, precum și descurajând intrarea de noi participanți pe piața gazelor naturale;
- Republica Moldova nu va îndeplini obligațiile asumate în calitate de parte contractantă a Tratatului Comunității Energetice referitor la transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, precum și referitor la asigurarea implementării Regulamentului UE nr. 2017/460 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor.

Întrucât scopul operării de modificări și completări la Legea cu privire la gazele naturale este de a asigura transpunerea în legislația națională și implementarea acquis-ului Comunității Energetice, precum și de a exclude echivocul în interpretarea unor prevederi din actele normative în vigoare, autorii prezentei AIR nu au identificat eventuale efecte pozitive în cazul menținerii stării actuale de lucruri.

b¹) Pentru opțiunea recomandată, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Impacturile și beneficiile intervenției

În opinia autorilor prezentei AIR, intervenția propusă va duce la apariția unor costuri suplimentare pentru instituțiile/autoritățile publice implicate, precum și pentru unii participanți ai pieței gazelor naturale, acestea însă fiind depășite substanțial de beneficiile din punct de vedere economic și social, care vor fi obținute pe termen mediu și lung (a se vedea distribuția impacturilor/beneficiilor estimate conform

tabelului din Anexa 1). În continuare, vor fi descrise cele mai importante beneficii și costuri din punct de vedere economic ale intervenției propuse.

Stabilirea unor tarife armonizate de tip intrare/ieșire pentru serviciul de transport oferă o serie de efecte pozitive și beneficii și anume:

- va fi asigurată o redistribuire echitabilă a veniturilor aferente serviciilor de transport între operatorii de sistem, reieșind din capacitățile contractate de utilizatorii de sistem;

- va fi evitată situația în care un furnizor de gaze naturale va fi obligat să achite multiple facturi pentru serviciul de transport prestat de diferiți operatori ai sistemelor de transport, prin rețelele cărora vor fi transportate gazele naturale contractate (de exemplu, în cazul contractării gazelor naturale din România, pentru a fi livrate consumatorilor din Republica Moldova, care ar presupune transportarea gazelor naturale respective prin rețelele SRL „Vestmoldtransgaz” și SRL „Moldovatransgaz”, ceea ce implică achitarea de către furnizor a tarifelor de intrare/ieșire în/din fiecare din rețelele de transport respective). Astfel, va fi evitată suprapunerea mai multor plăți pentru serviciul de transport achitate de utilizatorii de sistem pentru transportarea gazelor naturale prin rețele de transport respective, ceea ce va reduce inclusiv costurile de tranzacționare a gazelor naturale, prin minimizarea costurilor aferente executării plăților respective;

- va duce la uniformizarea tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale, ceea ce va spori competitivitatea tranzacțiilor transfrontaliere de gaze naturale efectuate prin gazoductul Iași-Ungheni-Chișinău, urmare a reducerii costurilor aferente serviciului de transport al gazelor naturale prin rețeaua respectivă pentru furnizorii/participanții la piața gazelor naturale, fără a avea un impact negativ asupra nivelului veniturilor operatorului sistemului de transport respectiv, datorită aplicării mecanismului de compensare între operatorii de sistem.

La această etapă este dificil de cuantificat monetar care va fi impactul asupra tarifelor fiecărui operator al sistemului de transport, deoarece, pe de o parte, nu se cunosc și nu pot fi estimate valorile parametrilor de calcul al acestor tarife (precum punctele de intrare/ieșire ale sistemului unic de intrare/ieșire, distanțele dintre aceste puncte, capacitățile care se estimează a fi contractate la aceste puncte, etc.), iar, pe de altă parte, metoda de calcul al acestor tarife (inclusiv formulele de calcul) urmează a fi stabilită de către ANRE în metodologie. Or, utilizarea unor valori generice pentru componentele de calcul al tarifelor de intrare/ieșire pentru cei doi operatori ai sistemelor de transport din Republica Moldova ar putea duce la concluzii eronate și interpretabile cu privire la nivelul real al tarifelor operatorilor de sistem.

Mai mult, ANRE până în prezent nu a aprobat tarifele noi de tip intrare/ieșire pentru serviciul de transport prestat de Moldovatransgaz SRL, determinate în conformitate cu metodologia aprobată în decembrie 2019. ANRE a aprobat doar lista punctelor de intrare/ieșire în/din sistemul de transport al gazelor naturale ce aparține SRL „Moldovatransgaz” (a se vedea Hotărârea ANRE nr. 262/2020 din 24.07.2020), fără a fi precizate, însă, careva informații referitor la distanța dintre punctele de intrare/ieșire, modul în care acestea vor fi agregate în grupuri și cum urmează a fi stabilite distanțele dintre punctele/grupurile de puncte de intrare/de ieșire. Or, conform Metodologiei tarifare noi tarifele pentru serviciul de transport al gazelor naturale se determină prin metoda prețului de referință în funcție de distanța medie ponderată bazată pe capacitate.

Pentru Vestmoldtransgaz SRL, ANRE a aprobat lista punctelor de intrare/ieșire în/din sistemul de transport al gazelor naturale al acestuia, fără însă a publica informații detaliate cu privire la calculul propriu-zis și nici ipotezele de calcul luate în considerație la determinarea tarifelor aprobate. Pe pagina ANRE e publicată doar cererea titularului de licență cu valorile solicitate și proiectul Hotărârii ANRE cu valorile aprobate.

Astfel, nu există careva valori de referință pentru tarifele de transport de tip intrare/ieșire ale ambilor operatori ai sistemelor de transport pentru a efectua o eventuală analiză comparativă.

Cu toate acestea, autorii prezentei AIR au efectuat calcule ilustrative pentru a reflecta efectele și beneficiile pe care le poate oferi implementarea tarifelor armonizate de tip intrare/ieșire, în cadrul unui sistem unic de transport, cu aplicarea mecanismului de compensare între operatorii de sistem, în raport cu abordarea curentă de stabilire a tarifelor de intrare/ieșire, prin aplicarea metodologiei prețurilor de referință pentru fiecare operator de sistem separat. De remarcat că rezultatele obținute în cadrul exercițiului prezentat mai jos nu reflectă nivelul real al tarifelor care ar trebui aprobate pentru operatorii

de sistem menționați, acestea fiind calculate în baza unor valori agregate estimate a costurilor și veniturilor reglementate pentru cei doi operatori, precum și în baza altor parametri de calcul, precum distanțele dintre punctele de intrare/ieșire și capacitățile estimate a fi rezervate. De remarcat și faptul că tarifele pentru serviciul de transport determinate conform calculului exemplificativ din prezenta AIR, care nu sunt altceva decât prețuri de referință, reflectă de fapt tarifele pentru produsele de capacitate standard anuală pentru capacitate fermă. Pentru alte tipuri de produse de capacitate, ANRE urmează să stabilească în metodologia tarifară modul de determinare a prețurilor de rezervă pentru aceste produse, care vor fi calculate în baza prețurilor de referință în cauză, TAR NC stabilind în acest sens reguli specifice de calcul al acestora. Respectiv, la furnizarea gazelor naturale consumatorilor finali, costurile aferente serviciului de transport vor fi determinate de structura portofoliului de produse de capacitate contractate de furnizori la punctele de intrare/ieșire ale sistemului de transport.

În cadrul exercițiului efectuat în scopul prezentei AIR, au fost examinate două scenarii (graficele și calculele ilustrative sunt reflectate în Anexa 2 la prezenta AIR):

1. Scenariul 1: determinarea tarifelor de tip intrare/ieșire, bazate pe capacitate, cu aplicarea metodei prețului de referință, separat pentru fiecare operator al sistemului de transport (OST), în cazul sistemelor de transport separate. Acest scenariu corespunde principiilor de determinare a tarifelor pentru serviciul de transport de tip intrare/ieșire, stabilite în Metodologia tarifară, aprobată de ANRE. Conform scenariului respectiv, fiecare OST colectează veniturile aferente punctelor proprii, în conformitate cu capacitățile alocate utilizatorilor de sistem și aplicând tarifele stabilite, venituri care vor reflecta nivelul veniturilor reglementate considerate în calcul.

2. Scenariul 2: determinarea tarifelor armonizate de tip intrare/ieșire, bazate pe capacitate, cu aplicarea metodei prețului de referință comun pentru doi OST, în sistem unic de intrare/ieșire. În cadrul acestui scenariu, punctul de intrare/ieșire la frontiera dintre cei doi OST dispare ca rezultat al fuziunii într-un sistem unic de intrare/ieșire, Astfel, punctele A2 și B1 dispar, iar costurile/veniturile aferente acestora se redistribuie la celelalte puncte. Potrivit scenariului respectiv, veniturile obținute de OST la prestarea serviciului de transport se stabilesc reieșind din tarifele calculate, capacitățile rezervate, precum și urmare a aplicării mecanismului de compensare între OST (venituri adiționale transferate între OST).

Astfel, prin compararea rezultatelor calculului efectuat pentru cele două scenarii, rezultă faptul că tarifele pentru operatorul de transport OST A (SRL „Vestmoldtransgaz”), atât pentru punctele de intrare, precum și pentru punctele de ieșire, se modifică în cadrul Scenariului 2 (tarife armonizate), iar în urma eliminării unor puncte de intrare/ieșire de la frontiera dintre cei doi OST, nu vor fi stabilite și aplicate tarife pentru punctele respective, ceea ce va reduce costurile aferente transportului gazelor naturale pentru utilizatorii de sistem care livrează gaze naturale prun ambele sisteme de transport.

De remarcat faptul că reducerea cantităților de gaze naturale tranzitate prin sistemul de transport al SRL „Moldovatransgaz” va avea un impact semnificativ asupra tarifelor pentru serviciul de transport, atât în cazul Scenariului 1, precum și în cazul Scenariului 2. Cu toate acestea, eliminarea punctelor de intrare/ieșire de la frontiera dintre OST interni va avea un impact pozitiv asupra utilizatorilor de sistem, principalele beneficii fiind reducerea costurilor aferente serviciului de transport în cazul în care injectarea/extragerea gazelor naturale are loc în sisteme de transport operate de OST distincți. În ceea ce privește colectarea veniturilor din activitatea de transport al gazelor naturale, în cadrul Scenariului 2, venitul total obținut de către OST A (SRL „Vestmoldtransgaz”) din colectarea plăților pentru serviciul de transport la punctele de intrare/ieșire în/din rețeaua de gaze naturale, care îi aparține, va fi sub nivelul venitului total reglementat, admis în calcul, iar în cazul OST B (SRL „Moldovatransgaz”) – venitul total obținut va depăși venitul reglementat admis în calcul (a se vedea tabelul din anexa 2). În context, prin aplicarea mecanismului de compensare între OST, OST B va transfera venitul obținut în exces față de venitul său reglementat în contul OST A, care nu și-a recuperat pe deplin venitul reglementat. Compensația respectivă urmează a fi determinată de către ANRE, care va stabili de asemenea condițiile în care aceasta urmează a fi plătită. Astfel, va fi asigurată recuperarea pe deplin de către OST a veniturilor reglementate incluse în calculul tarifelor.

Cu privire la transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, se estimează că doar ANRE va suporta cheltuieli în legătură cu: crearea și ținerea Registrului participanților la piața angro a gazelor naturale, achiziționarea sistemelor electronice de supraveghere și control în timp real a tranzacțiilor, precum și eventuale cheltuieli cu personalul suplimentar care să asigure realizarea atribuțiilor aferente, precum și a altor atribuții ale ANRE

ce țin de monitorizarea pieței gazelor naturale și care urmează a fi introduse în Legea cu privire la gazele naturale și în Legea cu privire la energetică în contextul transpunerii Regulamentului respectiv. Cheltuielile privind crearea și ținerea Registrului participanților la piața angro a gazelor naturale și privind atragerea de personal suplimentar care să asigure realizarea atribuțiilor ANRE de monitorizare a pieței angro a gazelor naturale se estimează a fi ne semnificative. Achiziționarea de sisteme electronice de supraveghere și control în timp real a tranzacțiilor, în schimb, necesită alocarea de anumite resurse financiare, dar cheltuielile asociate sunt dificil de estimat la moment. Aceasta cu atât mai mult cu cât achiziționarea sistemelor respective va fi necesară după punerea în funcțiune a piețelor organizate de gaze naturale, iar costurile aferente acestora depind de cerințele și specificațiile tehnice stabilite. Totodată, beneficiile implementării prevederilor privind transparența și integritatea pieței gazelor naturale sunt net superioare cheltuielilor ce se estimează a fi suportate de ANRE.

De asemenea, în contextul implementării Regulamentului UE nr. 1227/2011, Legea cu privire la gazele naturale urmează a fi completată cu prevederi noi care instituie sancțiuni specifice ce urmează a fi aplicate participanților la piața gazelor naturale în cazul nerespectării de către participanții la piața angro a gazelor naturale a obligațiilor care le revin. Mai mult, și Codul penal urmează a fi completat cu două articole noi care incriminează manipularea pieței gazelor naturale și folosirea abuzivă a informațiilor privilegiate. Respectiv, participanții la piața angro care vor încălca prevederile ce țin de transparența și integritatea pieței sunt pasibili de a li se aplica sancțiuni, inclusiv sancțiuni financiare sau sub formă de amendă penală. Acestea, însă, nu pot fi calificate ca fiind costuri de implementare, deoarece nu țin de desfășurarea activității cu bună-credință a participanților la piața gazelor naturale.

În cazul în care operatorul de sistem va presta serviciul cu nerespectare/încălcarea indicatorilor de calitate ce țin de continuitate și fiabilitate, acesta va fi obligat să achite consumatorilor finali păgubiți compensații în mărimea și modul stabilite în Regulamentul privind calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 422/2019.

Impactul introducerii conceptelor noi de „backhaul” și „trader” nu poate fi cuantificat deoarece practic se introduc 2 activități noi și nu există criterii de referință la situația existentă.

Alte aspecte generale privind impacturile/beneficiile intervenției în raport cu categoriile de impact, identificate în Anexa nr. 1

a) costurile desfășurării afacerilor

Urmare a implementării tarifelor armonizate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, costurile suportate de participanții la piața gazelor naturale (furnizorii de gaze naturale) care vor solicita prestarea serviciului de transport prin intermediul rețelelor de gaze naturale ce aparțin mai multor OST se vor reduce (a se vedea explicațiile prezentate mai sus cu privire la beneficiile tarifelor armonizate). Concomitent, odată cu dezvoltarea concurenței pe piața gazelor naturale, urmare a diversificării opțiunilor de livrare a gazelor naturale și a majorării lichidității pe piață, prețurile aferente gazelor naturale tranzacționate și, respectiv, costurile aferente tranzacțiilor respective se vor reduce, ceea ce va duce la micșorarea costurilor desfășurării activităților pe piața gazelor naturale.

b) fluxurile comerciale și investiționale

Dezvoltarea pieței angro a gazelor naturale, prin aplicarea de mecanisme concurențiale, asociată cu un mecanism eficient de monitorizare pentru prevenirea abuzurilor pe piață și a tentativelor de manipulare a pieței, precum și eficientizarea condițiilor de acces la rețea (inclusiv prin implementarea tarifelor armonizate de intrare/ieșire și a mecanismului de compensare între OST) vor avea ca efect îmbunătățirea mediului de afaceri, oferind un climat investițional sigur și durabil. Acest fapt va stimula efectuarea de investiții în sector și va spori gradul de încredere al investitorilor, precum și al donatorilor. Or, suportul acestora este indispensabil pentru dezvoltarea infrastructurii și a pieței gazelor naturale.

Concomitent, îmbunătățirea condițiilor de tranzacționare pe piața angro a gazelor naturale, în condiții nediscriminatorii și transparente, va duce la majorarea numărului de tranzacții pe piața gazelor naturale și la diversificarea produselor tranzacționate.

c) competitivitatea afacerilor

Intervenția propusă va avea impact benefic și asupra competitivității activităților desfășurate pe piața gazelor naturale. După cum a fost menționat mai sus, activitatea de furnizare a gazelor naturale va deveni mai competitivă urmare a îmbunătățirii condițiilor de acces la rețelele de gaze naturale și ca urmare a dezvoltării concurenței pe piață. Totodată, introducerea de activități noi (a activității de ”trading”, a tranzacțiilor de tip ”backhaul”) va oferi flexibilitate mai mare participanților la piață cu privire la produsele tranzacționate și cu privire la modul de tranzacționare a gazelor naturale pe piață.

d) activitatea diferitor categorii de întreprinderi mici și mijlocii

În opinia autorilor prezentei AIR, intervenția propusă va contribui la asigurarea unui mediu de afaceri mai stabil și sigur pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM), prin crearea premiselor necesare pentru monitorizarea în mod eficient de către ANRE a pieței angro a gazelor naturale, astfel încât să fie prevenite abuzurile și manipulările pe piață, în special, din partea întreprinderilor cu putere de piață semnificativă, cu posibilitatea inclusiv a sancționării acestora pentru acțiunile respective. Totodată, beneficiile descrise în prima secțiune din acest capitol se vor extinde inclusiv asupra activității IMM-urilor, fapt care va stimula angajarea acestora în diverse activități pe piața gazelor naturale.

e) concurența pe piață

După cum a fost menționat mai sus, proiectul de modificare a Legii cu privire la gazele naturale va duce la îmbunătățirea condițiilor de concurență loială pe piața angro a gazelor naturale, precum și la dezvoltarea acesteia, în condiții de transparență, echitate și nediscriminare. Efectele intervenției asupra concurenței pe piață sunt descrise în mod detaliat mai sus.

f) veniturile și cheltuielile publice; cadrul instituțional al autorităților publice

Implementarea modificărilor propuse la Legea cu privire la gazele naturale implică unele costuri care urmează a fi suportate de către ANRE, în special următoarele:

- cheltuieli în legătură cu crearea și ținerea Registrului participanților la piața angro a gazelor naturale;
- cheltuieli aferente achiziționării de sisteme electronice de supraveghere și control în timp real a tranzacțiilor, cheltuieli cu personalul suplimentar al ANRE care să asigure realizarea atribuțiilor respective, costuri aferente exercitării altor atribuții ce țin de monitorizarea pieței gazelor naturale.

Toate aceste costuri au fost descrise mai detaliat în prima secțiune din prezentul capitol.

g) alegerea, calitatea și prețurile pentru consumatori; bunăstarea gospodăriilor casnice și a cetățenilor

- Conform celor expuse mai sus, implementarea proiectului de modificare a Legii cu privire la gazele naturale va avea impact benefic inclusiv asupra consumatorilor finali de gaze naturale, atât pe termen mediu, cât și pe termen lung. În special, au fost identificate următoarele beneficii pentru consumatori: excluderea echivocului în interpretare și a lacunelor legislative cu privire la rolul și atribuțiile autorităților implicate în gestionarea situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, va asigura posibilitatea de intervenții prompte pentru gestionarea crizei și atenuarea consecințelor, în beneficiul sectorului și respectiv a consumatorilor finali;

- diversificarea alternativelor de furnizare a gazelor naturale, urmare a dezvoltării concurenței pe piața gazelor naturale și a intrării de noi furnizori de gaze naturale, va oferi consumatorilor finali posibilitatea de a-și alege furnizorul și de a-și exercita în mod efectiv dreptul de a schimba furnizorul de gaze naturale;

- în special, .

Astfel, intervenția propusă va avea același impact pozitiv inclusiv asupra bunăstării cetățenilor Republicii Moldova, care în activitatea zilnică utilizează gaze naturale pentru necesități proprii.

h) situația macroeconomică

Din perspectivă macroeconomică, implementarea efectivă a modificărilor propuse la Legea cu privire la gazele naturale va avea un impact pozitiv asupra sectoarelor energiei și al economiei Republicii Moldova, în particular asupra sectorului gazelor naturale, urmare a dezvoltării pieței gazelor naturale, a îmbunătățirii condițiilor de desfășurare a activităților pe piață, a consolidării securității energetice a statului și a aprovizionării consumatorilor finali cu resurse energetice.

b²) Pentru opțiunile alternative analizate, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Pentru motivele invocate mai sus, nu au fost examinate opțiuni alternative.

c) Pentru opțiunile analizate, expuneți cele mai relevante/iminente riscuri care pot duce la eșecul intervenției și/sau schimba substanțial valoarea beneficiilor și costurilor estimate și prezentați presupuneri privind gradul de conformare cu prevederile proiectului a celor vizați în acesta.

Conform celor descrise mai sus, pentru asigurarea transpunerii și implementării corespunzătoare a Regulamentului UE nr. 1227/2011, este nevoie de operat modificări și completări la Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, la Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, la Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018 și la Codul Penal al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 985/2002. În context, în cazul în care modificările și completările propuse nu vor fi operate concomitent cu aprobarea modificărilor la Legea cu privire la gazele naturale sau în intervalul apropiat de timp, există riscul imposibilității aplicării corespunzătoare a prevederilor privind transparența și integritatea pieței gazelor naturale.

Totodată, pentru asigurarea implementării prevederilor care reglementează modul de determinare a tarifului armonizat pentru serviciul de transport al gazelor naturale, este imperativ ca ANRE să modifice Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea nr. 535/2019 din 27.12.2019. Respectiv, în situația în care procesul de elaborare și promovare a modificărilor și completărilor operate în Metodologia tarifară menționată nu va fi realizat în termeni prompti, nu va fi posibilă stabilirea de tarife armonizate, care permit redistribuirea echitabilă a veniturilor aferente serviciilor de transport între operatorii de sistem.

De asemenea, conform celor indicate la pct. 5, lit. a) din prezenta AIR, ANRE urmează să modifice o serie de acte normative de reglementare, precum și să elaboreze acte normative de reglementare noi pentru a asigura implementarea corespunzătoare a Legii de modificare și completare a Legii cu privire la gazele naturale. În caz contrar, există riscul ca modificările și completările propuse a fi operate să nu aducă efectul scontat.

Alte riscuri care ar putea determina eșecul intervenției sau careva circumstanțe care ar fi în măsură să modifice substanțial beneficiile și/sau costurile descrise în prezenta AIR nu au fost identificate.

d) Dacă este cazul, pentru opțiunea recomandată expuneți costurile de conformare pentru întreprinderi, dacă există impact disproporționat care poate distorsiona concurența și ce impact are opțiunea asupra întreprinderilor mici și mijlocii. Se explică dacă sînt propuse măsuri de diminuare a acestor impacturi

Principalele costuri care pot apărea la întreprinderile de gaze naturale în legătură cu intervenția propusă sunt descrise la secțiunea b¹) din prezentul capitol. Nu sunt identificate alte costuri de conformare pentru participanții la piața gazelor naturale, inclusiv pentru IMM. Mai mult, după cum a fost menționat în secțiunea dedicată analizei impacturilor, modificările propuse vin să asigure un mediu de afaceri mai stabil și sigur pentru IMM-uri, prin asigurarea unei monitorizări mai stricte a pieței angro a gazelor naturale, orientate spre prevenirea abuzurilor de piață și a manipulărilor în special din partea întreprinderilor cu putere de piață semnificativă, cu posibilitatea inclusiv a sancționării acestora pentru acțiunile respective. Concomitent, măsurile propuse vor încuraja dezvoltarea concurenței pe piața gazelor naturale, prin asigurarea unor condiții echitabile și comparabile de acces la rețea pentru toți participanții la piața gazelor naturale, indiferent de poziția lor pe piață, de tipul tranzacțiilor și indiferent de direcția din care vor fi livrate gazele naturale.

Concluzie

e) Argumentați selectarea unei opțiuni, în baza atingerii obiectivelor, beneficiilor și costurilor, precum și a asigurării celui mai mic impact negativ asupra celor afectați

Pentru motivele invocate mai sus, întrucât este necesară transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, asigurarea implementării principiilor tarifelor armonizate stabilite în Regulamentul UE nr. 2017/460 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor naturale, precum și înlăturarea echivocului la interpretarea unor prevederi din Legea cu privire la gazele naturale, autorii prezentei AIR optează pentru opțiunea elaborării Proiectului legii de modificare și completare a Legii cu privire la gazele naturale.

5. Implementarea și monitorizarea

a) Descrieți cum va fi organizată implementarea opțiunii recomandate, ce cadru juridic necesită a fi modificat și/sau elaborat și aprobat, ce schimbări instituționale sînt necesare

Pentru asigurarea implementării corespunzătoare a modificărilor și completărilor la Legea cu privire la gazele naturale care vizează asigurarea transparenței și integrității pieței gazelor naturale, este necesar de modificat o serie de acte normative, după cum urmează:

- Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică;
- Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;
- Codul Administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116/2018;
- Codul Penal al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 985/2002.
- Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție;
- Legea nr. 721/1996 privind calitatea în construcții.

De asemenea, ANRE urmează să revizuiască Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea nr. 535/2019 din 27.12.2019, Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea

Concomitent, este necesară elaborarea și aprobarea de către ANRE de noi acte normative de reglementare și hotărâri după cum urmează: hotărârea privind setul de cerințe cu privire la protecția datelor în legătură cu informațiile colectate și procesate în contextul exercitării funcției de monitorizare a pieței gazelor naturale, regulamentul privind transmiterea informațiilor, raportarea și monitorizarea implementării mecanismului de compensare între operatorii sistemelor de transport, hotărârea de aprobare a clauzelor obligatorii ce urmează să fie incluse în contractul încheiat între operatorii de sistem și proprietarii rețelelor de gaze naturale.

În legătură cu monitorizarea piețelor de gaze naturale, ANRE urmează să aloce resurse umane necesare pentru exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor asociate funcției respective. Totodată, în cazul în care se optează pentru crearea unei întreprinderi comune de către OST, aceștia trebuie să întreprindă măsurile corespunzătoare.

b) Indicați clar indicatorii de performanță în baza cărora se va efectua monitorizarea

- Vor fi aprobate tarife armonizate pentru serviciul de transport, în baza principiilor stabilite în Lege și va fi implementat mecanismul de compensare între OST;
- ANRE va dispune de instrumentele necesare pentru monitorizarea pieței gazelor naturale și sancționarea participanților la piață care fac abuz și/sau întreprind acțiuni de manipulare a pieței;
- Vor fi publicate în mod efectiv și în timp util informațiile privilegiate de către participanții la piața gazelor naturale, în condițiile stabilite de lege;
- Va fi creat Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale;
- Va crește numărul utilizatorilor de sistem care vor solicita serviciul de transport al gazelor naturale prin în rețeaua de gaze naturale Iași – Ungheni;

c) Identificați peste cât timp vor fi resimțite impacturile estimate și este necesară evaluarea performanței actului normativ propus. Explicați cum va fi monitorizată și evaluată opțiunea

Impacturile vor fi resimțite, în special, pe termen mediu și lung, iar monitorizarea realizării indicatorilor de performanță urmează a fi efectuată de ANRE în contextul realizării atribuțiilor ce-i revin în calitate de autoritate de reglementare, inclusiv la examinarea rapoartelor de activitate ale întreprinderilor reglementate.

6. Consultarea

a) Identificați principalele părți (grupuri) interesate în intervenția propusă

Proiectul Legii de modificare și completare a Legii cu privire la gazele naturale urmează a fi consultat cu ANRE, Consiliul Concurenței, Comisia Națională a Pieței Financiare, Centrul Național Anticorupție, Ministerul Justiției și Centrul de Armonizare a Legislației, operatorii sistemelor de transport (SRL "Moldovatrangaz" și SRL "Vestmoldtransgaz"), cu operatorii sistemelor de distribuție și furnizorii de gaze naturale, cu Asociația Consumatorilor de Energie din Republica Moldova, precum și cu mediul academic.

În conformitate cu cerințele stabilite în Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, prezenta AIR și Proiectul Legii de modificare și completare a Legii cu privire la gazele naturale vor fi expediate Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător pentru a fi examinate prin prisma impactului său asupra activității de întreprinzător și, vor fi publicate pe pagina web oficială a Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

De asemenea, întrucât unul din motivele pentru care a fost adoptată decizia de modificare și completare a Legii cu privire la gazele naturale este transpunerea Regulamentului UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, în versiunea adaptată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice, nr. D/2018/10/MC-EnC, precum și asigurarea implementării Regulamentului UE nr. 2017/460 din martie 2017 de stabilire a unui cod al rețelei privind tarifele armonizate pentru transportul gazelor, transpus odată cu aprobarea Hotărârii ANRE nr. 420/2019, Proiectul de Lege urmează să fie consultat cu Secretariatul Comunității Energetice.

b) Explicați succint cum (prin ce metode) s-a asigurat consultarea adecvată a părților

Pentru elaborarea modificărilor și completărilor la Legea cu privire la gazele naturale Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale a solicitat și beneficiat de asistență tehnică din partea Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, iar Proiectul inițial de lege a fost consultat și cu reprezentanții Secretariatului Comunității Energetice.

De asemenea, Proiectul legii cu privire la gazele naturale a fost discutat cu reprezentanții Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.

c) Expuneți succint poziția fiecărei entități consultate față de documentul de analiză a impactului și/sau intervenția propusă (se expune poziția a cel puțin unui exponent din fiecare grup de interese identificat)

Secretariatul Comunității Energetice a formulat o serie de propuneri privind modificarea Legii cu privire la gazele naturale, inclusiv modificarea art. 11 în sensul specificării faptului că obligațiile de serviciu public trebuie să fie revizuite în mod regulat, stabilirea de condiții simplificate pentru obținerea licenței pentru desfășurarea activității de trading, modificarea articolului 18 în sensul limitării puterii discreționare a autorității de reglementare la etapa de reorganizare a întreprinderilor de gaze naturale și selectarea prin intermediul licitației a furnizorului de ultimă opțiune, a furnizorului care furnizează unei categorii de consumatori finali, excluderea atribuției ANRE de a elabora și aproba metodologia de

determinare a consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale.

Tabel pentru identificarea impacturilor

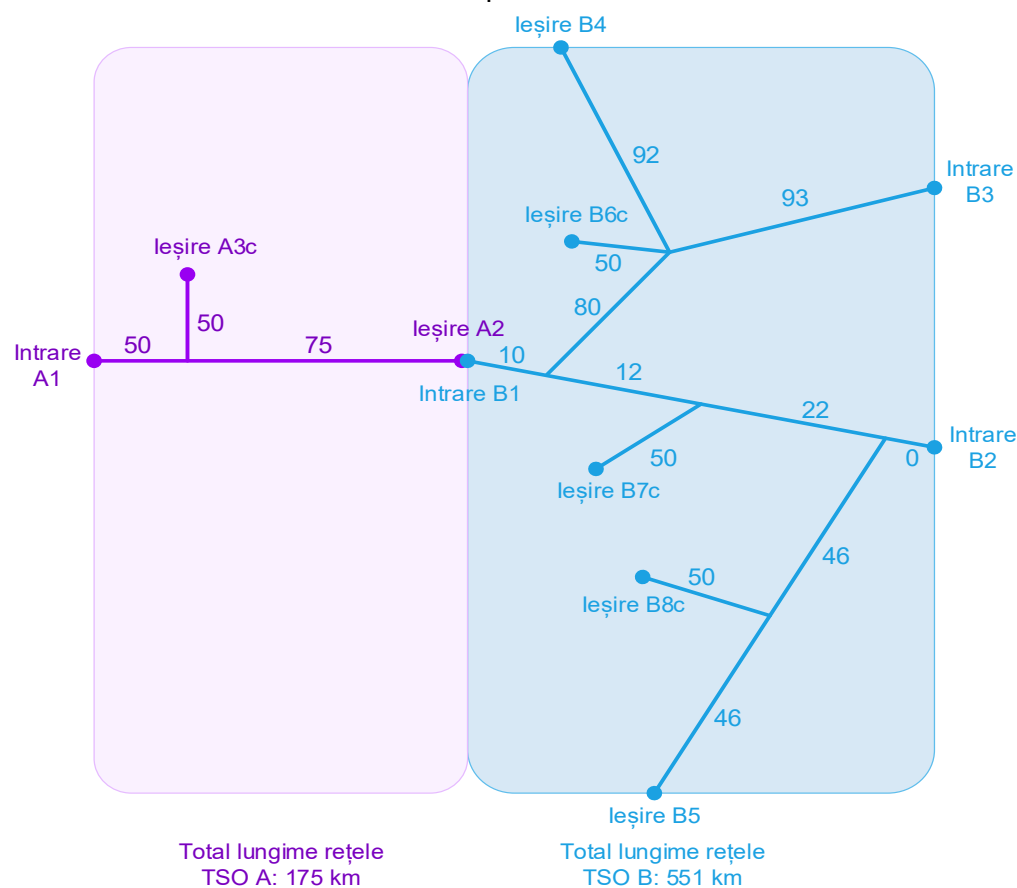
Categorii de impact	Punctaj atribuit		
	<i>Opțiunea propusă</i>	<i>Opțiunea alternativă 1</i>	<i>Opțiunea alternativă 2</i>
Economic			
costurile desfășurării afacerilor	1		
povara administrativă	0		
fluxurile comerciale și investiționale	2		
competitivitatea afacerilor	2		
activitatea diferitor categorii de întreprinderi mici și mijlocii	2		
concurența pe piață	2		
activitatea de inovare și cercetare	0		
veniturile și cheltuielile publice	-1		
cadrul instituțional al autorităților publice	-1		
alegerea, calitatea și prețurile pentru consumatori	2		
bunăstarea gospodăriilor casnice și a cetățenilor	1		
situația social-economică în anumite regiuni	0		
situația macroeconomică	1		
alte aspecte economice	0		
Social			
gradul de ocupare a forței de muncă	1		
nivelul de salarizare	0		
condițiile și organizarea muncii	0		
sănătatea și securitatea muncii	0		
formarea profesională	0		
inegalitatea și distribuția veniturilor	0		
nivelul veniturilor populației	0		
nivelul sărăciei	0		
accesul la bunuri și servicii de bază, în special pentru persoanele social-vulnerabile	0		
diversitatea culturală și lingvistică	0		
partidele politice și organizațiile civice	0		
sănătatea publică, inclusiv mortalitatea și morbiditatea	0		
modul sănătos de viață al populației	0		
nivelul criminalității și securității publice	0		
accesul și calitatea serviciilor de protecție socială	0		
accesul și calitatea serviciilor educaționale	0		
accesul și calitatea serviciilor medicale	0		
accesul și calitatea serviciilor publice administrative	0		
nivelul și calitatea educației populației	0		
conservarea patrimoniului cultural	0		
accesul populației la resurse culturale și participarea în manifestații culturale	0		
accesul și participarea populației în activități sportive	0		
discriminarea	0		
alte aspecte sociale	0		

De mediu			
clima, inclusiv emisiile gazelor cu efect de seră și celor care afectează stratul de ozon	0		
calitatea aerului	0		
calitatea și cantitatea apei și resurselor acvatice, inclusiv a apei potabile și de alt gen	0		
biodiversitatea	0		
flora	0		
fauna	0		
peisajele naturale	0		
starea și resursele solului	0		
producerea și reciclarea deșeurilor	0		
utilizarea eficientă a resurselor regenerabile și neregenerabile	0		
consumul și producția durabilă	0		
intensitatea energetică	0		
eficiența și performanța energetică	0		
bunăstarea animalelor	0		
riscuri majore pentru mediu (incendii, explozii, accidente etc.)	0		
utilizarea terenurilor	0		
alte aspecte de mediu	0		
<i>Tabelul se completează cu note de la -3 la +3, în drept cu fiecare categorie de impact, pentru fiecare opțiune analizată, unde variația între -3 și -1 reprezintă impacturi negative (costuri), iar variația între 1 și 3 – impacturi pozitive (beneficii) pentru categoriile de impact analizate. Nota 0 reprezintă lipsa impacturilor. Valoarea acordată corespunde cu intensitatea impactului (1 – minor, 2 – mediu, 3 – major) față de situația din opțiunea „a nu face nimic”, în comparație cu situația din alte opțiuni și alte categorii de impact. Impacturile identificate prin acest tabel se descriu pe larg, cu argumentarea punctajului acordat, inclusiv prin date cuantificate, în compartimentul 4 din Formular, lit. b¹) și, după caz, b²), privind analiza impacturilor opțiunilor.</i>			

Calcul comparativ conceptual al tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale de tip intrare/ieșire și determinarea veniturilor obținute de OST

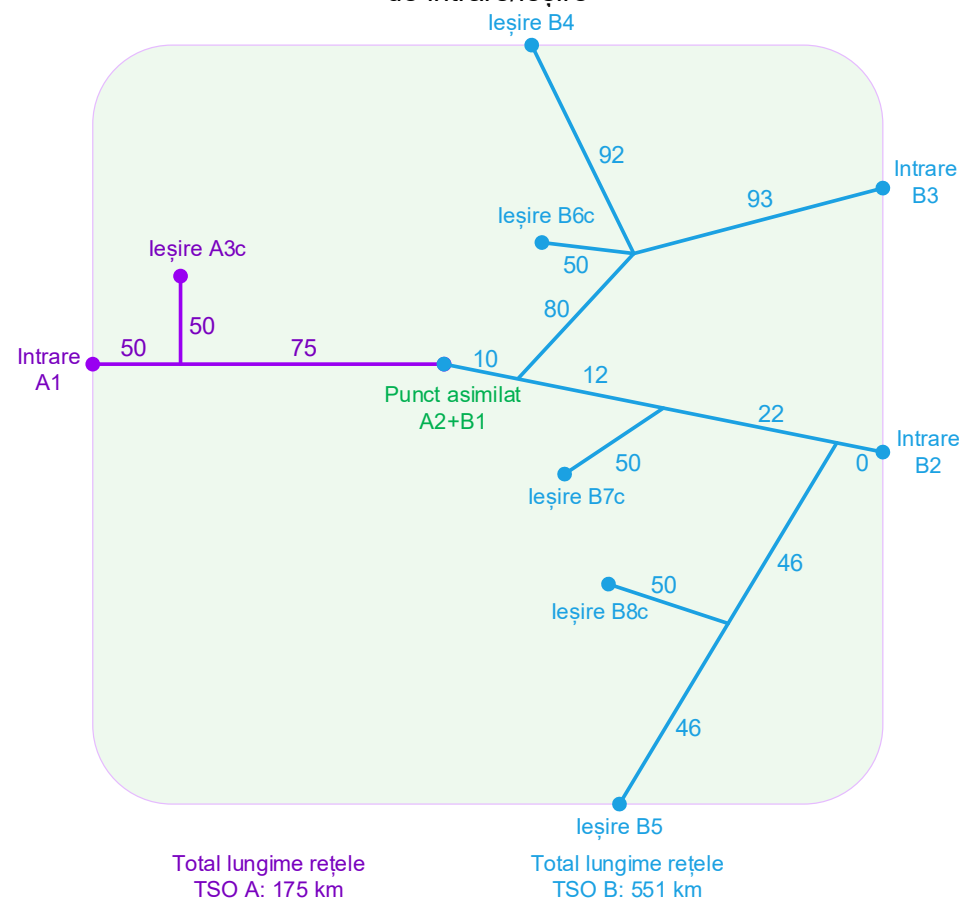
Scenariul 1

Determinarea tarifelor de tip intrare/ieșire, bazate pe capacitate, cu aplicarea metodei prețului de referință, separat pentru fiecare OST, sisteme de transport separate

Scenariul 2

Determinarea tarifelor armonizate de tip intrare/ieșire, bazate pe capacitate, cu aplicarea metodei prețului de referință în comun pentru doi OST, în sistem unic de intrare/ieșire

A. Ipoteze de calcul

OST	Punct	Capacitate tehnică, GWh/h	Capacitate contractată estimată MWh/h/y	Venit reglementat mil. MDL	Raport intrare/ieșire: Intrare	Raport intrare/ieșire: Ieșire
TSO A	Intrare A1	2.384	1,107	185	50%	50%
	Ieșire A2	2.289	1,063			
	Ieșire A3c	0.095	44			
TSO B	Intrare B1	2.289	1,063	553	50%	50%
	Intrare B2	47.365	2,231			
	Intrare B3	19.073	368			
	Ieșire B4	9.894	0			
	Ieșire B5	41.723	1,491			
	Ieșire B6c	4.686	464			
	Ieșire B7c	5.374	1,412			
	Ieșire B8c	2.882	294			

OST	Punct	Capacitate tehnică, GWh/h	Capacitate contractată estimată - MWh/h	Venit reglementat - mil. MDL	Raport intrare/ieșire: Intrare	Raport intrare/ieșire: Ieșire
TSO A	Intrare A1	2.384	860	185	95%	5%
	Ieșire A2		0			
	Ieșire A3c	0.095	44			
TSO B	Intrare B1		0.0	553	44%	56%
	Intrare B2	47.365	2,396.4			
	Intrare B3	19.073	450.1			
	Ieșire B4	9.894	0.0			
	Ieșire B5	41.723	1,491.5			
	Ieșire B6c	4.686	464.4			
	Ieșire B7c	5.374	1,412.4			
	Ieșire B8c	2.882	293.6			
TSOA+TSO B	Intrare Ieșire		3,706 3,706	738.4	50%	50%

Acest scenariu corespunde principiilor de determinare a tarifelor pentru serviciul de transport, de tip intrare/ieșire, stabilite în Metodologia tarifară, aprobată de ANRE. Conform scenariului respectiv, fiecare OST colectează veniturile aferente punctelor proprii, în conformitate cu capacitățile alocate de utilizatorii de sistem și aplicând tarifele stabilite, venituri care vor reflecta nivelul veniturilor reglementate considerate în calcul.

Punctul de intrare/ieșire de la frontiera dintre cei doi OST dispăre ca rezultat al fuziunii într-un sistem unic de intrare/ieșire. Astfel, punctele A2 și B1 dispar, iar costurile/veniturile aferente acestora se realocă la celelalte puncte. Potrivit acestui scenariu, veniturile obținute de OST la prestarea serviciului de transport se stabilesc reieșind din tarifele calculate, capacitățile rezervate, precum și urmare a aplicării mecanismului de compensare între OST (venituri adiționale transferate între OST).

B. Determinarea prețurilor de referință pentru serviciul de transport²

Date estimate la efectuarea calculului		
Transportat total OST A	700	mln m3
Transportat total OST B	2364	mln m3
din care: tranzit (intrare B2, ieșire B5)	1239	mln m3
Import -- pentru consum local	1125	mln m3
Putere calorică superioară	10,5	kWh/m3

² Conform Metodologiei aprobate de ANRE, prețurile de referință reprezintă tarifele pentru serviciul de transport al gazelor naturale în cazul produselor de capacitate standard anuală pentru capacitate fermă. Pentru celelalte categorii de produse, tarifele pentru serviciul de transport se determină prin aplicarea unor coeficienți la prețurile de referință.

Capacitățile estimate a fi contractate la punctele de intrare/ieșire sunt stabilite reieșind din statistica livrărilor trimestriale de gaze naturale consumatorilor din Republica Moldova.

Scenariul 1

LA PUNCTELE DE INTRARE IN SISTEM			
TSO 1		TSO 2	
	Scenariul 1		Scenariul 1
Puncte	MDL/kWh/h/an	Puncte	MDL/kWh/h/an
Intrare A1	109.74	Intrare B1	72.24
		Intrare B2	60.36
		Intrare B3	163.51
LA PUNCTELE DE IEȘIRE DIN SISTEM			
TSO 1		TSO 2	
	Scenariul 1		Scenariul 1
Puncte	MDL/kWh/h/an	Puncte	MDL/kWh/h/an
Ieșire A2	110.62	Ieșire B4	0.00
Ieșire A3c	88.50	Ieșire B5	81.85
		Ieșire B6c	100.45
		Ieșire B7c	59.21
		Ieșire B8c	84.43

Scenariul 2

LA PUNCTELE DE INTRARE IN SISTEM					
TSO 1			TSO 2		
	Scenariul 2	Modificare S1 vs S2		Scenariul 2	Modificare S1 vs S2
Puncte	MDL/kWh/h/an	+/-	Puncte	MDL/kWh/h/an	+/-
Intrare A1	162.49	+39.89%	Intrare B1	0	-100.00%
			Intrare B2	64.35	+6.60%
			Intrare B3	173.37	+6.03%
LA PUNCTELE DE IEȘIRE DIN SISTEM					
TSO 1			TSO 2		
	Scenariul 2	Modificare S1 vs S2		Scenariul 2	Modificare S1 vs S2
Puncte	MDL/kWh/h/an	+/-	Puncte	MDL/kWh/h/an	+/-
Ieșire A2	0	-100.00%	Ieșire B4	0.00	+0.00%
Ieșire A3c	115.90	+30.97%	Ieșire B5	106.14	+29.67%
			Ieșire B6c	128.78	+28.20%
			Ieșire B7c	82.00	+38.49%
			Ieșire B8c	108.86	+28.95%

În cazul în care un utilizator de sistem contractează o anumită cantitate de gaze naturale care urmează a fi transportată din punctul A1 (intrare) în punctul B6c (ieșire),

- în situația din Scenariul 1 acesta urmează să contracteze capacitățile necesare în punctele A1, A2, B1, B6c și să achite OST 1 tarifele pentru punctul de intrare A1 (109.74 lei/kWh/h) și pentru punctul de ieșire A2 (110.62 lei/kWh/h), iar operatorului OST 2 – tarifele la punctul de intrare B1 (72.24 Lei/kWh/h) și la punctul de ieșire B6c (100.45 Lei/kWh/h);

În situația din Scenariul 2, urmare a eliminării punctelor A2 și B1, utilizatorul de sistem va contracta și va achita tarifele stabilite la punctul de intrare A1 (162.49 Lei/kWh/h) și la punctul de ieșire B6c (128.78 Lei/kWh/h), fără a fi efectuate careva plăți în punctele A2 și B1.

Evaluarea alocării costurilor (Cost Allocation Assessment)

Conform art. 5 din TAR NC, la stabilirea metodologiei tarifare pentru serviciul de transport, este necesară efectuarea unei evaluări a alocării costurilor, care să indice nivelul subvențiilor încrucișate între utilizarea rețelei în interiorul sistemului și utilizarea rețelei între sisteme, pe baza metodologiei propuse de stabilire a prețurilor de referință. Această evaluare se efectuează de către autoritatea de reglementare la etapa consultării proiectului metodologiei tarifare, elaborate în conformitate cu prevederile TAR NC. În cazul în care, în urma efectuării evaluării, indicele de comparație a alocării costurilor este mai mare de 10%, autoritatea de reglementare este obligată să ofere explicații și/sau să modifice structura metodologiei astfel încât nivelul subvențiilor încrucișate să nu depășească 10%. O valoare mai mare de 10% sugerează prezența subvențiilor încrucișate și demonstrează că metodologia de determinare a prețurilor de referință nu garantează reflectivitatea costurilor.

Autorii prezentei AIR au efectuat o evaluare a alocării costurilor pentru calculul conceptual prezentat pentru a determina nivelul subvențiilor încrucișate între utilizarea rețelei în interiorul sistemului și utilizarea rețelei între sisteme, prin aplicarea cerințelor TAR NC stabilite în art. 5. Conform calculelor efectuate, indicele respectiv nu depășește 5% (a se vedea calculul mai jos).

De remarcat faptul că rezultatul acestei evaluări este influențat în mod direct de metoda aleasă de determinare a prețurilor de referință, cât și de componentele specifice utilizate în cadrul metodologiei (precum raportul intrare/ieșire utilizat, aplicarea factorilor sezonieri, etc). Respectiv, autoritatea de reglementare, la etapa de consultare a metodologiei pentru determinarea tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale urmează să efectueze evaluarea respectivă luând în considerație toate componentele metodologiei propuse.

Venituri, tarife, alocarea veniturilor, rezultatul evaluării alocării costurilor							
Indicator	Valoare	Tarife ieșire, MDL/kWh/h					
Venituri din capacități /Capacity revenues	738.4	leșire A3c	leșire B4	leșire B5	leșire B6c	leșire B7c	leșire B8c
Cota intrare /Entry share	50%	115.90	0.0	106.1	128.8	82.00	108.9
Cota ieșire /Exit share	50%						
Venituri intrare /Entry revenues	369.2	Tarife intrare, MDL/kWh/h Intrare A1 162.49 Intrare B2 64.35 Intrare B3 173.37					
Venituri ieșire /Exit revenues	369.2						
Venituri intrare pentru utilizare intra-sistem/Entry revenues for intra-system	219,946,244						
Venituri intrare pentru utilizare între sisteme /Entry revenues for cross-system	149,253,756	Evaluare/Test Raport intra-sistem $Ratio_{cap}^{intra}$ 696.124 Raport inter-sistem $Ratio_{cap}^{cross}$ 662.023 CAA = $Comp_{cap}$ 5.0%					
Venituri ieșire pentru utilizare intra-sistem /Exit revenues for intra-system	210,896,683						
Venituri ieșire pentru utilizare între sisteme /Exit revenues for cross-syste	158,303,317	$Comp_{cap} = \frac{2 \times Ratio_{cap}^{intra} - Ratio_{cap}^{cross} }{Ratio_{cap}^{intra} + Ratio_{cap}^{cross}} \times 100\%$					
Venit obținut din utilizare intra-sistem /Revenues intra-system	430,842,927						
Venit obținut din utilizare între sisteme /Revenues cross-system	307,557,073						
Factori de cost pentru intrare utilizare intra-sistem /Cost drivers entry intra-system	309,459						
Factori de cost pentru ieșire utilizare intra-sistem /Cost drivers exit intra-system	309,459						
Factori de cost pentru intra-sistem /Drivers intra-system	618,917						
Factori de cost pentru intrare cross-system /Cost drivers entry cross	232,286						
Factori de cost pentru iesire cross-system /Cost drivers exit cross-system	232,286						
Factori de cost cross-system /Cost drivers cross-system	464,572						

C. Determinarea veniturilor obținute (conform capacităților estimate a fi contractate) și a plăților efectuate conform mecanismului de compensare între OST în cazul scenariului 2

Scenariul 2

Venituri din tarife, mil. MDL			
TSO A		TSO B	
Intrare A1	92.5	Intrare B1	58.5
Ieșire A2	89.5	Intrare B2	144.7
Ieșire A3c	3.0	Intrare B3	73.6
		Ieșire B4	0.0
		Ieșire B5	122.1
		Ieșire B6c	46.5
		Ieșire B7c	83.4
		Ieșire B8c	24.7
Total	185.0		553.4
Venit reglementat, mil. MDL			
TSO A	185.0	TSO B	553.4

Scenariul 2

Venituri din tarife, mil. MDL			
TSO A		TSO B	
Intrare A1	137.0	Intrare B1	
Ieșire A2		Intrare B2	154.2
Ieșire A3c	3.9	Intrare B3	78.0
		Ieșire B4	0.0
		Ieșire B5	158.3
		Ieșire B6c	59.6
		Ieșire B7c	115.5
		Ieșire B8c	31.9
Total colectat	140.9		597.5
Venit reglementat, mil. MDL			
TSO A	185	TSO B	553
Supra/sub colectare de venituri, mil. MDL			
TSO A	- 44.1	TSO B	44.1
Compensare inter-TSO, mln. Lei		TSO B → TSO A	44.1

În cadrul Scenariului 2, venitul total, obținut de către OST A din colectarea plăților pentru serviciul de transport la punctele de intrare/de ieșire în/din rețeaua de gaze naturale care îi aparține va fi sub nivelul venitului total reglementat, admis în calcul – 140,9 mln. Lei (sau 44.1 mln Lei mai puțin), iar în cazul OST 2 – venitul total obținut va depăși venitul reglementat admis în calcul – 597.5 mln. Lei (cu 44.1 mln. Lei mai mult). Astfel, prin aplicarea mecanismului de compensare între OST, OST B va transfera venitul obținut în exces față de venitul său reglementat în contul OST A, care nu și-a recuperat pe deplin venitul reglementat (adică 44.1 mln Lei). Astfel, va fi asigurată recuperarea pe deplin a veniturilor reglementate incluse în calculul tarifelor.

Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Nr.07-5394 din 19.11.2021

CANCELARIA DE STAT

CERERE

*Cu privire la înregistrarea de către Cancelaria de Stat a proiectului
Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de Lege pentru
modificarea unor acte normative*

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Tipul și denumirea proiectului	Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
3.	Justificarea depunerii cererii	Scopul de bază a proiectului menționat constă fortificarea securității aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova, fiind în concordanță și cu prevederile pct. 5 din Dispoziția nr. 4 din 02.11.2021 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova. Principalele prevederi a Proiectul respectiv includ: crearea cadrului juridic necesar pentru asigurarea transparenței pe piața angro a gazelor naturale și asigurarea integrității pieței gazelor naturale prin transpunerea Regulamentului UE nr. 1227/2011; crearea cadrului juridic necesar pentru determinarea și aplicarea în mod armonizat a tarifelor de intrare/ieșire pentru serviciul de transport în sistemele de intrare/ieșire în care activează mai mulți operatori de sistem și, corespunzător, a mecanismului de inter-compensare între OST; stabilirea sancțiunilor pasibile de a fi aplicate pentru nerespectarea, încălcarea de către participanții la piața gazelor naturale a prevederilor ce țin de integritatea și transparent pieței gazelor naturale; eliberarea autorizațiilor de construire cu respectarea prevederilor ce țin de zonele de protecție a rețelelor de gazele naturale; înlăturarea echivocului în interpretarea unor prevederi din Legea cu privire la gazele naturale.
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	Ministerul Finanțelor Ministerul Justiției Ministerul Economiei Ministerul Mediului Ministerul Afacerilor Interne Ministerul Muncii și Protecției Sociale Cancelaria de Stat Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică

		Consiliul Concurenței Comisia Națională a Pieței Financiare Serviciul Vamal al Republicii Moldova Serviciul Fiscal de Stat Asociația Consumatorilor de Energie din Republica Moldova Universitatea Tehnică din Republica Moldova SA „Moldovagaz” SA „Energocom” SRL „Moldovatrangaz” SRL „Vestmoldtrangaz” Titularii de licență pentru distribuția gazelor naturale Titularii de licență pentru furnizarea gazelor naturale
5.	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	10 zile lucrătoare
6.	Numele, prenumele, funcția și datele de contact ale persoanei responsabile de promovarea proiectului	Denis BOSÎI, Consultant principal, Direcția politici în domeniul energetic Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale al Republicii Moldova tel.: (+373 22) 250-689. e-mail: denis.bosii@midr.gov.md
7.	Anexe	Notă Informativă la proiectul Hotărârii Guvernului; Proiectul Hotărârii de Guvern; Proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative; Analiza Impactului de Reglementare.
8.	Data și ora depunerii cererii	
9.	Semnătura	

Viceprim-ministru, ministru

Andrei SPÎNU

Ex. Denis BOSÎI, (022) 250-683